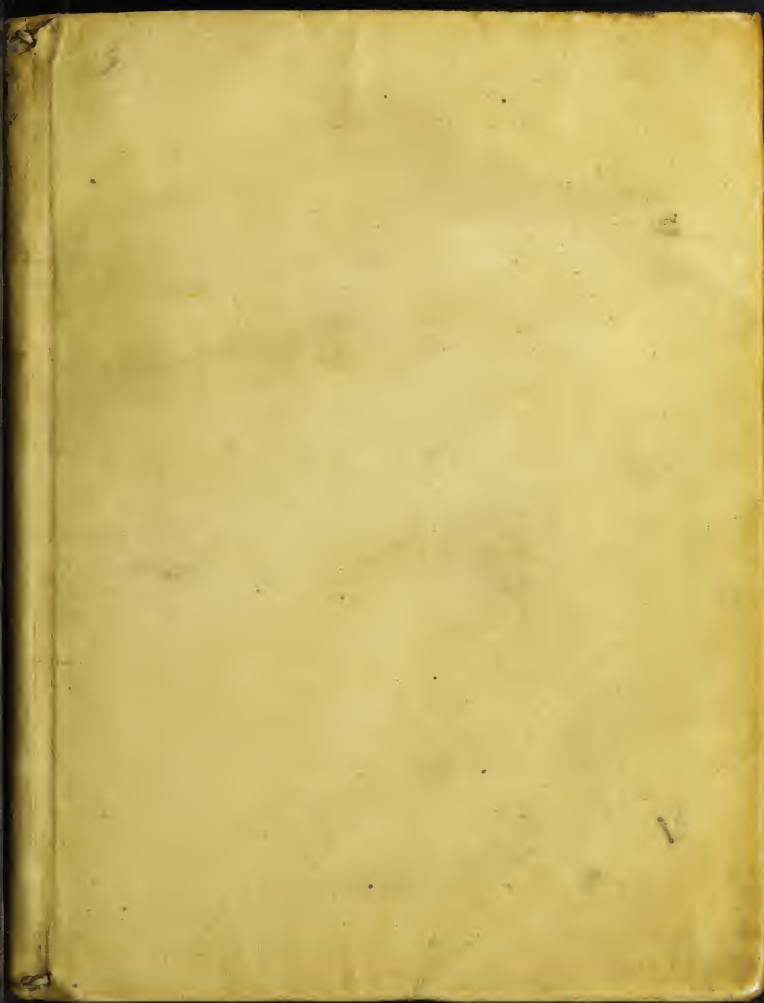

1192

1192

Res 11122 1/129
DAVIDIS VER-
BEZII CARNO-LU-
BEANI PHILOSOPHI

& Medici Augustani,

PRO

RAYMUNDI MINDERERI,
MEDICI OLIM AUGUSTANI,

DISQUISITIONE IATROCHYMICA
DE CHALCANTHO,

A D

Dodecaporij Chalcanthini PETRI CA-
STELLI Philof. & Medici Romani,

PARTEM PRIOREM

RESPONSIO.

Quâ simul AETHI CLETI Signini Medici, Disputatio de
Chalcantho, in R. MINDERERVM potissimum Ro-
mæ edita, examinatur.

Prostat

AVGVSTÆ VINDELICORVM

Apud Sebastianum Mylium Bibliopolam.

Anno Salvatoris

M. DC. XXVI.

DAVID L. L. L.
BENTLEY L. L. L.
BENTLEY L. L. L.

REAR L. L. L. L.
REAR L. L. L. L.
REAR L. L. L. L.

REAR L. L. L. L.
REAR L. L. L. L.
REAR L. L. L. L.

REAR L. L. L. L.
REAR L. L. L. L.
REAR L. L. L. L.

NOBILISSIMIS, PERILLU-
STRIBUS, GENEROSIS, AT-

QUE MAGNIFICIS,

DN. HIERONYMO IM HOFF,
DN. BERNHARDO REHLINGER,

AVGVSTÆ VINDEL. DVVMVIRIS PRÆFEC.

S. Cæsar. Majest. Consiliariis,

SEPTENVIRÛMQUE COLLEGIO
Amplissimo,

DAVID VERBEZIVS

Dedicat, consecratq̃.

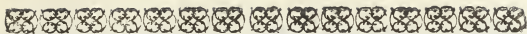

Uⁱ publicæ rei atq; utilitati, quàm
privato proprioq; inservire com-
modo malût, Nobilissimi, Perillu-
stres atq; Amplissimi Domini, Pa-
troni Magnificentissimi, hi non tã-
tùm in labores multos atq; molestos seipfos in-
duunt & conjiciunt, sed & plurimorum ingra-
torum ac æmulorum calumnijs atq; obtrecta-
tionibus sese objiciunt Quod ipsum sanè cùm
multis aliis, tũ Raymundo quoq; Minderero,
Vestro olim Civiac Poliatro celeberrimo, deq;

Patria sua nō minus, quā de universa Re Me-
 dica optimè atq; præclarè merito, evenisse ani-
 madvertimus. Huic enim cū id unicū curæ
 cordiq; semper esset, ut pro insigni sua Rerum
 Medicarum scientiā atq; peritiā, non medendo
 solū, sed & docendo ac scribendo plurimis
 prodesset: ea propter inter alia Chalcanthinorū
 etiā quorundam, magni in Medicina usus, re-
 mediorum legitimū usum, peculiari de Chal-
 cantho edita Iatrochymica Disquisitione, cō-
 tra Misochymicorū quorundā temerarios co-
 natus, publicè asseruit atq; vindicavit. Verū
 Petrus quidam Castellus Italus Philosophus &
 Medicus, Censore alienorū scriptorū seipsum
 constituens, Disquisitionem illam illiberaliter
 admodum excepit, & per latus Mindereri ple-
 rorumq; Germaniæ Medicorum, Chalcanthi-
 nis remediis frequenter utentium Fidem, exte-
 ris suspectam reddere, publico scripto conatus
 est. Cū itaq; publici commodi ego interesse
 viderem, Veritatem à Castello labefactatam in
 integrum restitui, eamq; ab erroribus ac para-
 logismis vindicari, ne quid detrimenti patiatur
 Medica Professio ideo non Mindereri modò
 Vestri, sed & aliorum Bonorum, Doctorū, Fa-
 mæq;

maꝑ; Mindereri Fautorum hortatu, tam huius
nunc demortui, quàm remediorum Chalcanti-
thinorũ patrociniũ suscepì, atq; Apologiam,
quã Vestro Illustri & Amplissimo nomine in-
scriptam, & sub eiusdem tutela atq; patrocini-
o in lucẽ emissam videtis, adornavi. Quid, quan-
tum vè hãce præstiterim, Bonorum atq; Do-
ctorum esto iudiciũ. Quòd autem Vestro
Illustri & Amplissimo Nominì hunc ingenij
mei fœtum nuncupaverim, causa est inter aliàs
plures, easq; graves, quas consultò silentio præ-
tereò, non minima, quòd tenui huic pro Min-
derero Vestro scriptiunculæ plurimũ Lucis à
coruscantibus Nominis Vestri radijs, quos per
Prudentiã & Virtutẽ quaquaversum diffundi-
tis, accedere posse sperẽ. Cui accedit altera, quæ
vel sola sufficere posset, Beneficentia nempe
Vestra, quã nullo meo merito, sed merè gratui-
to favore, & solo beneficæ & humanæ Naturæ
Vestre impulsu, me ad Vos venientẽ excepistis,
exceptũ hĩc; hærentem hætenus fovistis: &
hinc nexu tali Vobis me obligastis, quẽ profi-
teri ego magis quàm solvere possum. Excipi-
te itaq; Nobilissimi, Perillustres & Amplissimi
Domini, hunc meum qualemcunq; laborem,

gratitudinis, observantiæ, cultusq; mei in Dignitatem, Amplitudinemq; Vestram eximij pignus exiguum: & eundẽ Authoritatis Vestre scuto contra malevolorum lividos dentes munire, eiq; intra celebratæ Vestræ Bibliothecæ pulpita locum aut angulum aliquem cõcedere dignamini. Quod ubi me consecutum fense-
ro, faxo & adnitar, Deo juvante, pro virili, ne Vos Vestri huius favoris, nevé me huius mei laboris unquam pœniteat. Valete Patres Nobilissimi, Perillustres, Amplissimi, & Vivite bono Rei publicæ & literariæ diu salvi & fospites.
E Musæo prid. Calend. Septem. Anno redempti orbis. M. DC. XXVI.

AD BENEVOLUM CANDI- dumq; Lectorem.

E quog; Candide Lector, ne, quid rerum hic geratur, sis ignarus, compellandum ab initio, & quò ἀνδρῶν περὶ κρίμα. & hac nostra legas, informandum prius, cenſeo. Ita enim non κενὸς δόξα nos aut ματαιοπνία inani, neq; Φιλονικία audaci: ſed ſolius Veritatis amore, quam ſervilia quædam ingenia opprimere, &

βοηθημάτων nonnullorum πολυχρήστων, quæ elegantioribus Medicis & Chymiatris, velut Herculi clavam, quidam temerario auſu extorquere atq; eripere conantur, aſſerendorum ſtudio, animum ad ſcriptionem hanc Apoſtogeticam appuliſſe, cognoſces. De acido, & magni in Medicina uſus, Chalcantithino liquore, quem Oleum & Spiritum Vitrioli appellant, ante aliquot annos Chymiatris litem movit Ioh. Baptiſta Sylvaticus Inſuber, contro. Medic. 48. & in Febribus Malignis, quas ipſe Peſtilentes vocat, eius uſum πολυλόγως damnare, ac frigidis quibusdā rationibus oppugnare conatus eſt: ſed labore irritò, & à Germanis pro dignitate excepto. Eandem Controverſiā, quæ ſopita atq; ſepulta videbatur, non ita pridem Romani quidā Medici, nullis ferè alijs, quàm quas à Sylvatico mutuati ſunt, rationibus inſtructi, reſuscitarunt: & non Vitrioli modò Spiritum, ſed & Germanorum Medicorū eo frequenter nō in Febribus ſolū malignis ac non-malignis, ſed & in pluribus alijs affeētibus, utentium Fidem, apud externos ſuſpectam reddere, conati ſunt. Hiſce Raymundus Mindererus Medicus olim Auguſtāus, poſtulantibus Amicis & hortantibus multis, q̃ Spiritus Vitrioli Vitriolatorūq; medicamentorū felicē fructū multoties ſenſerant, imò poſt Deum Chalcantithinis remedijs vitam debent, Diſquiſitionem ſuam Iatrochymicam de Chalcantitho, non ut voluit, ſed ut per occupaciones laborioſe praxeos graviffimas, & itinerum fatigationes moleſtiſſimas, potuit, conſcriptam oppoſuit & edidit. Verūm, quod Gale-

nus lib. 2. de Crisib. cap. 8. tradit, nullum scilicet scribendi modum
refigere mordacitatem posse, & id tam antiquum esse, ut etiam
Plato eius rei meminerit, id experta est etiam protinus Mindereri illa
Disquisitio. Hanc enim à Romanis illis Medicis, qui non Veritatis
amore, & publici commodi, sed uti publica testatur ipsorummet
confessio, Dodecapor. f. 1. contradicendi studio, de Olei seu Spiri-
tus Vatrioli, in Febribus, præsertim Malignis, usu, questionem move-
runt, & contra eundem si non frigide, certè nec calide nec tepide scri-
pserunt, non satis benignè acceptum, tandem P E T R V S quidam
C A S T E L L V S Belga Romanus, Philosophus & Medicus (quã-
vis styli diversitas non unicum, sed plures titubantis illius & multi-
formis scripti fuisse autores, vel compilatores, & sub aliena arbore
fructum legisse Castellum, argui) publico perstrinxit calamo, eoq. plus
quàm mordaci & virulento: Chalcantino scilicet suo Dode-
caporio (numerum perfectum se complere voluisse, scribit f. 47.)
scripto elumbi, & non solum in Mindererum, verùm etiam in o-
mnes Germania Medicos injurio: quos Galeno parùm fidere so-
lere, otio deditos ob ingentia frigora pro carcere hypo-
causta colere, inter plumas vel furnos ignemq. tempus
transigere, furnosq. adorare, & quicquid boni habent, ab
Italibus habere, calumniatur. Torquem aureum, Literatus ac
Nobilibus à Summo Principe concessum ornamentum, & Germanis fa-
miliare, nescio cum quibus catenis lictorum, eorumq. ducum,
aut satellitum præfectorum, scurriliter comparat. Dissidere viros
literatos in rebus obscuris minimè esse mirum, scribit Galenus lib. 2.
Meth. Med. cap. 1. quot enim capita tot sententia, inquit Iob. Fran.
Picus lib. 2. stud. div. & hum. Phil. cap. 6. & qui Veritate magis ni-
tuntur, sæpè magis oppugnantur: cum quod omnium judicia recta
non sunt, tum quod falsa interdum probabiliora veris. Ad conviti-
a verò & calumnias, ob dissidium sententiarum & opinionum, eosdem
devenire, turpe est: nec decet eos, qui Philosophi, & quidem Romani,
id est,

id est, pra aliis Excellentissimi, & esse & nominari cupiunt. Atq; hac
 causa fuit, quâ commotus Mindererus hominis impudentissimi Inve-
 ctivâ contempsit, & ipsum, uti ex Epistola Minderero inscripta è ξερά-
 σει copiosius percipies, nec Amicitia, quam ambire is simulabat, nec Re-
 sponsione, quam exigebat, dignum esse censuit, iniquioris causa ruinâ
 ipsummet satis superq; prodidisse, iudicans: & propterea in solvendis
 P. Castellî malè consarcinatis Sophismatis temporis iacturam, aliàs
 occupatissimus, facere noluit. Paulò tamen prius quàm inter vi-
 vos esse desit, de adornandâ operâ & ope nostrâ Refutatione, mecum
 seriò egit, & ut honori Germanico, cui obscurus ille homo, ob silentium
 nostrum cristas erigens, plurimum detractum cupiebat, consulere, au-
 daciam ipsius Pseudodidascalia iunctam retundere, & scripto Apolo-
 getico Veritatis Patrocinium suscipere velim, hortatus est. Pollici-
 tus tunc quidem Amico sum, admonitioni me ipsius locum daturum,
 & id laboris in me recepturum promisi: errores quinetiam novosq;
 Castellî crassiores ad marginem chartarum appositus brevibus lemma-
 tis, pro stamine futura Discussionis statim notavi, & Minderero ali-
 isq; Amicis legendos exhibui: hinc fama non obscura ab illo tempore
 de me fuit, quòd Examen ἐπιποδίασπιδίας Castellana instituerim.
 Verùm silui aliquandiu, & susceptam Δατεβλὺν suppressi, non despe-
 ratione quâdam, sed verecundiâ potius, & quòd alios fortè Mindereri
 Amicos, cum quibus neq; autoritate neq; ingenio sum comparandus,
 Veritatis patrocinium suscepturos, & Amici demortui famam atque
 existimationem vindicaturos sperarem. Sed dum hi silent, tripudiat
 interim Castellus, ob rē egregiè vel quasi & praeclare gestā, & Germanos
 praconceptâ opinione suâ omninò rudes esse καὶ ἀμύσσει, quibus Dode-
 caporio suo os obturavit, ut contra hiscere non audeant, gloriatur.
 Quà remoti nonnulli, qui & amicitia & dignitate apud me pluri-
 mum possunt, flagitare tandem meam Responsionem ceperunt, & ut
 fama etiam mea atq; existimationis ob suscepta, non autem absolutæ
 μελέτης suppressionem, rationem haberem, prolixè adhortati sunt:

ac persuaferunt tandem, ut ego non electus unus, sed relictus ex omnibus, nec quod audacissimus sim, aut quod ceteris officiosior, cum istius ludis non sim cupidus, nec aliis eam præceptam velim: sed quò Mindererum, si non satis firmo præsidio defensus, non tamen omninò desertus esset: & insolens elatumq; exultantis Castelli supercilium, ante victoriam Trivicio sibi met canentis, deprimeretur, isque vinculis non nihil constringeretur: rumpere tandem diuturnum silentium, & penitus in Castelli Dodecaporion intraspicere, inq; rationes eius (neglectis iis, quæ contra Goram, Alsarium & alios Romanos Medicos in medicinam attulit) paulo accuratiùs inquirere, & ad Veritatis trutinam examinare caperim. Donec aliquando ex iis, qui Amicitia jure defunctum Mindererum propiùs attingunt, idoneus aliquis & ab eruditione magis tinctus exoriat, qui quod ego Veles non satis præstiti, idem Cataphraetus abundè perficiat. Præmitto autem nunc veluti Præcursores & Exploratores primam duntaxat Examinis mei partem, quæ de Natura, Viribus & Mixtione Spiritus Vitrioli agit, & quatuor primarum Dodecaporij Castellani Aporiarum discussionem continet. Et cum non ita pridem Romæ mihi ab Amico quodam alia, A E T I I C L E T I Signini Medici & Philosophi sit missa de Vitriolo Disputatiuncula, quæ non modò in Mindererum, omnesq; elegantiores Medicos, sed etiam in Vitrioli Spiritum pueriliter invehitur, & huius, utpote à totius substantia diffidio Venenati pharmaci usum, rationibus frivolis atq; ineptis, non suspectum modò reddere, sed exterminare proisus atq; profligare, & à Medicorum manibus eicere, conatur: ideo eadem operâ huius etiam homuncionis Sophismatum & naniarum refutationem, ubicunq; in Discussionis Aporiarum Castelli data fuit occasio, addidi. Modestè uti Castellus petit, f. 49 l. 40. cum ipsis, imò non cum ipsis, sed cum ipsorum Dubitationibus & Sophismatibus egi: & si non aliare. Modestè, à verè & candore Germanico ipsos vincere conatus sum. Quòd sitamen fore quidpiam, quod offendere delicatulum aliquè possit, mihi, licet minus ardentè, quàm

Castellus

Castellus ibidem petijt, agenti exciderit : Sciat Lector me non animi perturbatione vel defectu rationum, turpi victoria, quam quidam ex convitiis captant, inhiassse, sed malo nodo malum adaptasse cuneum. Germanus enim sum, simplici non duplicis Cordis, candidi & aperti pectoris : Scapham Scapham appello, adulari non didici, ob quod inimici quidam mercenarii ringuntur, ego vero rideo. Sed & Adversariorum iratorum convitia, aequè ac non-iratorum ('qui iuxta Castellum fol. 50. iracundè sine ira, & sine iracundo ullo verbo certant) non metuo, nec ullius minis à Veritatis tutela deterreor. Optimè namq; scio, non defuturos malevolos, ignavia, crapulae aut ambitionum laqueis irretitos, aut clandestino odio inflammatos, quorum semper passim & fuit, & prout mores sunt huius exulcerati saeculi, erit ingens frequentia, qui hinc requirent, quod ut inelegans atq; ineruditum vituperent, atq; mordaci invidioq; dente corrodant : quibus subfannando applaudent alij mali pro more libro huic imprecantes ex Martial, lib. 3. Epigram. 2.

Ut citò nigram raptus in culinam
Cordyllas madido tegat papyro,
Vel thuris piperisq; sit cucullus.

Quibus omnibus nil aliud respondeo: nisi quòd oratos eos velim, ut ipsi quid elatius doctiusq; ex facundo ac divite eruditionis sua penu depromant : & hoc quicquid est studij, aut industriae nostrae, ingenij sui splendore obscurant.

Tu interim Benigne Lector Vale, & hisce nostris lucubrationibus eodem, quo eas tibi damus, animo perfrue.

JOHANNES FABER
BAMBERGENSIS, MEDICUS,

S. Pontificis Simpliarius atq;
Professor,

DAVIDI VERBEZIO MEDICO AU-
GUSTANO CELEBERRIMO,

S.

Nobilis & Doctissime Vir,

Agnacum animi voluptate legi Tuas, quas ante biennium fermè mihi transmisisti de Febri Pestilentiali disquisitionunculas: & ex iis Veritatis studium, eruditionem variam, medendi peritiam, & acutum ingenium, veluti ex ungue Leonem probè pernovi; eamque ob causam tuo in me amori, virtutiq; tuæ multum me debere, profiteor. En alium tibi Itali Medici libellum, eumq; controversiis plenum, & laudatis variorum antiquioris Scholæ authorum locis scatentem vicissim submitto. Impetum hic non in Mindererum solummodo nostrum, sed in omnes planè Medicos, quibus tam verborum, quàm componendorum medicaminum barbaries aliquantulum sordere, amœniores verò arridere Musæ, & nova illa jucundaq; parandi varias medicamentorum formulas, cæperunt, impetum inquam arietis instar facere conatur, & quod animi calore concepit, calamo tandem confecit, adiunctisq; multorum sibi Medicorum copiis Vitrioli Spiritum jugulare, & non ex Scholis modò, Pharmacopœorumq; Ergasteriis, sed ex ipsa etiam rerum natura, si id fieri possit, tanquam acerrimum & perniciosissimum humani generis Venenum exterminare & in nihilum reducere sibi persuasit.

Duo sunt, mi Verbezi, quo Chymicæ offores laborare solent, morbis præoccupatâ nempe Scholasticarum opinionû obstinatio, & non exercitata Chymicarum operationum Enchinsis, Hæc facit ut
Termi-

Terminorum vocabulorumque Artis ignari Andabatarum more non raro cum umbris pugnent : Illa ne Artis sive Theoremata sive Praxin addiscere velint, causa non levis existit.

Vide & ride, si placet, (nisi forsan, ut Lucianus ait, naribus adeo mucosus es, ut hoc credas) quinti in hoc libello capituli finem, ubi miserè Scriptor hic hallucinatur, dum Vitrioli Spiritum, communis nomine Oleum appellatum, Unctuosam Vitrioli & Igneam partem esse, semperq; , ut ipsius verbis utar, calidiorem mixti partem secerni in Oleum Chymica arte elaboratum, credidit. Scilicet Anisorum oleum (ut de aliorum Vegetabilium oleis mitioribus omninò quam Sales eorum sunt, nihil dicam) Saccharini saporis multò acrius Sale suo huic fuerit. Et si, ut alio loco habet, Sulphur ideo calidum est, quia magnam cum igne symboleitatem & communicationem habet, & in illum facillimè transit, Oleum profectò hòc longè calidius fuerit, si vera modò sunt, quæ paulò ante dixerat : sequeretur etiam ut multò celerius vehementiusq; flammam concipiat, à terrestribus nempe quibus Sulphur scatet partibus liberatum, totumq; igneū redditum; quod eodem mō fallor Vitrioli oleum jure præstabit, cū hæc adeo inter se ambigant, ut unius Matris gemellos partus quandoque dicere possis. Quin etiam ut pinguiores mixti partes aquis innatabunt. Sed haud vidi magis, tātum enim abest, ut hæc flammam concipiant, ut eam protinus gelidissimæ fontium aquæ instar extinguant, atque in aqua fundum petant. Ubi ergo unctuosam illam & pinguis stillam, quæ, ut asserit hic Medicus, in destillatione liquefacta sub olei forma exit? Vides ut suo sese gladio jugulant, qui tale inexperti aliis bellū indicunt : & veterum solummodò vestigiis insistentes minimam novarum rerum experientiam habent. Nam

*Quamvis multa quidem Sapientum turba putarit,
Tamen: si rebus quisq; relictis*

Naturam primum studeat cognoscere rerum
reperiet plurima ab illis posteritati consignata, quæ Veritati plurimum tamen adversantur. Quare minimè absurdum judico

Si gaudere novis rebus debere videmur

Cum veteres obsunt.

Similia plura invenies, quæ censurâ Philosophicâ Medicâq; Chymica opus habent.

Eccū ego jamdudum intellexissem Te pro optimo nostro

Minderero, cuius Anima Deo vivat, Apologiam adversus Petrum Castellum meditari: censei eadem, perâ huic Aëtio Cleto quoque, qui Mindere i pro Chalcantio Defensionem tanquam scopum refutandam præfixit, responderi, & innoxium hoc medicamentum (nâ omnia planè Medicorum instrumenta pro usu & abusu modò Dei manus, modò Gladius in pueri manibus evadunt) ab ignavorum, ne dicam ignavorum, nonnullorum hominum calumniis sartum tectumq; tueri posse. Nec terreant te confarcinata tot Authorum loca: quid enim similes scriptores præstant, quàm

Quod sapiunt alieno ex ore, petuntq;

Res ex auditis potius quàm sensibus ipsis.

Ego certè cum Platone ea verba, quæ per verisimilia demonstrationes faciunt, semper inania judicavi, cum præsertim

versus & impigra simul experientia mentis,

contraria nobis ostenderunt. Hoc tibi sanctè affirmare possum, me hac elapsa ætate Illustri cuidam Viro in mali moris Febri, quo morbi genere plurimi eo tempore sublati ad plures abierunt, annuentibus & suadentibus non minimæ notæ aliis Medicis, Collegis meis, non sex septemvè guttulas saltem, sed ad unius fermè drachmæ pondus, cum aquis convenientibus circa particulares Febris inclinationes felici cum successu exhibuisse. Novi qui æstivis & siticulosæ Caniculæ caloribus, Sanitatis etiam tempore, quotidie cum aqua fontium & Sacchari portione Spiritum hunc acidum cum jucunditate & utilitate haurirent, de atroci tam Veneno nec timerent, nec somniant unquam. Plura me adducere & tempus & Epistolæ lex prohibent. Tu fac quæso, ut saltem Italis nostris Nobilibus, quorum ingenia & judicia non magnifacio modò, sed admiror planè & veneror, pateat Germanorum Medicorum, apud quos Acetum hoc montanum frequentiori in usu habetur, Fidem & Pietatem haudquaquam permittere, ut misellis mortalibus pro pane lapides, scorpionem pro pisce, Venenû pro Medicamento salubri venditent, & porrigant. Et si quem amici mea apud te locum admonitio meretur, firmis potius argumentorum momentis, quàm frivolis calumniarum tricis, quo scriptiois modo plurimi, sed perperam hoc sæculo utuntur, & quamprimùm.

utriq; Mindereri Antagonistæ, ita ut Veritati semper suus locus relinquatur, à te respondeatur. Vale, amare me perge, &

si qua tibi in re gratificari potero, habebis me talem.

qualem optas. Romæ.

I N

EXETASIN DE CHALCANTHO

Viri Nobilis, Clarissimi & Excellentissimi

DN. D. DAVIDIS VERBEZII

Philosophi & Medici Augustani,

Domini & Amici sui.

*Ecce & laudatè, Verbezi! Teutona tellus
Educat Ausonius equiparanda Viris
Ingenia. Hac nunquā patieris verbere Momi
Pulsari. Quid enim? Secula muta rear?
Nilnè, quod arrosos referat concinni^o ungues,
GERMANIS potuit nascier in populus?*

Solanè Romana Sapièntia crevit in Vrbe?

Solus Castellus desipit, ut sapiat?

Nosnè rigenti umbrā damnati, & deside furno

Calsacti externas deveneremur opes?

Nil genitum ex nobis Musis & Apolline dignum?

Atqui aliter statuunt, Cor quibus est aliud.

ZVINGEROS, & GESNEROS, simulatq; BOHINOS

Laudabit, quisquis nescius invidia est.

Dicere si plures vellem, Legio esset, & illos

Inter, non imo stat tua fama loco.

Perge decus nostrum pulcris extendere scriptis:

Myndereriq; stylo cepta polita subi.

Quodq; potes, tersa exorna tua sensa loquela,

Chalcanti vires, innoquamq; dosin.

Ex me si queres, qua stet sententia menti,

Chalcanti si vis excutienda venit?

Pauca repono tibi: Vitrea est doctrina, levisque

Eius, Vitriolo qui sua dona negat.

At tua, legitimum qui illius doctius Usum

Monstras (fero & quis aurebus) Aureola est.

GREGORIUS HORSTIUS

Reipubl. Ulmensis Archiater.

VIRO NOBILI

Excellentissimo & Clarissimo

D N. D A V I D I V E R B E Z I O

Medico Augustano

Ad

C H A L C A N T H O M A C H E I A N

Fœlix applausus.

L M A tibi A U G U S T Æ famam dedit; O R -
B I S ac ipsa
Intrepidum R O M A M te C A P U T ire jubet.
Quanta sit ingenio, viridi sit quanta, potestas,
Chalcantho, Calamo sit quoq; quanta, tuo,
R O M A N U S discet; nisi cæco spreverit ausu
Naturæ mirum, tum Rationis, opus.
Cernis? Ut ignitis dulcescant moribus acti
Tartareusq; liquor, Victrioliq; anima?
I nunc! & Viridi, tanto certamine, succo
Mellifluam tribui vim benè posse, nega!
Maeste, G E N E R, paribus conatibus! Haud tibi namq;
Aptior ad superos ulla parata via est,

Ab Illustrissimi Ducis Wûrtembergici Medico Aulico

J O H A N N E P L A C H E T I O D. *αὐτοῦ ἑδραστὶ*
effusus.

Alius.

I trioli negat Acre oleum Castellus: at illud,
Nî fallor, Mordax sentiet esse satis.
Scilicet incautos Chalcanthū mordet, & urit:
Sî sapiet, posthac cautior esse volet.
Quæ Germanorum sic arte salubria fiunt
Pharmaca: Belgæ-Italus dira Venena putat.

P. M.

A D D O-

AD

DODECAPORII CHALCANTHINI

PETRI CASTELLI

Partempriorem,

ET

METII CLETI

DE CHALCANTHO DISPUTATIONEM

Pro

RAYMUNDO MINDERERO

RESPONSIO.

ΕΞΕΤΑΣΙΣ

EPISTOLÆ P. CASTELLI

AD

RAYMVNDVM MINDERERVVM.

 Ntequam ad ipsam Περαγματείαν & P. Castelli Dubitationum ἐξέτασιν accedam, nonnulla in Epistola ipsius ad Mindererum, nec benè nec verè dicta, in gratiā Lectoris breviter notabo: ex quibus Antagonistam, tanquam ex unguibus Leonem cognoscere, & quales ipsius sint Aporiæ, à principio statim divinare facillimè poterit.

A

Βέλιμ

ΒούλιμⓄ devorans.

Mindereri de Chalcantho libellum sibi dono datum statim βούλιμⓄ devoravit. Nec benè nec subtiliter dictum. Quid sit βούλιμⓄ devorare, non intelligo: informari à Castello, qui Græcè doctus, Græca etiam Aristotelis opera, *f. 22.* & fortè Galeni quoque legit, (in Dodecaporio tamen χ pro κ malè posuit) cupio. Adverbialiter fortassis βούλιως scribere volebat. Sed neque hoc benè nec rectè. βούλιμⓄ (uti colligitur ex Galeni *lib. 4. de sympt. caus. cap. 7. lib. 1. ad Glaucon. cap. 13. 2. aph. 21. & definit. Medic. Galeno adscript.*) ingens quidem Fames est, non tamen usquequaque perdurans, cum animi defectu & extremarum partium refrigeratione, ac spiritus defectione: quæ symptomata Castellī Voracitati minimè respondent. Si per Caninam appetentiam se lautissimum à Minderero præparatum convivium, copiosis, uti scribit, omnis generis frugib. fructibusq; & condimentis varijs onustum, apparatusq; ditissimo exornatum, statim devorasse, nec inexplibilem famem sedasse, sed maiora, copiosiora, ornatiora, concoctiora, sapidiora & omninò cōpleta, ac matura sibi à Minderero apponi *f. 48* exoptare, dixisset, Veritati dixisset magis cōsentanea: propterea, quòd cum latrantibus ibidem in Lunam canibus latrare didicit. Verùm minus à Vero aberrabit, qui non Boulimū, non Caninam appetentiam, sed Bestiam quādam Æmulationis inquam & Calumniæ, fuisse, quæ ut mulierem illam apud Alexandrum Trallianum, *lib. 7. c. 4.* Vermis duodecim & plures cubitos longus, ita Castellum ad insatiabilem hanc esuritionem ac voracitatem compulit, pronunciârit.

Duo edita in Calcanthum, eiusq; liquorem libella, seu Βλασφημία.

V Incentius Alfarius à Cruce Genuensis, Cardinalium Burgesii, Caietani, & Lancellotti, aliorumque Principum, tandem etiam Summi Pontificis Medicus, atque in Romano Studio publicus Medicinæ Practicæ Lector: & Camillus Gorus, multorum etiam Principum atq; Cardinalium, Pontificisq; adeò Summi Fratris' gratiâ & servitute in honore habitus, & in Praxi valdè versatus, contra usum Olei Vitrioli tractatus seorsim edidit: quos duo libella & Βλασφημία in Chalcanthi liquorem appellat Castellus. Gori duntaxat scriptum ego legi, frigidum quidem & elumbe, ac tali tantoq; Medico indignum: execrationem tamen aut convitium, obrectationemve nefariam in eo legi nullam, nec cuiuspiam dignitati honorivè verbis maledicis ab ipso publicè derogatum quidpiam animadverti. Deprehendi decantatam à Castello *f. 49* in recentibus Romanorum scriptis modestiam: quam in Dodacaporio, scripto maledico, non reperi.

Dum verò hæc aguntur.

S I verum est, quod scribit Castellus, Romanorum Medicorum scopum in mota quæstione, de legitimo olei vel spiritus Vitrioli in Febribus usu, fuisse *studium contradi-centi*: non Philosophos, qui Veritatem solam spectant, sed Sophistas; non Medicos, sed ociosos λογιστὰς ipsos fuisse, omnes unanimi ore profitebuntur. Verùm iniuriam fieri illis bonis Viris à Castello, cui ex præcipitantia quadam hæc & similia exciderunt, non dubito. Tota ipsius dictio perplexa est & involuta. Dum hæc aguntur,

inquit, hoc est, dum post contradicendi studio recens exortam quæstionem, duo libella in Chalcanthum eiusq; liquorem eduntur, & *ὑπερηπικῶ* Castello *ναυτίαν* asferunt, ipse interea Romæ sæpe Vitrioli oleo, sælici admodum successu, in Febrib. præcipuè, utitur. Et dum hæc aguntur, ipse ab Empiricis, Cheirurgis, Medicis, Præceptoribus item suis, qui, dum hæc agebantur, non erant amplius in vivis, non sine magno agrorum commodo id usurpari observat. Codices præterea quosdam de Vitriolo Romæ editos, refert. Quæ omnia scopis dissolutis minùs cohærent, nec conveniunt cum tempore exortæ quæstionis & controversiæ.

Sum equidem Romæ sæpè usus.

Castellus Romæ sæpè usus est sælici admodum successu Spiritu Vitrioli: eoq; à pueritiâ Empiricos, Cheirurgos, Medicos utentes vidit: imò doctissimos Præceptores suos, A. Baccium, & A. Cæsalpinum, Professores Romanos, in quotidiana praxi, non sine magno agrorum commodo, hunc usurpare Spiritum ad Febres sæpè observavit. Et tantâ tamen *ἀπρῶςία* *Διγνίαις*, ut cum Aristotele *lib. 8. Phys. cap. 3. tex. 22* loquar, laborat, ut sensibus dimissis, rationes nescio quas quærere, & ob inanes titubantis cerebri conceptus, de propriâ & Præceptorum variâ, frequentiac diuturnâ experientia, dubitare, & sic temeritatem suam in curandis fidei suæ conceditis ægrotis huiusmodi remediis, de quorum securitate & efficacia non est certus, omnibus patefacere non erubescat.

Vt

Vt scias tu, tuiq; sciant Germani.

Quid hoc ad rem? Chalcanthum non est ignotum Romanis: ergo baculus stat in angulo. Nos Germani non multum solliciti sumus, num Chalcanthum Italici & præferim Romanis, sit notum vel ignotum: & ignoravimus hæcenus, sine detrimento nostro, Vitriolum Romanum dictum, in Vrbe vel Romæ colligi. Nec de scientia propriarum affectionum Vitrioli, eiusque partium; nobis quidpiam propterea decedit, quòd huiusmodi titubanti ac dubio Vitrioli in Vrbe collectori non credimus. Aliud Vitriolum, id, quod nunc nobis Itali pro Romano magno pretio mittunt, multis post se relinquēs parafangis suppeditāt nobis mineræ Silesiacæ & Vngariæ. Constat quidē Vitriolum Romanū fuisse olim in optimis: verū id nunc deterius esse scimus, sæpēq; ochrâ spoliatum aureā, & Vngarico ac Silesiaco ignobilius. Vitriolum Veneris Romæ in tanta Spagyricorum turba venale haberi, minimè mirum, cum & sufflones & famuli nostri, id non minus ac Martis Vitriolum, conficere nōrint. Non est itaq; ut de Corvini sui mercibus tantopere gloriētur. Castellus.

Qui Italiam non degustarunt.

Non degustarunt Italiam plures inter Germanos Medici, & degustationis huius nullam fortè habuerunt causam. Nam Musas iam olim transalpinando, ut quidam ex vetustioribus scribit, secessisse in Germaniā, etiam Itali, cæco personarum aut regionum amore non capti, confessi sunt olim, & adhuc dum confitentur. Quam prærogativam, quæso, habent Itali præ Germanis? Ab-

nis? Abbreviatané est manus Domini? aut quis ad certas Regiones aut Personas ipsum alligavit? Largitur benignissimus Deus & distribuit dona sua juxta beneplacitum suum. Hinc non paucos vidit nostra Germania, qui etiam sine publica institutione, & absque Græcæ ac Latinæ linguæ cognitione, ad eum Sapientiæ gradum pervenerunt, quem admirari facilius fuit aliis, quàm assequi. In horum numero est etiam, ut alios nunc præteream, IOANNES FAULHABER Vlmæ Reipub. Ingeniarius, Vir verè Pius, mihiq; optimè notus, qui (quod de eodem antehac etiam in Præloquio Miraculorum Arithmeticorum, ante quadriennium meâ curâ in lucem editorum, testatus est D. Ioannes Morhardus Hallensium Medicus Celeberrimus) nec linguas nec Philosophiam in Scholis unquam didicit, Mathematicus tamen est Excellentissimus: de quo nuper quidam ita cecinit:

M. Vric. Schmidt,
Ecclesiast. Vlmæ.
& Hebr. Græcæq;
Lingg. Prof. Publ.
M. Joh. Phil. Ebe-
lius, Gymn. Vlm.
Rector & Profes.

---- *Mathematices mysteria pandens,
Et quæ alij artifices fieri vix posse putarunt,
His aperito viam, docilesq; acer imbue mentes.*

Et alius:

*Hinc INTELLIGIS, hinc VIDESQVE multa
In Mathematicâ, illiusq; meâ
Architectonicâ, suâre multis
Quæ non cognita, visag; Architectis.*

In Arithmeticis certè omnium saniorum iudicio, & attestantibus ipsius Miraculis Arithmeticis, in Europa non habuit, nec habet, parem. Sed & Physica & Medica quædam arcana atq; præsidia, benignitas Divina ipsum celare noluit. Quæ uti non Scholis, ita nec soli humanæ industriæ & privatis viribus, sed Divinæ potius illuminationi,

tionem, contra Semi-Christianos quosdam, gratâ mente adscribunt pii.

Sed neque Academiis Italiæ cedit nostra Germania, quæ iis frequentibus ac celeberrimis, & in iisdem, cum aliarum facultatum & artium, tum Philosophiæ imprimis & Medicinæ Doctoribus ac Professoribus Excellentissimis atque Clarissimis, & famâ per orbem terrarum notis, est exornata plurimis. Ex quibus sunt *Zvingeri, Menzelij, Plateri, Gemma, Horstij, Havvenreuteri, Fuchsius, Schegkij, Viscerus, Heurnius, Schröterus, Stupanius, Bauhinus, Planerus, Libavius, Sennertus, Hoffmannus, Scherbius, Taurellus, Hartmannus, Laurenbergius, Bartholinus, Albertus*, & sexceteri alii. Quòd si itaq; Germani quidam Medici, iique numero non pauci, Italiam interdum adeunt: delectationis potius gratiâ, ut tu id scias Castelle, tuique sciant complices, & peregrinationis cupiditate, quàm Philosophiæ & Medicinæ ibi felicius, quàm in Germania addiscendæ causâ, id faciunt: & nonnullos laborum atque sumptuum, quos impendunt, nec rarò pœnitet. Si Dubitatores quæ dixi non credunt, veniant, videant, degustent ipsimet Germaniam, & tandem seposito omni livore iudicent.

Nihil igitur novi affers.

Non Nova, sed Vera, sed Vtilia ac salutaria, contra Misochymicos & Spiritus Vitrioli osores, in medium afferre, & per experientiam cognita libere indicare, iniquissimum cum Galeno *lib. de dieb. de r. capit. 3.* esse putans Veritatem occultare, studuit Mindererus: & quæ, attestantibus etiam gravissimis authoribus, quorum consensus ipsum confidentiorem in Veritatis professione reddidit, ægris præsidium attulerunt, sequutus præceptum

Gale-

Galenus 1. *viſt. acut.* 13. laudavit & agnovit. Nec multum refert, hæc aut ſimilia Caſtello, ejusque coadjutoribus, etiam in materno deliteſcentibus utero, fuiſſe notiſſima. Siquidem nec ipſe cum ſeptemviri ſuo ſodalicio novi quidpiam attulit: ſed, ut ſine fūco Lectori fateatur, ea tantum quæ inter legendum occurrerunt, annotavit. Et nos huiusmodi leves ac titubantes dubitationes legimus, audivimus, & excogitare potuimus, antequam in rerum eſſe natura huiusmodi ocioſos Dubitatores, ſciremus: qui cum cauſas effectuum ubique invenire non poſſint, nec experientiæ, contra Galeni monita, *de opt. ſect. ad Thraſybo. cap. 14. de cauſ. protatarch. cap. 1. & lib. 1. ſimplic. medic. fac. cap. 18.* iudicium committant: ideo ob conjecturas quaſdam fallaces & paralogiſmos lubricos, ea quæ certa ſunt, temerè in dubium vocare audent. Ut enim recta Ratio ornando Experientiæ multum adiicit, ita, & quidem amplius, eidem vitioſa detrahīt: docente Galeno *lib. 2. Meth. Med. cap. 6.* Aptè in hos quadrant ea, quæ Galenus *lib. 2. de mot. muſ.* habet. Qui evidentibus fidem abrogat, inquit, Senſus eſt expers: qui verò de dubiis promptè pronunciat, Temerarius eſt: qui autem propter obſcuritatem, quæ in his ineſt, quæ etiam clara ſunt habet, ſuſpecta, de numero eorum eſt, qui Dubitationibus delectantur. Porro qui non modò ſuſpecta habet, verum etiam quæ clara ſunt, propter obſcuritatem dubiorum ſtudet evertere, extremè Fatuus eſt. Arrige aures Pamphile.

Occaſio ſcribendi ea fuit.

FAtetur quidem & proficetur hic Caſtellus, occaſionem ſcribendi eam ſibi fuiſſe, ut ignotus abſentem, ſibi

sibi Amicum conquireret, διὰ τὸ ζήσιμον, ob difficultum nempe quæstionum enucleationē, & ab aliquo Satrapo (hæc ipsius interdum in medio Latio est Latinitas, in præfat. ad Lectorem) solutionem. Hinc adulatoriè & manus osculando, hinc inde in suo Dodecaporio, ut etiam in Epistola quadam privata, Mindererum appellat Perillustrem, Illustrem, & admodum Excellentem, Clarissimum, de re literaria benè merentem, Virum apprimè doctum, Medicum eloquentissimum, doctissimum, cuius acerrimo censu (f. 3. l. 21. pro, censuræ) crisiq̃ue sua iterum atque iterum submittit. Ipsius se nosse, ait, acutum ingenium: facilitatem dicendi: elegantiam sermonis: promptitudinem in redarguendō, obstructa (fortassis, abstrusa) intelligendo, obscura explanando: benignitatem in docendo: in medendo præstantiam: prosperam fortunam: Principum summorum gratiam & amorem. Disquisitionem præterea Mindereri de Chalcantho, quam βέλινος devoravit, appellat scriptum doctissimum, eruditissimum, aureum, copiosis omnis generis frugibus, fructibusq̃; & condimentis variis onustum, apparatuq̃ue ditissimo exornatum, in quo desideretur nihil, Deorum, Nectar, Ambrosiamq̃ue seu Hebræorum Mannam.

Verùm ut bilinguis illius Belgæ-Romani animus inconstans est, & instabilis, aliud exterius ostendens, & aliud habens in Corde: ita etiam Amicitia, quam se appetere, seu potius offerre simulavit, vel magis eius simulata Amicitia voluntas illa velox, *Aristot. lib. 8. Ethic. Nicom. cap. 4.* mutabilis fuit, ἐνδιάλυτος καὶ ἐνμεταβάλητος. Mox enim, & velocius quàm mox, in puncto temporis, ut est in Proverbio, mutatâ pelle in Mindererum nostrum, non Amo-

rem, sed Odium ac livorem, plenis eructat faucibus.

In præfatione ad Lectorem Mindererum tacitè Sophistam appellat, cui suam, uti scribit, titubantiam mittere manuscriptam non videbatur conveniens: & huius in antiquos ignominiis compulsum se, suum de Arsenico & Sandaracha tractatum Dodecaporio addidisse, dicit. Paulò post in Epistola exprobrat Minderero cum suis Germanis, qui, ô magnum scelus! Italiam, uti infrænus blaterat, non degustârunt, quòd Vitriolum Italis & præsertim Romanis Medicis notum esse, ignorent. In progressu sparsim hinc inde, etiam non datâ occasione, Mindererum in scitè & malignè vellicat, mordet, ridet. Hûc nimis, ait, credulum esse: pueriliter cum aliis nugari: nec quid dicat ipsum et scire: meras nugas & superficialia adferre: fabulari: ea quæ dicit vel scribit, nihil in se artificiosi continere, cùm sint nimis vulgo nota, & propterea se non aspicere, quid abs suo libello de Vitriolo furet (secundum Castelli Grammaticam): errandi occasionem nescientibus non levem attulisse: contra Galeni methodum Vitrioli spiritu usum esse: parituros montes, nasciturum ridiculum murem. Quæ prius Deorum Nectar, & Ambrosia fuere, nunc extra mediocritatem excocta, & ferè ob nimiam caliditatem exusta esse, dicit: ac propterea ornatiora, concoctiora, sapidiora, completa ac maturâ expectat. Cùm Canibus quàm etiam latrantibus *f. 48.* paucis, & uti fatetur autoritate invalidis, latrat, & sub Canis latrantis persona, Mindererum magis sapere Medici ministrum, quàm Medicum: esse Carbonarium, maledicum, sordidum Servulum, vanum & Chymericum Poëtulam, Empiricum, scribit.

Nec

Nec contentus fuit Belga-Romanus Mindererum calumniis petiisse: sed omnes etiam Germaniæ Medici, absque discrimine, uti diximus in Præfatione nostra ad Lectorem, morsus eius virulentos experiri coguntur: & tamen nihilominus deposito omni pudore, Italos in suis scriptis vel alienos non tangere, vel honorificè saltem, nugatur.

Verùm necdum æruginosum suum virus satis evomuit: sed reliquiæ eius, ne malignam quandam ex imperfecta crisi recidivam parerent, in Romanos etiam quosdam Medicos, nomine, uti ait in dedic. ad Cardinal. & auctoritate valentes, contra quos, propriâ confessione, audacter, audaciùs, audacissimè insurrexit, erant eiaculanda. Hos mendacium mendacio tegere: contra veritatem, contra experientiæ stimulum recalcitrare: contra sensum pugnare: pueriliter nugari: expressa concludere mendacia: Galenum clarè loquentem non intelligere: esse misellos Logicaistros: præ insania inter se altercari: & contradicendi studio inter eos disputationem de Vsu Spiritus Vitrioli, exortam esse, arguit. In privatâ ad Mindererum Epistola, Camillum Gorum Senem, & hunc juniorem Vincentium Alfarium, qui contra Spiritus Vitrioli usum publicè scripserunt, & alios horum sequaces primates Romæ Medicos, omnes in Spagyrica penitus Assinos, atque in Lunam latrantes, nominat.

Ex hisce & aliis, quæ legenti Chaleanthinum Dodecaporion frequenter occurrunt, manifestum fit, Castelli protestationem, quâ f. 49. profitetur, se hæc animo amico, non carpendi nec defraudandi opus Mindereri eruditissimum, sua conscripsisse, factò è diametro esse contrariam: & quòd ipse leges ac iura veræ Amicitia, quæ ἀδελφικὴ

est, & iuxta Philosophum calumniis locum non dat (ὕβρις ἐρώσας ἔλυσε) sed Amico benè vult, in primo statim limine enormiter violauerit: & propterea Mindererus noster minimè culpandus sit, quòd non modò fucatam ac larvatam istam Belgo-Italicam Amicitiam detrectârit, sed etiam ad huiusmodi investivas chartas prudenter siluerit. Si enim quenquam in Amicitiam recipere probareque non oportet, neque illos inter se verè Amicos esse contingit, priusquam alter alteri *dignus, qui ametur, dignusq; cui Fides habeatur*, visus fuerit, *Aristot. lib. 8. Ethic. Nicom. cap. 4.* hic certè Castellus à Minderero in Amicitiam recipiendus minimè fuit. Ob contagiosam enim morum pravitatem, & calami petulantiam, ἀντιφιλήσας: ob inconstantiam doctrinæ, & contradictiones frequentissimas, Fide indignus visus est, non modò Minderero, sed eius etiam veris Amicis. Quis enim adulatorem & convitiatorem non fugeret?

Μισῶ τὸν ἀνδρα τὸν διπλῆν πεφυκότα

Χρηστὸν λόγῳσι, πολέμιον δὲ τοῖς τρώποις scribit Zenodotus.

Et apud Platonem in Hippia majore citantur hi Homeri versus:

Χρὴ μὲν δὴ τὸν μῦθον ἀπηλεγέως ἀποειπεῖν,

ὥς περ δὴ Φρονίῳ περὶ ὡς τε πλέω ὄϊω.

ἐχθρὸς γὰρ μοι κῆν ὁ μῶς αἰδαο πύλῃσιν,

ὅς ἐπερὸν μὲν κεύθη ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ εἴπω.

Quis item Fidem habuerit homini duplici, qui sibiipsum non fidit, sed temerè à se affirmata negat, & negata affirmat: & ob principiorum ac suppositorum, quibus in probando utitur, lubricitatem ac falsitatem, ex eodem ore calidum & frigidum spirat? In priuata Epistola ad Mindererum profiteretur, se ea, quæ scripsit, ideò scripsisse, quia

ita revera esse censeret: & quia non omnino certa sint, dubia appellasse. In epistola ad Cardin. scribit, se propriam, ab omnibus diversam, & omnibus oppositam sententiam, quam Amici efflagitarunt, proferre. Paulò post, se iudicium suum suspendere, & Cardinalis sententiam exposulare, ait. Fol. 49. se non deterreri minis, quin liberè suam proferat sententiam, scribit. In Proloquio ad Lectorem, se saltem, inquit, titubantiam suam & dubitationes (paulò post audacem Veritatis tutelam appellat) quæ in legendis Sylvatici, Rulandi, Gori, Alfarii, Mindereri, scriptis occurrerunt, congessisse: & propterea modò ex vulgi opinione, modò alicuius authoris, quandoque sua verba facere, & non semper ex sua sententia loqui, nec pro certis & apud se firmatis ea haberi cupere. Hinc se scire, doctos (imò etiam indoctos) multas in his suis scriptis reperturos veluti apertas contradictiones. Imò non veluti vel quasi, sed verè apertas, & apertissimas contradictiones, in titubante ac inconstanti hoc sub unius Castelli nomine edito reperiri scripto, ii qui hæc nostra non videre modò, sed etiam perlegere dignati fuerint, facilè animadvertent.

Quæ si vera sunt, ut certè sunt verissima, quis non Chamæleonte mutabiliorem hunc Pyrrhonium, qui, uti videre est in præfatione ipsius ad Lectorem, nihil scit, qui f. 49 neque Græcuse est, neque Arabs, neq; Germanus, nec Italus, nec Hippocraticus, nec Galenicus (Galenicis tamen rationibus f. 48, de Spiritus Vitrioli utilitate inter ipsum, & alios Romanos Medicos certatum est: & Germanis alibi vitio vertit, quòd suâ imaginatione Galeno parum fident) nec Paracelsista, licet omnium Sectarum, (fortassis nec Mas, nec Fœmina, sed utrūq;) se esse dixerit? Aut quis Philosophicâ συζητήσῃ talem dignum iudicari? Comprehensus enim rimas facilè inueniet, per quas elabatur: vul-

gi scilicet opinionem, aut alterius alicuius authoris sententiam.

Quo teneam, inquit Horatius, vulius mutantem Protea nodo?

Et alibi:

Effugiet tamen hac sceleratus vincula Proteus.

Et hæc animi atq; doctrinæ inconstantia secunda est causa, ob quam Mindererus siluit, nec Castello, prout velle videbatur, ad titubantes suas ac congestas Sophisticationes, respondit.

Accessit ad hæc etiam causa tertia, præcedentibus non minoris momenti, Contemptus nempe Germanorum, quos ocio deditos, quicquid boni habent, ab Italis habere, calumniatur. Et quò magis Germanos extenuet, scribit Romam esse Scientiarum matrem, centrum Sapientum, atque Oceanum Doctorum eò instar fluminum confluentium, (Eudemus apud Galenum *l. de præcog. c. 1* ait, plurimos indoctos atque inopes Romam petere, quòd in patria vitam agere nequeant,) finem & metam, in qua quiescant è cursu scientiarum cupidi. Debitam nos ac promeritam laudem nec Italis, nec Gallis, nec Hispanis, nec Britannis invidemus: & fatemur, inscitiam nostram à decantata Romanorum à Castello Panepistemiam multum distare: ac propterea miramur, Castellum in rudi hac & sterili nostra Germania informationem à Germano, vili Satrapo (Grammaticam ob Panepistemiam Castellum Cerebrum non capit) petere, quam Romæ non reperit. Quamvis si depositâ arrogantiam ferriò & candide inquirere voluisset, nullum dubium sit, quin in tanta Medicorum turba & quasi Oceano, reperisset plurimos, qui & rudem informare, & errantem reducere

cere in viam potuissent. Si enim Romæ sunt, ut Castellus scribit, centum & quinquaginta Pharmacopæi (suspicor Castellum quemvis Vnguentarium, Myropolam & quarumcunque Medicarum mercium, radicum, herbarum, juleporum &c. institorem, pro Pharmacopæo habere: quales in Vrbe reperiri ii testantur, qui ibi Pharmacopæis inservierunt) & vnus Pharmacopæus arte & remediorum copiâ, ministrorumq; peritiâ ac fide instructus duobus ad minimum Medicis sufficit (nostrates Officinæ seu Pharmacopolia non modò artificum peritiâ, & ministrorum sedulitate ac fide, sed & omnis generis tam simplicium quàm compositorum medicamentorum copiâ ac delectu sunt instructissima, ita ut unicus Pharmacopæus, quatuor aut pluribus Medicis, in ægrorum curatione occupatissimis, sufficiat, nec ulli Romanorum Pharmacopæorum cedat) tunc Medici ibi erunt trecenti. Inter hos pauci sunt, ut ipsemet fateatur, & autoritate quidem invalidi, qui Spiritus Vitrioli usum in morbis (in quem enim alium finem tot Pharmacopæi Spiritum Vitrioli in tot officinis paratum habent?) averfantes, reliquis contradicendi studio licem moverunt: qui omnes, ut literatissimi præsumuntur esse, & sapientissimi, ita ad solvendas Castelli dubitationes aptissimi. Inter hos honoris causa nomino Cynthium Clementis, & Ioannem Fabrum Germanum, Summi Pontificis Botanicum & Professore. Hos, inquam & alios plures, qui sincerâ fide & Philosophico animo pro Asclepiadarum dignitate artem exercent, Codices item aliquot, à Romanis quibusdam, uti scribit, de Vitrioli spiritus usu Romæ editos, intitubantia sua consulere, & horum doctrinâ suffulciri, potuisset: nî animus ipsius Germanos velli-

vellicandi, & aliqualem ex hoc eruditionis auram apud non-Medicos, & non-Philosophos captandi, libidine, prurisset.

Nec est, quod Castellus pro sui excusatione inferat, se Mindereri in decentem & ab Hippocrate commendatum Italiæ Medicorum ornatum, calumniis coactum respondere, Italos Medicos tueri, & maculam iniuste appositam (ita loquitur *f. 50. l. 13.*) ablueret. Vt enim decentem ornatum Medici ab Hippocrate laudatum, pro locorum & temporum consuetudine, non improbat, neque sordidum requirit Medicum, Mindererus: ita fastum quorundam semi-Medidorum, Spagyricæ artis contemptorum, & id quod optimum & complementum quasi est in arte, negligentium, inanem ac immodicum cultum, & vestium sumptuosum splendorem, ac molliciem muliebrem totis censibus redemptam, & variis odoribus sæpè ægrotantibus mulierculis molestatam, qua in re antiquos Romanorum Medicos imitantur, cum Galeno damnat. Hic enim ut alibi, ita *lib. de præcog. cap. 1.* liberè carpit eos Romæ Medicos, qui apparere, quàm esse Medici, malunt, negligentes id, quod in arte est optimum: ea exquirentes, è quibus vulgò plurimi fiant: dicentes, inquam, & agentes in alienam gratiam, adulantes, divites & primarios manè officiosè salutantes, comitantes postmodum & domum reducentes, cœnantibus satellitum, instar adstantes, scurrasque agentes. Quorum quosdam neque his artibus contentos, Vestium insuper & Annulorum splendore, comitum frequentia & argenteâ suppellectile, privatis hominibus faciliè persuadere, scribit, se dignissimos esse, quos admirentur. In huiusmodi,

modi, inquam, mangonizatos, molles, cætera verò rudes Afinos, qui Chymiatricam habent despiciatam, ad imitationem Galeni scripsit Mindererus: qui cùm ab omni Hermetica cognitione sint alienissimi, alios elegantiores Medicos, ac præstantiores, quiq; in artis operibus sunt exercitiores, hinc inde per insidias apud ineruditos calumniis petunt, Vrbe eisdem ficto quodam prætextu, quod ægros Vitrioli spiritu perdant, pellere conantes: id quod olim Romæ etiam Quinto contigisse, Galenus *l.c.* scribit.

Hæc qualiacunque mittere auri.

SIve ausit, sive ausus est; quomodo audentem forsque Deusque, vel potius Amici juverint, in sequentibus videbimus. Romæ se habere Adversarios, contradicendi studiosos & opposcentes, quibus, uti loquitur Castellus, opponi liceat, fortassis ignoravit Mindererus: huiusmodi præsertim, propriâ confessione incomptorum, rudique malleo exculptorum, nullaque

Methodo ac ordine digestorum scriptorum
 auctores extare, ne per somnium,
 quidem imaginatus est.

*Eminus hæcenus actum est, nunc proprius ad Dodecapet-
 rion accedamus.*

E X A M E N DVBITATIONIS CHALCANTHINÆ

P R I M Æ.

Secunda ἀπορία, quæ de facultatibus agit olei vel spiritus Vitrioli, naturæ & doctrinæ ordine priorem sibi vendicabat locum, quàm hæc quæ de Compositione & Mistione eiusdem cum aliis agit. Necessarium est enim simplicium medicamentorum exactè facultates cognoscere prius, cum ad variorum compositionem & mitionem, tum ad inventorum opportunum usum, attestante Galeno *lib. 1. simpl. med. fac. cap. 1.* Cognitio simplicis, inquit Averr. *l. b. 5. collig. cap. 58.* dabit tibi cognitionem compositi. Et secundum Aëtium *tetr. 4. ser. 2. cap. 25* prius simplicium vires cognoscere oportet, ita enim etiam compositorum facultates dignoscemus. Verùm cum Castellus *παραχέθεν ἀπορίῃ*, confusus & perplexus, de attemperatione Spiritus Vitrioli per misturam atque compositionem cum aliis rebus, prius, quàm de qualitatibus, quæ mitione, refractione & domitura indigent, dubitare voluerit: ideo eius vestigiis ego Examine meo insistent, ordinem eundem observabo.

Et ut facilius nos expediamus, neque Lectori pari ἀταξία & confusa perturbatione molesti simus, adversariorumq; argumentorum levitas citius deprehendatur: ideo primum medicamentorum Compositionem, non esse veram & naturalem appellatam Mixtionem, prout Castellus inconsideratè affirmat, asserimus: nec sine ratione Artificialem Mixtionem, quæ *πρὸς τὴν αἰσθησιν μόνον & σύνθεσιν* atque appositio potius est quædam unius substantiæ ad alteram, quàm substantiarum omnimoda μίξις, à
Mistio-

Mistione Aristotelis Naturali, quæ σύμφυσις est, & ut Aristoteles ait, *lib. 1. de ort. & inter. cap. 10. tex. 90.* ἐνώσις τῶν μελῶν ἀλλοιωθέντων, cum eodem Aristotele distinguimus. οὐτε σύνθεσις ταυτὸ καὶ μίξις, ἀλλ' ἕτερον, scribit *ibidem* Aristoteles *tex. 83.* Illa artifici est possibilis, hæc non item: sed teste Galeno *lib. 1. de Temperam. cap. 9.* solius Dei est opus vel Naturæ, quæ causa est σύμφυσεως mixtorum. Ita enim ibi scribit Galenus: atque tota quidem eiusmodi corpora per tota se miscendi, calidum inquam, frigidum, siccum & humidum, homini facultas non est: terra enim aquæ confusæ, miscetur quidem (quatenus scilicet videri cuipiam possit) atq; ita tota toti contemperatur: cæterum appositio exiguarum partium ea est nequaquam totorum per tota mistio: sed ambo ea per tota miscere, Dei vel Naturæ est opus: magis quæ etiam, si calidum ac frigidum inter se tota, per tota miscenda sint: attamen appositionem eiusmodi efficere, ut sensum effugiant singula simplicium corporum, non solum naturæ opus, Deivè est, sed etiam nostrum. Neque enim difficile est tali mistione lutum, quod medium siccum humidumque sit, molliori. Simili modo & quod calidi & frigidi sit medium.

Secundò ponimus ex eiusdem Galeni *lib. 1. simpl. med. fac. cap. 1. & 3. lib. 3. cap. 4. 5. 8. lib. 5. proëm. lib. 3. de Temperam. cap. 4. & alis locis*, tanquam manifestum, nec in dubium vocandum, Medicamenta non simpliciter & absolutè, sed κατὰ τὴν ἰατρικὴν: respectu scilicet corporis humani. Quippe non quale ex se sit unumquodque medicamentorum, & ad totam naturam, consideramus. Nam hoc pacto neque acetum, neq; marinam aquam nos exiccare posse, aut sicca esse facultate dici, manifestum est. Siquidem utrumque illorum actu est humidum. Verùm si nos exiccare

appareant, sicca dicantur, ad Nos videlicet, & nostram naturam parem siccandi potestatem obtinentia. *Galen. lib. 1. simpl. med. fac. cap. 38. & lib. 3. cap. 4.* Proinde nobis propositum non est, inquit Galenus *ib. 1. simpl. paulo post allegata verba* quale ex sua natura quodq; sit medicamentum exquirere, verum quid in nobis efficere possit. Idem *lib. 2. simpl. med. fac. cap. 3* sic scribit: Quanquam, quid calida dico aut frigida? cum debeam dicere calefacientia nos, ac refrigerantia, quæ utique inquirimus. Nec enim quod absolutè calidum est, aut quod ad hoc expenditur, nunc considerare propositum est, sed quod corpus humanum excalfaciat. Nec sanè etiam quod absolutè frigidum, sed quod hominem refrigeret. Sic Piper non dicitur simpliciter calidum, nec Rosa simpliciter frigida ita, ut piper rosam aut aliud quodpiam refrigeras calefacere, aut rosa piper aliave calefacientia refrigerare queat: sed κατὰ τὴν, respectu scilicet corporis nostri, quod calefacere & refrigerare possunt, Pariter Cicuta non dicitur absolutè frigida, & Veratrum absolutè purgans: sed utrumque tale κατὰ τὴν dicitur, & respectu corporis humani, quorum illa Sturnum non modò non refrigerat, neque enecat, uti nos, sed & alit quoque, & nimirum etiam calefacit: hoc verò Coturnicem minimè purgat, sed nutrit. *Galen. 1. simpl. med. fac. cap. 2. & lib. 3. cap. 5. de Theriac. & Person. cap. 6.*

Tertiò, pro confesso sumimus, medicamenta omnia, quoad efficaciam quadam, quam habent respectu patientium corporum, definiuntur, vel δυνάμει & potestate, vel ἐνέργειᾳ & actu talia esse: *ex lib. 3. de Temperam. cap. 1 lib. 2 simpl. med. fac. cap. 23. & lib. 3. cap. 2.* Et quæ potestate talia sunt, hoc est, hac vi prædita, ut tales possint energias & actiones præstare, non ἐντελεῖαι, sed κατὰ ἐντελέχειαν operari, non in quodvis, sed

vis, sed in habile tantum subiectum, in corpus scilicet, uti diximus, humanum, à cuius calido nativo in actum deducuntur: *ex lib. 3. de Temperam. cap. 1. & lib. 1. simpl. med. fac esp. 11. & 12. & pluribus aliis locis.*

Quartò sciendum est, Spiritum Vitrioli genuinum, in medicamentis interdum baseos, nonnunquam correctivi, uti appellant, rationem obtinere, & nunquam solum ac sine alterius cuiuspiam sive simplicis, sive compositi medicamenti consortiò intra corpus à Medicis exhiberi: idq; ob causas varias, quæ aliis etiam remediorum misturis & compositionibus occasionem præbuerunt: quas Medici ad triplicem fontem reducunt, compositionis medicamentorum rationem ab ipsis medicamentis, ab affectibus *præternaturam*, & à Corporis ac partium affectuum naturâ & constitutione, desumentes. Ad Spiritus Vitrioli naturam quod attinet, is tam validæ est virtutis, ut in parva mole multum, imò plurimum operetur: & tantæ tenuitatis, ut exigua illius quantitas dissipetur citius, & à labiis ac lingua absorbeatur, quàm ad Ventriculum aut remotiores partes perveniat. Ne itaque frustrentur indigentes partes eius ope & auxilio: sanæ verò, minimeq; remedium postulantes, efficaciam eius non sine molestia experiantur: ideo cum aliis misceri, ne absorbeatur in via, sed integris viribus, aut iis non nihil fractis, si tantæ non sint ex usu, ad locum affectum pertingat, solet. Sed & aliis nonnullis medicamentis, quæ stimulo, frano, attenuatione interdum indigent, Vitrioli spiritus ab artifice & rationali Medico prudenter additur. Ignavas enim quorundam & sopitas vires suscitât, & instar fermenti vigentiores reddit: nonnullorum, Narcoticorum scilicet &

cer & Purgantium, impetum ac vehementiam reprimi-
 & noxias qualitates corrigit: ea quæ crassiora sunt & seg-
 nius procedunt, attenuat & in altum penetrare facit: &
 alia plurima præstat, de quibus alibi copiosius tractandi
 commodior dabitur occasio.

Affectuum præter naturam curandorum varietas
 omnium maximè necessaria est causa, ut alia componen-
 di medicamenta, iuxta Fernelium *lib. 4. Meth. Med. cap. 7.*
 ita etiam Spiritum Vitrioli cum aliis ac diversis medica-
 minibus commiscendi. Vt enim simplici morbo sim-
 plex adhibenda est curatio, ita composito non simplex.
Galen. 4. Meth. Med. cap. 1. Nam quicquid pro natura sua
 indicat, id unum semper indicat: atque id unum si
 quod indicationem facit, est compositum, hoc quoque e-
 rit compositum. *Galen, lib. 9. Meth. Med. cap. 12.* Composi-
 tus autem affectus dicitur propter complicationem seu
 pluralitatem causarum, symptomatum naturam causa-
 rum induentium, aut morborum simul iunctorum, con-
 trariorum vel diversorum, in parte eadem vel diversis.
 Compositum remedium si naturâ tale est, plures habens
 diversas vel contrarias *συμφύτας ποιότητας τε καὶ δύ' ἑμῆς*, &
 melius est, ut Galenus *in art. par. cap. 95.* docet, & valentius
 operatur. In huius defectu arte cogimur tale compone-
 re ex pluribus basibus constans, & si fieri potest, unicuiq;
 indicationi suam contrariam ac convenientem faculta-
 tem afferens.

Partium denique laborantium natura facit inter-
 dum, ut Spiritum Vitrioli cum aliis medicamentis miscea-
 mus. Cum enim partes quædam ob *ἐναισθησίαν* nec hu-
 mores, nec medicamenta acria sustinent, *Galen. 2. ad Glau-
 cap. 2.* ideo harum ratione Spiritus Vitrioli acrimonia mi-
 stione

stione attemperanda ac corrigenda. Et cum χαλαστικῆς ac relaxantibus tonus & vigor Hepatis aliorumque naturalium viscerum dissolvatur, ut Galenus etiam *ibidem* testatur: ideo talibus Vitrioli spiritum, utpote moderatè adstringentem, & propterea naturalia viscera singulariter roborantem, iuxta præceptum Galeni *lib. 11. Meth. Med. cap. 15. & lib. 13 cap. 15. & art. Medic. cap. 95.* addimus.

Hiscæ sic constitutis, quæritur, num Vitrioli spiritus, quem vulgò Oleum etiam Vitrioli appellant (sive, *iuxta Aetium Cletum disput. cap. 8. f. 71.* nomenclantur,) mistione & compositione, de qua prius dictum, refringi, attemperari ac domari possit. Mindererus *Disquis. suæ cap. 10 f. 95. & 96* respondet, Vitrioli Spiritum seu oleum, licet in se consideratum fortissimum medicamentum sit, posse tamen id ita temperari, ut evadat levissimum, & tutius usurpetur in plurimis morborum quorundam constitutionibus, quàm vel saccharum vel manna. Castellus e contra *in Dubitat. 1. f. 3.* id penitus per mentis organa perspicienti falsum omninò videri, quamvis primo exteriorum sensuum intuitu verissimum videri possit, affirmat: idq; per totam Dubitationem longo & perplexo discursu probare contendit. Ille & rationem & sensus sibi habet adstipulantes: hic adminiculo sensuum destitutus tales rationes fingit, quæ nos sensus tollere, & Φαινόμενα negare, iisque abrogare fidem, ac de omnibus dubitare, doceant. Hinc Aetius Cletus, alter Mindereri Adversarius, argumentationum Castelli lubricitatem agnoscens, ex professò contra ipsum *Disputationis suæ cap. 8* agit, & oleum Vitrioli, quamvis id capite præcedenti Venenū tota substantia infensum esse pronuntiavit, refringi tamen, obtrundi & hebetari aliquo modo admistis aliis, posse asserit.

Ex his

Ex hisce tricis ut nos commodius extricemus, Terminos primum inspiciamus huius Problematis, & num. verè contradicat Minderero Castellus, hoc est, num de eodem Subiecto idem Attributum neget Castellus, quod de eodem affirmavit Mindererus, pensitemus. Hæc enim est conditio Obiectionis contradicentis, ut sit κατὰ τὸ αὐτὸ πρὸς αὐτὸ, secundum idem ad idem, ut Aristot. *lib. περὶ ἐρμην.* edit. *Pacii cap. 6. part 5.* scribit, inquiens: λέγω ὅτι ἀντικείνεται τῇ αὐτῇ καὶ τῇ αὐτῇ, μὴ ὁμολογῶντος &c. Subiectum quod attinet, sciendum est, Minderero equè ac nobis præter Phlegma insipidum, & oleum rufum acerrimum, duplicem liquorem Vitrioli acidum, frequenti fuisse in usu, quorum uterq; Spiritus nomine indigitatur: prior Volatilis admodum, & subtilissimus, in Officinis, ut Libavius *Syntag. tom. 1. lib. 8 cap 26* scribit, avis rara, nigroq; simillima cygno, erectâ cucurbitâ & leviori igne: alter verò Fixior crassis & ponderosis impedibus compeditus est, ut leviori illo igne ab iis vix expediri possit, ideo potentiori nisu & igne validiore, partim per alembicum, partim per cucurbitam retorti colli (neque enim ascendit altè) elicitur. Ille humidus, hic siccus ab aliquibus nominatur. De altero hoc acido Vitrioli spiritu, qui cum primo commistus in pellicano circulatus odorem violaceum acquirit, & tunc quinta Vitrioli essentia appellatur, quiq; interdum oleum appellari consuevit, sed impropriè, cum nec oleaceus, nec pinguis, nec inflammabilis sit, ante aliquot annos Chymiatri uti diximus licem movit Ioh. Bapt. Sylvaticus & non ita pridem Medici quidam Romani. Quâ occasione Mindererus Disquisitionem suam Jatrochymicam de Chalcantho edidit: in qua potissimum de viribus & usu vario alterius huius seu secundi Spiritus Vitrioli in plurimis morbis

bis differit, eundemque contra Miso-chymicorum quorundam temerariam censuram, defendit. Et Castellus, qui Minderero sese opposuit, primam quidem hanc contradictionis conditionē, quæ est De eodem Subiecto observavit: at Problematis Attributum ipsi non idem est, quod Minderero: etsi enim verbis ferè iisdem utitur, revera tamen & quoad sensum, Attributum illud non est idem. Mindererus enim per Attemperationem & Correctionem, seu Antagonistæ domituram & refractionem, intelligit alterationem in solis accidentibus positam, quantitate duntaxat (cuius si continuitas producitur vel solvitur, remedia etiam alterari dicuntur. *1. Zvingerus in exam. princ. Chym. cap. 6.*) vel qualitate mutata, substantiâ Spiritus Vitrioli manente illæsa & integra. Antagonista verò talem intelligit correctionem, per quam miscibilia perfectè miscentur & uniuntur, non permanente sed mutata priore substantiâ ac natura, & aliâ diversâ à suis mixtis substantiali forma resultante. Quapropter alteram *ἀντιπαράστασις* seu contradictionis conditionem, quæ τὸ αὐτὸ seu idem attributum requirit, non observavit Antagonista: & nos idcirco optimo jure hanc ἀπορίαν absq; responso sicco præterire pede potuissēmus. Verùm cum Adversarius nihilominus attemperationem seu correctionem accidentalem Spiritus Vitrioli à Minderero assertam, & hac occasione omnem prædicti Spiritus usum, Paralogramis suis subinde petat: ideò eorundem Examen, eo quo proposita sunt ordine aggrediamur.

Permentis organa perspicienti.

NOVATORI Castello nil nisi quod novum est placet: hinc Minderero coties, quòd nil Novi attulerit, insolenter.

D

expro-

exprobrat. Per Mentis organa perspicere, Novum est, & Novatore Philosopho dignum, non tamen Philosophicum dogma, sed ἄσπορον figmentum. Quæ Mentis illæ sint ὄργανα, cum corporeis instrumentis non egeat, explicare, & novam opinionem firmis suffulcire rationibus debebat alienorum operum Censor. Antiqua, rationi consentanea, & ab omnibus Peripateticis approbata est Aristotelis sententia, *lib. 3. de anim. cap. 4. tex. 6.* quod Mens seu Intellectus, ὁ τῆς ψυχῆς καλέμενⓈ Νοῦς sit ἀμιγῆς, non permixtus corpori, hoc est, corpore seu parte aliqua corporis tanquam instrumento ad intelligendum non utatur. ποῖός γὰρ ἂν τις γίγνοιτο, θερμὸς ἢ ψυχρὸς καὶ ὄργανόν τι εἴη, ὥσπερ τῷ αἰσθητικῷ. νῦν δ' ἔδεν ἐστίν. Et *tex. 7.* Scribit Aristoteles, τὸ μὲν γὰρ αἰσθητικὸν ἐκ ἀνευ σώματⓈ, ὃ δὲ Νοῦς χωρὶς τοῦ σώματος: Sensitivum non est sine corpore: at Intellectus ab eodem est separabilis. Licet enim humana Mens in corpore sit, nequaquam tamen in eo est ut in materia, cum nihil informet materiæ, & nullius sit partis ἐντελέχεια, ut idem Aristoteles *lib. 2. de anim. cap. 1. tex. 11.* docet. Opus quidem habet Mens Phantasmate, ὃ δὲ ποτε νοεῖ ἀνευ φαντασμάτων ἢ ψυχῆ. Aristot. *lib. 3. de anim. cap. 7. tex. 30* sed non ut organo, verum ut obiecto utitur: quia oportet materiam intelligibilem Menti per Sensus, qui ad certas corporis adstricti sunt partes, suppeditari.

Vt Medici sensatis conquiescamus.

DVra & horrida phrasis, Sensatis conquiescere. Constat in multis Physicum ἀκρεβολογία uti, ubi παρολῶς agere satis est Medico: quemadmodum Phil. Scherbius *disp. Medic. 9. thes. 3.* tradit. At novam est, & inauditum Medicos rationes causasque rerum, seu τὸ διότι non quære-

quærere, sed sensibus seu τῷ ὅτι εἶναι contentos. Empeiricam Medicam Rationali & veræ Medicinæ substituit: οὐ γὰρ ἐμπειροὶ τὸ ὅτι μὲν ἴσασιν, διότι ἢ ἐκ ἴσασιν, inquit Aristot. *lib. 1. Metaph. cap. 1.* Irrationalem Medicum, qui neglectâ ratione sensuum est brutum mancipium, sibi fingit Antagonista: secus quàm Galenus noster, qui integro commentario brutos docet εἶναι Medicos, qui non sunt Philosophi, hoc est, qui rerum causas ignorant. Secus etiam sentit noster Hippocrates, qui oculis, hoc est, sensibus non plus credendum εἶναι docet, quàm Rationi: ὀφθαλμοῖσι, ἢ, inquit *1. de Diet. cap. 4. §. 69.* μὴ δὲν πιστεύεσθαι μᾶλλον, ἢ γνώμῃσιν. Et Medicum Philosophum ἰσόθεον Deo similem pronunciat, *lib. 2. περὶ εὐχρημ.* neque enim multa est inter Medicinam & Sapientiam differentia, ut *ibidem* docetur. Sive Scientiam, sive Artē, sive ἐπιστήμην, sive καὶ τὴν ἐπιστήμην ποιητικὴν, ut Aristot. *lib. 3. de anim. cap. 9. tex. 47.* loquitur; sive duos & genere discrepantes, sive unicum habitum, qui cum in τῶν καθόλου θεωρημάτων contemplatione versatur, tum eadem artificiosè ad singularia & ποιήσιν τεχνικὴν applicat, Medicinam εἶναι dixeris: Rationalis ea semper est & manet, & eo ipso ab Empirica, quæ, uti ex Aristotele dictum, τὸ ὅτι quidē novit, τὸ διότι verò ignorat, distinguitur. A Sensibus quidē, qui singulariū sunt, *Aristot. lib. 1. Metaphys. cap. 1.* exorditur Medicus, verum in his instar bruti non acquiescit, sed ab his tanquam anteambulonibus & ministris Rationis ad Intellectum, qui sensuum cognitione & iudicio est posterior, progreditur: & ita rationes quærīt, ut interim sensus non dimittat. Συνκαταγνώμην μὲν εἶναι, inquit Hippocrates πάραγγελ. *secundum Zvingerum n. 7.* καὶ τὸν λογισμὸν, ἣν περὶ ἐκ περὶ πῶς ποιῆται τὴν ἀρχήν, hoc est, collaudo igitur eam ratiocinationem, siquidem ex sensata observatione principium

fumat. ὁ γὰρ λογισμὸς, μνήμη τίς ἐστι ξυνθετική τῶν μετ' αἰσθήσεως
 λεγόντων, Ratiocinatio enim memoria quædam est, com-
 ponens ea, quæ sensu sunt percepta, Hippocr. *ibid.* n. 4. Non
 claudicant, sed utroque crure rectà incedunt veri Medici;
 Experientia & Ratione, Sensu & Demonstratione: quæ
 maxima duo sunt lumina & κελύεμα omnium, quæ in Me-
 dicina disquiruntur, ut Galenus *lib. 1. Method. Med. cap. 3. &*
lib. 3. cap. 1. & 2. & lib. 4. cap. 7. lib. 5. cap. 10 lib. 1. simpl. med. fac. cap.
36 & in fine libri de d. d. docet. Δεῖ μὴ λογισμῷ πρὸς πρὸν πειθανῶ
 προσέχοντα ἡγήεσθαι, ἀλλὰ τρυβὴν μετὰ λόγου, hoc est, non ratio-
 cinationi tantum probabili intentum curam aggredi o-
 portet, sed exercitationi cum ratione. Hippocr. *παραγγελ.*
n. 3. τῶν ἡὼς λόγου μόνον συμπερανομένων μὴ εἰς πᾶν ἀνταρᾶς, τῶν δὲ
 ἡὼς ἔργων ἐνδεέξεσθαι, hoc est, quod neque iis tantum, quæ solâ
 ratione concluduntur, niti oporteat, neque solâ operis o-
 stensione, idem Hippocr. *ibidem* n. 18. docet. Non tamen
 omnia rationis figmenta probant verè-Rationales Medi-
 ci: qualia sunt, teste Hier. Mercuriali *comm. in hist. Philisc. 1.*
Epidem. 3. hist. 1. multa, quæ de Pulsibus Galenus suo inge-
 nio excogitavit, ab experientia nunquam probata: nec
 cuiusvis sensuum observationi & experientiæ, monente Ga-
 leno *lib. 7. κ γ. cap. 4.* temerè credunt. Singularium præ-
 terea quidem est curatio, non tamen sine Syllogismo pra-
 ctico, & universalium theorematum, quæ artem ac scienti-
 am constituunt, & artificem ac rationalem Medicum
 efficiunt, auxilio perficitur. Medicina quippe omnium
 artium præstantissima, foret omnium levissima & vilissi-
 ma, & abortivis quibusdam Medicastris, quos non rationi
 modò, sed & sensibus interdum obstrepere non pudet, &
 qui hanc pugnam nō nisi Vromantarum matulis, & scur-
 rilibus scurrantium, scurrarum scurrilitatibus, pugna-
 rent,

rent, quò, quam virtute & eruditione nequeunt, fraude,
doloq; compararent famam, digna, si neglecta omni ra-
tione solis sensibus niteretur. Nam & Agricolaë, qui, quæ
Theophrastus & alii de agricultura scripsère, ignorare, &
omni arte carere videntur: artem tamen sibi ἀγροφον in a-
nimis suis excitarunt, atq; constituerunt, ut inde neq; cau-
sas, ut esteorum captus, ignorent: ut J. C. Scaliger in lib. 3.
Theophr. de caus. plant. cap. 2. docet. Si deniq; Medici sen-
satis solùm conquiescerent, ut Antagonista scribit,
nec rationes rerum quærerent, non possent, nec deberent
de Spiritus Vitrioli in Febribus malignis &c. usu, judica-
re, sed id omne cogerentur ocioforum Philosophorum,
speculationibus permittere. Sensus namq; nec Febrim,
nec Malignitatem, nec Chalcanthini spiritus δυνάμεις diu-
dicant. Febris enim non est sensilis, aut qualitas passibi-
lis, prout H. Augenius lib. 1. de febr. cap. 10. mibi fol 38. sen-
tit: sed διάθεσις est, quæ sub sensu non cadit, sed ratione
percipitur. Sic Malignitas nullius sensus est obiectum,
sed ratione saltem appræhensibilis: & licet ex sensilibus
seu φαινομένοις in eiusdem notitiam pervenimus, id tamen
non fit sine Ratiocinationis scrutinio. De acido Chal-
canthini spiritus sapore judicat quidem Sensus, etiam ple-
beiorum (nam illorum in istiusmodi est incorruptum ju-
diciū, quia nulli videlicet dogmati serviliter sunt addi-
cti, Galen. lib. 1. simpl. med. fac. cap. 19. hinc ad idiotarum &
plebis iudiciū interdum recurrere consuevit Galenus,
ubi sensuum testimonio, non autem ratiocinationis fide
opus fuit) at de Facultatibus, quas Hippocrates δυνάμεις
rectè appellat, huiusce remedii, non Sensus, sed Ratio sen-
sum

suum servitio utens, iudicat: non enim sensiles seu sensatæ sunt, sed *διανοία* perceptibiles.

Vt Physici tamen.

DE usu olei Vitrioli (quæ consideratio non Physici sed Medici est) dubitationes suas inscripsit Dubitator: non Medicam tamen, sed Physicam hanc primam *ἀπορία* fore innuit: sed malè. Physici quidem est agere de Vitriolo, de mistione, de actione & passione: verum de hisce, quatenus ad sanitatem vel morbum faciunt, vel non, non Physici, sed Medici est agere. Medicina enim, non Physica, est scientia salubrium, insalubrium & neutrorum, cum formaliter, tum significativè & causaliter seu effectivè talium: quemadmodum Galenus *in arte parva* docet.

Quid, vis Minerale & Salignum refrangi, ac domari simplicis aquæ mistione?

Vitrioli oleum mistione cum aqua simplici (nos non cum simplici solum aqua, sed etiam cum aquis destillatis, Vino, melle, syrupis, conservis, decoctis, iure carniû, & similibus, in usum Medicum feliciter miscere solemus Vitrioli spiritum) non posse attemperari (licet *infra f. 24. & 26.* olei Vitrioli siccitatem aquæ simplicis humiditate retundi fateatur) vel ita corrigi, ut sine certo & indubitato Ventriculi ab Intestinorum exulcerationis metu tutò usurpari possit: & sapore quidem refractum videri, & ita ad sensum apparere, ratione tamen non ita, uti loquitur, affingi; hòc potissimum Paralogismo fretus Antagonista contendit, quia is Mineralis est, & Salignus, ac liquescit quidem visu, in minutissimos tamen dispersus atomos, naturam non mutat. Salignum est
malum

malum Latinum. Non à Sale, sed à Salice derivatur Salignum: Horatius I *serm. Satyr. c.*

donec cerebrosus prosilit unus.

Ac mula nautæq. caput lumbosq. saligno

Fuisse dolat.

Liquidissimum Vitrioli spiritum liquefcere, ἀραιον ἐστὶ. Hoc enim παχύς non liquidorum est, sed concretorum: de quibus Aristot. *lib. 4. Meteor. cap. 6.* De Sapore, qui in Vitrioli spiritu est acidus, sed aquâ dilutus refractus apparet, iudicat Gustus, qui non opus habet, ut ratione ipsi ficta quidpiam affingatur. Non naturam nec substantiam Spiritus Vitrioli, sed accidentia tantum eiusdem, mutare alteratione cupiunt interdum Chymiatrī. Atomia contra Peripateticorum est ἀπειροποιμία, ab Aristotele *lib. 6. Physic. & alibi* assertam, nequaquam tamen satis adhuc explicatam. Nec Visu quidpiam misceri aut mixtum dicitur, sed ad Visum, seu ad sensum: πρὸς τὴν αἴσθησιν inquit Aristoteles *lib. 1. de ort. & inter. cap. 10 tex. 86.*

Hic obiter observandum, Aristotelem ex Peripateticorum sententiâ, Mixtionem, quam πρὸς τὴν αἴσθησιν appellat, & quæ appositio est quædam unius substantiæ ad alteram, intercedente sectione substantiarum sæpè usque ad particulas secundum sensum minimas, distinguere, quidem à Mixtione illâ, quâ tota per tota, etiam substantiis in sese mutuò penetrantibus, miscentur, & corpus unum redditur simile atque ὁμοιομερές: Galenum tamen, à quo Antagonista eam potissimum ob causam dissentire non debet, quòd Germanos Galeno parum fidere solere, *f. 30.* convitiatur, etiam Aristotelis naturalem Mixtionem non

non nisi secundum sensum esse, nec substantias, sed qualitates tantum iuxta Aristotelis doctrinam temperari atque omnino misceri, *lib. 1. de element. cap. ult. & lib. 1. Meth. Med. cap. 2.* docere. Hac ratione nullum Mistum, etiam secundum Aristotelem, erit revera ὁμοιομερὲς. Hinc in multis, ut C. Gemma, *artis cyclog. lib. 3. f. 44.* scribit, propter subiectæ materiæ contumaciam, aut aliam aliquam ob causam, tam inæquabilis sæpè est substantiarum sectio & divisio, ut in similaribus multis, ipsas quoque substantiarum & qualitatuum diversas sedes vel sensus ostendat. Hinc etiam pleraque alimenta & medicamenta simplicia videri πρὸς τὴν αἴσθησιν, naturâ tamen, τῇ φύσιν καὶ τῷ λόγῳ esse composita, & subinde quoque diversissimas in se continere facultates, legimus apud Hippocratem. *2. de Diat.* & apud Galenum *lib. 1. de alim. fac. cap. 1. lib. 1. simpl. med. fac. cap. 26. & lib. 3. cap. 13. 14. 15. 25. & lib. 4. cap. 2. & in præm. lib. 3. lib. de Theriac. ad Pison. cap. 6. & aliis pluribus locis.* Ob quam causam I. Schegkiius in *lib. 1. de ort. & int. f. 192.* Galenum à sensuali Mixture non abhorruisse, scribit. Sed ut eò revertamur, unde digressi sumus, quomodo, Mineralia & Salia non attemperari, nec alterari mixture, probet Antagonista, videamus.

Sic Gal. 2. simpl. m. fac. cap. 26.

PRimum argumentum desumit ab authoritate Galeni, qui *lib. 2. de simpl. medic. fac. cap. 26* Chalcitin, Sandaracam, Misyn, cæteraque quæ nos vehementer tum excalfaciunt, tum resiccant, validas etiam suas vires, etiam aquæ permista, obtinere scribit. Hic Antagonista considerasse & minimè ignorasse debebat, argumentum ab authoritate & testimonio desumptum non esse Philosophi-

phicum sed ἀπὸ τοῦ; non ab internis rationibus, causisque rerum, sed ab extra petitur: ex sese & suâ naturâ sine adjuncta artificialium argumentorum fide, nihil probationis nec fidei habens: quamvis apud Pythagoreos ob præiudicatam opinionem sine ratione autoritas, & τὸ αὐτὸς ἔφα valeret. Veritas enim in disputando, non ex Teste aliquo, sed ex Argumento est ponderanda: & non tam autoritatis, quàm rationis momenta quærenda esse, Cicero, *1. de natur. Deor.* docet. Nec, ut Plato in *Charmide* monet, quis dixerit considerandum est, sed utrum verè dicatur, nec ne: neque enim quia affirmatum sit aut negatum, ideo erit, aut non erit, inquit Aristotel. *1. de interpret. cap. 9.* Hinc Plato contra Testimoniorum inertiam sapè disse-ruit: præcipuè in Protagora & Gorgia. Hinc Aristoteles contra omnes omnium hominum auctoritates, liberimè & sensit, & scripsit: nec Præceptorî Platoni pepercit. Hinc Galenus, qui liber fuit, & in tota vita veritatem omnibus rebus prætulit, *lib. 2. simpl. med. fac. cap. 1.* Hippocrati, licet testis ipsi sit fide dignissimus, omnium nobis bonorum author, undiquaque admirabilis, dux & author bonarum omnium disciplinarum, & Medicorum facile Princeps, uti Testi non credidit, sed quòd certas firmas-que eius demonstrationes viderit, ob id ipsum, uti scribit *lib. quod an. mor. cor. tem. seq. cap. 9.* commendavit. Et *lib. 6. Epid. 2. 25.* sequentia legimus: Neq; id in Hippocratis solùm scriptis, sed & in omnibus antiquorum libris observo, ut non temerè, quæ quisque ipsorum dixerit, approbem, sed experientiâ & ratione verumne an falsum sit, quod scripserunt examino. In eandem sententiam scribit idem Galenus plura *lib. de propr. libris cap. 1 lib. 2. Meth. Med. & passim alibi.* Verùm ne Galeni auctoritatem, quæ apud nos

magna est, cùm firmis rationibus utitur, nec experientia repugnat, rejecisse videamur: eam Minderero non adversari, sed impertinenter à Castello allegari, constanter asserimus. Galenus enim *citato loco ex 2. simpl. med. cap. 26. de Olei olivarum temperamento, eiusdemq; cum aqua simplici misturâ, quam Hydrelæon vocant, & quæ Lassitudinibus auxiliatur, primùm agit. Deinde si Aquæ Olei loco, ea quæ admodum excalfaciunt, resiccantque, addantur, cùm eâdemq; ita terantur (quemadmodum etiam in Hydrelæi compositione aqua cum oleo contundi dicitur, lib. 2. simpl. med. fac. cap. 25.) ut iis mistis corpus iniungi possit, Lassitudinem tali inunctione non curari, sed illa excalfactia & resiccantia validas etiamnum vires (validas inquit Galenus, non integras nec ullo modo refractas, sed validiores, quàm pro Lassitudinis curatione convenit) suas, tantillæ aquæ permista obtinere docet: non propterea quòd sint Salia, siquidem Sandaraca non de Salis, sed de Sulphuris est natura, & iuxta Antagonistam *lib. de Arsenic. f. 2. f. 57.* penè idem quod Sulphur: nec quòd sint Mineralia: sed quòd admodum calefaciens resiccansq; facultas, crassæ terrestriisq; substantiæ compedibus compedita, tantoperè exiguæ aquæ admistione obtundi non possit, ut non etiamnum validior sit, quàm pro curanda Lassitudine conveniat.*

Sic ὑδαργυρῶ σπυτο vel unguento ductus.

Alterum argumentum, quo veritatem καθόλου pronūciati, Mineralia & Salia non alterari aquæ simplicis mistione, quo καθόλου postea neq; Vitrioli etiam oleum, utpote Salsum & Minerale, aquæ permistione alterari posse, probetur, demonstrare contendit, ab exemplo seu simili

simili quodam minori extremo, desumit: ab Hydrargyro videlicet: quia scilicet saliva vel unguento ductus sensui quidem omninò refractus videtur, sed non ita realiter se habet, sed facili negotio in pristinam redit naturam calefactus. Hic plurima, antequam se ita temerè præcipitasset, considerasse debebat Antagonista. Primum, se ultra sensatum seu sensatis conquiescens Medicorum, vulgus sapientem, & neglecto ac in dubium vocato Sensuum *κεληρίω* absconditas rerum causas quærentem, ad experientiam & fidem singularium sensibilibumq; recurrere non debuisse. Secundò, argumentationem ab Exemplo esse *λόγον ῥητορικόν* potius, uti Aristoteles *lib. 2. Rhetor. cap. 20.* vocat, quàm Philosophicum: aut, si Epagogicam hanc potius ratiocinationem esse voluerit, eam elencho ab insufficienti enumeratione partium laborare, & à particulari ad universale consequentiam nō valere. Quid Galenus de Exemplo & Inductione, intermissis scientificis rationibus, sentiat, videre est apud eundem *lib. 2. simpl. med. fac. cap. 4.* Tertiò, Sensus Hydrargyrum cum sputo vel unguento (subintellige axungiam, butyrum & similia) in minima & quidem realiter divisum iudicare, nec errare: & eosdem idem mediante calore ab unguine vel saliva, sub minutissimorum atomorum specie ascendere, iterumq; continuum fieri, nec opus habere, ut in pristinam redeat, quam nunquam amisserat, (nī Continuitatem eius appellare Naturam velis) naturam, sine ullo errore, quem Castelli ratio ipsis affingere possit, testari. Sed quid inde sequitur? Nihil in commodum Adversarii: forte Tityrus mulget hircos. Quartò Hydrargyrum nec Minerale, prout ipsemet *f. 7.* Minerale accipit, nec Sal-

gnum seu Salsum, sed Metallicum, vel Metallum potius esse: & propterea à Metallo ad Salia, & quæ ab his orta sunt, nullam esse rationem consequentiæ. Quintò, Hydrargyrum seu argentum vivum, cum saliva, vel unguento aut pinguedine quapiam non propterea misceri, ut naturam mutet suam aut corrumpatur (id quod in mitione seu compositione medicamentorum requirit Castellus) sed ut mediantibus illis continuitate solutâ (quæ etiam quædam iuxta Jac. Zvingerum, 'uti diximus, est alteratio) commodius corpori affricari, & poris cutis sese insinuare, ac facultatibus essentialibus, quas non perditas, sed salvas & integras cupit esse Medicus, scopo ipsius satisfacere queat. Quòd si verò crudum Hydrargyrum, & in integritate sua metallica, uti ex mineris infertur in Officinas, locum in Medicina quandoque non habere, nec pro Medici intentione actionem salutarem edere potest: tunc Chymiatri facultas & sciencia sublimior non deest, idem ita præparandi, mutandi, alterandi, corrigendi, ut purget violenter, mediocriter, blandè: interdum ne purget quidem, sed tantum sit Diaphoreticum, & odiosissimo illo Syalifino minimè molestum; non opprimat calorem nervorum; non afferat humorem & frigus peregrinum &c. quæ omnia persuaserunt Mischymicis, ut υδραργυρον venenum esse in quarto gradu frigidum & humidum, crederent.

Nec verè aquæ permixto.

ENixè probare contendit Castellus, Vitrioli Oleum cum aqua non posse verè permisceri & uniri, ut inde diversum quidpiam à suis miscibilibus, & una quædam misti substantialis forma, resultet. Verum in re adeo manifesta

nifesta in vanum sudat, & inani inanum cogitationum, consilio frustra laborat. Haud gravatè æquoque animo Adversario concedimus, Oleum Chalcanthinum cum aliis medicamentis mistum, non verè, perfectè, realiter, substantialiter, uti loquitur, esse mistum. Non enim Scholasticam substantialem refractionem, naturæ mutationem, *ένωσιν* Peripateticam, sed *σύνθεσιν* hîc quærunt elegantiores Medici, quâ mediante, manente substantia integra & facultatibus substantialibus salvis, accidentium, saltem & operationum præcuretur attemperatio & mutatio. Non tamen propterea ita liberales & creduli sumus, ut pariter eidem concedamus, nullam omninò artificiali hac mitione & compositione præstari actionem & passionem, eò quòd nulla fiat *ένωσις τῶν μικτῶν ἀλλοιωθέντων*. Iniquissimum enim & superbissimum est postulatum, actionem & passionem nullam, absque vera & perfecta miscibilium alteratorum unione esse aut fieri.

Non enim est proportio.

ET hoc *ἄποπον* est postulatum. *Μέγα λίαν ἄιτημα*. Sudas in concessis ac manifestis, in probandis dormitas Castelle. Quæ proportio quæso est, inter Arsenicum, mel, lac, resinam, ova, oleum, pinguedines, medullas, quibuscum Arsenicum pro usu Medico misces & corrigis? Quæ est proportio conservæ rosarum cum Mercurio præcipitato, sublimato, quæ simul mixta absq; noxa, multa cum jucunditate & utilitate, ægris te exhibere scribis? Nullam esse *ἀναλογίαν* seu proportionem Terreæ substantiæ cum Aqua, & Chalcanthinum Spiritum Terreum esse, probare, non simpliciter affirmare debebas. Nec Terra nec Terreus est Vitrioli spiritus, sed, si sensibus & rationi fides

est habenda, Aqueus, seu Aëreus & Mercurialis: spiritus inquam corporeus, & corpus spirituofum. Nec verum est, nullam esse proportionem & societatem Terræ cum Aqua: & propterea nullam etiam inter hæc duo actionem & passionem. In omnibus quidem entibus, inquit Aristot. *lib. 1. Physic. cap. 5 tex. 43.* naturâ ita est comparatum, ut nec agat quodvis in quodvis, nec patiatur quodlibet à quolibet, nec fiat quodcunque; à quocunque. Et propterea Galenus *lib. 1. de diff. febr. cap. 4.* nullam causarum sine patientis aptitudine agere posse scribit. Requiritur siquidem *ἀναλογία τῶν ἐνεργήων αἰτίων πρὸς τὴν ὑποκειμένην ὕλην*, & in materia ἐπιτηδείότης ad patiendum. Hæc autem *ἀναλογία* & proportio consistit in dissimilitudine ac contrarietate specierum, quam Hipp. *lib. 1. de Diet. cap. 3. n. 48.* διαφορὰν τῆς δυνάμεως appellat, & in identitate ac similitudine generis & materiæ. Necesse enim est, inquit Aristot. *lib. 1. de ort. & inter. cap. 7. tex. 50.* (non *cap. 4.* ut tu scribis) agens & patiens τῷ γένει μὴ ὅμοιον εἶναι καὶ ταυτὸ, τῷ ᾧ εἶδει ἀνόμοιον καὶ ἐναντίον, hoc est, genere quidem simile & idem (*cap. 10 tex. 87.* ait, quorum ἡ αὐτὴ ὕλη ἐστὶ eadem est materia) specie verò dissimile ac contrarium esse. Atqui Terra & Aqua genere similia sunt, eorundemq; materia eadem: specie verò dissimiles inter se sunt & contrariæ: illa sicca, hæc humida. Ergo inter se sunt activa & passiva,

At acetum minerale fortis & indissolubilis est substantiæ.

Demonstrationis alicuius mysterium hic latitat. Vitræ Spiritus est fortis ac indissolubilis substantiæ: ergo nulla eius cum aqua (subintellige semper reliqua cum

eum quibus is spiritus in usu Medico misceri solet) est analogia & proportio. Nullum hic video Elenchum, sed meram petitionem principii, quod probandum, non aliis verbis pro argumento probationis reponendum fuit: Spiritum Vitrioli esse indissolubilis seu impatibilis substantiæ, negamus: & à Castello elenchum seu contradictionis probationem requirimus. Si Oleum olivarum Chalcitidis, Calcanthi & similium actionem retundere potest, quemadmodum Galenus scribit *simpl. medi. fac. cap.* 25. quis subtilissimam Chalcanthi partem, Spiritum nempe aqueum & aëreum, ab eodem oleo (nam & cum hoc, & oleo amygdalarum, in omnimoda ac diuturna Vrinæ à venarum emulgentium obstructione orta suppressione, Vitrioli spiritum ad semidrachmam, & etiam duos scrupulos felicissimè exhibuimus) aquâ & similibus, cum quibus exhiberi & propinari solet, omninò impatibilem esse, affirmarit? Acetum vini, quod Vineum Castellus appellat, fortium medicamentorum, cuiusmodi est ærugo, myssi, chalcitis, fori, æris squama, chalcanthum, morsus seu erosionem obtundit, teste Galeno *lib. 2. n. γ. cap. 3.* Si hoc facit acetum, quod acre est, in crassis & terrestribus corporibus, cur id denegatur aquæ, oleo, Syrupis &c. omnis acredinis expertibus, in corpore spirituosò & quoad sensû aqueo? Si *ἀπ' αὐτοῦ* est Vitrioli spiritus, nec ulla mistione alterabilis, quæso cur æruginem, in qua optimum Veneris Vitriolum continetur, cum oleo coquis unguentum sarcoticum paraturus? Tu ipsemet Castelle *tractatus tui de Arsenico sec. 7.* Auripigmentum, non modò mistione cum pinguibus, melle, lacte, sed & simplici & superficialia (nō enim tanta est tenuitas in his quæ abluunt, ut eorum substantia penetrare possit ad profundum corporis abluendi,

inquit

inquit: J. B. Montanus *Medic. part. 3. f. 725.*) lotionē cum Aqua (credat qui volet, & experiatur suo periculo) & humectantibus ac frigidis aliis, ex Veneno fieri non Venenum, nec amplius ulcerare, omni acrimonia sublata, & eius vi erodente retusâ, scribis: nullâ habitâ terreſtreitatis, & metallicæ, fortis ac indiſſolubilis Arſenici ſubſtantia & ἀπαθείας ratione.

Ferrum inter metalla facilè duriffimum, tam forte ac indiſſolubile non eſt, ut non ab aqua, aut aëre, terrâ, aliavé re humidiorē rubiginem contrahat: aut per extinctionem in aqua, vino, lacte & ſimilibus, comperta & antiquioribus etiam comprobata non præbeat in variis morborum generibus remedia: maximè in Ventriculiatonia, Inteflinorum imbecillitate, Viſcerum obſtructionibus, Cachexiis, Lienis ſcirrho, Febre alba & ſimilibus. Huius extinctionis & uſus meminere Dioſcor. *lib. 6. cap. 7.* Galenus *lib. 9. n. 7. cap. 2. ex Archigene.* C. Cellus *lib. 4. cap. 9.* A. Trallianus *lib. 8. cap. 8.* Aetius *tetrab. 1. f. 2. c. 95. & tetrab. 3. f. 2. c. 11. & tetrab. 4. f. 1 c. 59.* P. Ægineta *lib. 7 cap. 3.* & alii. Viderit hîc Ludovicus Mercatus, quomodo contra Caſtellum, fortitudinem (παύθη Animi, Corpori in animo tribuentem) ἀπαθείαν & indiſſolubilitatem Metallicorum, etiam ſpirituum objicientem, id quod *lib. 2 de reſt. præſid. art. Medic. uſu cap. 7.* & eiufdem imitatione J. Heurnius *lib. de Febr. cap. 15.* de Ferri ſeu Chalybis in Vino ſolutione, quâ ita liqueſcat, ut nihil in fundo reſideat, ſcribit, defendat.

Quæ requiruntur ad perfectam miſtionem.

SVpra dictum eſt id, quod nunc ob moleſtam Dubitationis conſuſionem, repetere cogimur, nempe non Naturā

ruralem sed Artificialem misturam, & diversorum miscibilium Appositionem quærere in suis medicamentorum compositionibus Medicos, quæ non Vnum actu naturali & per se facit, sed per accidens & contiguitate tantum Vnum, & non continuatione, ut J. C. Scaliger *exercit. 101. 1.* docuit.

Acetum autem Vineum aquæ iniectum.

A Cetum vini cum aqua perfectè misceri, & etiam quoad substantiam, ad differentiam aceti mineralis, evinci tradit: sed malè. κρᾶμα namque illud, id est, aquâ dilutum acetum, quod Poscam Latini, Græci verò ἐξύκρατον vocant, non est verè mistum, non est unum formâ, sed contiguitate sola. Cuius corporis partes (ut J. C. Scaliger *exercit. 101. 1.* de Vino aquâ diluto, quod peculiariter κρᾶμα appellant, scribit) tot sunt simul, quot erant in suis totis prius quàm miscerentur. Vnaquæque scilicet sub pristina forma sua & actu naturali. Ut aquæ pars aqua sit, aceti acetum. Idcirco sub sua quæque forma servatæ partes de integro possunt segregari, ac seorsum sub suæ formæ vi coire in unionem. Non secus ac vinum ab aqua separatur Ederæ vasis apud Plinium *lib. 10. cap. 35.* ut accepit à Catone *lib. de re rustic. cap. 151.* alibi iuxta D. Nemesium *lib. de nat. hum.* Spongiâ oleo imbutâ: apud Scaligerum Panno. Quapropter magnum errat errorem Castellus, qui in Posca perfectam fieri aquæ & aceti misionem, & fermentatione, actione reactioneque substantialem unam misti formam à forma mistorum diversam resultare, scribit. Errat, inquam, Castellus, qui in Oxycrato, cuius extemporanea est præparatio seu compositio, Fermentationem quandam, & per hanc ἐνώσιν fingit: tempore enim opus

est, inquit Galenus *lib. 1. de element. cap. ult.* ut eorum quæ cōmiscentur mutuæ particulę inter se invicem exactē agant & patiantur, atque ita totum id unum, & sibi undiquaque ac penitus simile evadat.

Nec enim in Oxycrato vegetabili.

IN Oxycrato veram, perfectam & naturalem fieri Mistionem, ex eo probare contendit, quia in eo acetum in suam redire naturam, seu ab aqua separari non potest. Frivola, plumbea atque inanis, & verē Chalcanthini spiritus ofore & irrisore digna hæc est ratio, seu potius persuasio, ex affectu Separationis, de vera & perfectā mitione, absque ulla consecutionis ratione concludens. Ut enim omnia verē & perfectē mixta naturaliter separari possunt, secundum Aristotelem, qui *lib. 1. de ort. & inter. cap. 10. tex. 84.* scribit, φαίνεσθαι ὅτι τὰ μινγνύμενα πρὸς πρὸν πῖ ἐκ κεχωρισμένων σωρίωντα, καὶ δυνάμενα χωρίζεσθαι πάλιν: & plurima etiam artis, Chymię, præsertim, solertiā separantur: ita nonnulla quæ ars aut casus commiscuit, sæpē nullo artificio vel labore segregari queunt. Si enim Milii, Hordei, Tritici pollinem seu farinam confuderis & miscueris, aliam mitionem non induces, quā quæ πρὸς τὴν αἴσθησιν ab Aristotele appellatur, nec tamen farinam Hordei à Tritici & Milii farinā unquam aut ullo artificio separabis. Quod autem in Oxycrato acetum ab aqua Castello separari non posse videtur, non reali horum duorum mitioni & fictæ fermentationi, sed aceti ex diversis partibus compositioni id est adscribendum. Huius enim Spagyrica Anatomia & resolutio nobis exhibet Spiritum volaticum, Phlegma insipidum, aquam dulcem, liquorem acrem & solventem, Oleum sanguineum & Sal. Hæ omnes aut certē præci-

præcipue aceti partes in Posca ab aqua ebullitione aut destillatione separari possunt, non tamen simul & eodem modo. Primum enim exhalat Spiritus acidus volatilis, qui aliàs etiam facile evaporare solet & resolvi, saltem injectis quæ effervescentiam efficiunt, qualis est liquor Tartari: hinc virtutem aceti cocturâ imminui, docet Galenus 3. *viñ. acut. tex. 24. non tex. 3.* uti Castellus tradit. Deinde ascendit Phlegma insipidum, & aqua aceti dulcis unâ cum aqua communi: à qua phlegma propter homogeneitatem nunquam, dulcedo rarò, & non nisi singulari artificio atq; difficulter separatur. In fundo manet liquor acris in sese oleum rubrum & sal continens. Secus sese res habet cum aciditate seu spiritu Vitrioli: hic namque non ita *ἐπιογενής* & ex variis compositus est: caret enim phlegmate & aqua dulci: Spiritus præterea eius siccus fixus est, humidus verò volatilis quidem, non tamen tam facile exhalat. quemadmodum Aceti spiritus ritè præparatus, quem Isaacus Hollandus millies subtiliorem esse spiritu Vini quodam in loco scribit.

Vt in Theriaca, & in unguento ex oleo
& ærugine.

VT in Oxycrato, ita etiam in Theriaca, & in Unguento ex oleo & ærugine parato, non *σύνθεσιν*, sed veram esse *ένωσιν*, introductâ novâ & substantiali formâ atque *ένία*, absque ulla probatione hic affirmat. Aëtius Cletus *cap. 8. dissertationis suæ* ex professo adversus Castellum agens, ait, hanc Medico Philosopho indignam esse vocem. Scio ego quidem plurimos opinari, in Theriaca & aliis per fermentationem præparatis remediis novam introduci sub-

stantialem formam: à quâ opinione me quoque alienum, non fuisse, permotum autoritate *lib. de Theriaca ad Pison. cap. 10.* (quem I. Alexandrinus *tract. de Theriac. mibi fol. 887. & in epistola quadam ad Matthiolum* Galeni non esse, pluribus rationibus convincit) patet ex mearum Exercitationum de Peste, *decima sexta. fol. 157.* Verùm re diligentius considerata atque perpensa, propriam Veritatis amore ac studio, antiquare opinionem non vereor. Fermentatione quidem res mistæ rarefiunt, & vaporosum spiritum, ut Galenus *1. prorrh. 2. tex. 39.* scribit, aut secundũ I. C. Scaligerum, in *Theophr. lib. 6. de caus. plant. cap. 1. f. 330* ignem aëreum, concipiunt: quo mediante sese ita penetrant, ut veram æmulari mistionem videantur. Non tamen ὅλα δι' ὅλων miscentur, nec τόδες, & ἐσιώδες quædam nova forma, rem naturalem constituens, ac à prioribus medicamentorum compositionem ingredientium formis diversa, oritur: siquidem nec Cælum, primæ creationis lege, ad nutum Sepiasarii medicamenta coquentis ac componentis novam substantiam efformat: nec Plastica quæpiam Theriacalis facultas ex Theriacali semine talem, qualem in animo suo fingit Pharmacopæus, ἐσίαν generat. Nullam itaque merito misturæ Theriacalis substantialem eamq; novam formam agnoscimus: sed peculiarem tantũ κρᾶσιν, multi usus facultatibus præditam, à forma substantiali, etiam in naturalibus ac verè mistis, longè diversissimam: nec eorum opinionem admittimus, qui in mixtis quâ mixta sunt, nullam aliam formam substantialem, præter eorum temperiem, agnoscunt.

Ad Unguentum seu rectius Emplastrum Sarcoticum, non ex solo Oleo & ærugine, sicut novus Pharmacopœæ fabricator & magister præcipitanter scribit, sed ex
Cerato

Cerato & æruginē, iuxta Galenum *lib. 3. Meth. Med. cap. 2. & lib. 1. x. γ. in proēm. & 2. x. γ. in proēm. lib. 6. x. 7. cap. 4. lib. 1. simpl. med. cap. 31. & lib. 9. cap. de ærug.* paratum, quod attinet, mirari satis nequeo, quòd Antagonista in extemporanea huius pharmaci compositione fermentationem, actionem, reactionem, & denique ex duobus unius substantialis formæ ortum, contra rationis & sensus testimonium novo conamine fingere non erubescat. Σύνθεσις enim tantum est, & coacervatio trium diversorum medicamentorum, quæ singula incarnationi, seu carnis in cavo ulcere generationi, quæ mediocrem exiccationem & deterfionem sine morfu requirit, contraria existunt. Cera namque & Oleum sordes pariunt, Ærugo verò immodicè siccatur, erodit & exedit. Ex hisce ergò immodicis unum appositione efficitur, & quoad operationem medium, Cerato, seu oleo & cera valentius, Æruginē imbecillius: huius in mollibus & imbecillioribus corporibus minus, in duris & siccis plus addendo.

Oleum autem Vitrioli agere non potest
in aquam.

Illudit Lectores eruditos Antagonista, aut non nisi bardos stupidosve hæc sua lecturos, iudicaturolq; sibi persuadet: tam ineptè enim ἀλλοίωσιν, μίξιν, σύνθεσιν, γένεσιν καὶ αὐξήσιν ubique confundit, ut nil ineptius. Supra, nullam actionem & passionem absque perfecta Peripateticorum, mixture fieri, iniquissimum esse postulatum diximus. Nunc iniquissimo iniquius hoc esse affirmamus, actionem & passionem vel alterationem nullam esse, sine patientis interitu & transmutatione in agentis naturam. Quid,

putasne in vera Aristotelis mistione, quam alteratorum, non corruptorum esse docuit, unius miscibilis in naturam alterius transmutationem requiri? Non misceri, sed interire talia dicuntur, & verti in id quod vincit, & vincens augeri. Considera Castelle tuam Poscam, quam fermentatione, actione & reactione verè mistam statuis: & dic, acetum ne aquam, an aqua acetum in confusione illa in suam vertit naturam? Si illud, tunc liquor ille non posca, sed acetum erit, auctum ab aceto ex aqua generato. Si hoc, tunc idem non posca, sed aqua erit aucta ab aceto in aquam converso, ob victoriam aquæ in acetum agentis, idque in suam naturam vertentis. Verùm faceſſant hæc, & in malam abeant crucem nullius in Medicina usus, *Galen. lib. 1. de Element. cap. ult. & lib. 1. Meth. Med. cap. 7* tricæ illæ Peripateticæ de naturali Mistione, quas Deo & Naturæ invisam esse S. Simonius Lucensis *disp. de Putred. com. 20.* nec fortè sine ratione, scribit. Peripatetici enim cum Aristotele & ex Aristotele tradunt, *Φαίνας* ea quæ miscentur ex separatis *ἐκ κειχωρισμένων* coisse. *1. de ori. & int. cap. 9. tex. 84.* Quæro itaq; ab ipsis, ex quibus separatis prius miscibilibus mistum sit corpus Asinæ Balaam, quod mistum esse naturale nullus Peripateticorum inficiabitur? Ex Elementis respondent. *Μὴ Φαίνας*, non apparet inquam ego. Ex Semine enim, non ex separatis quatuor elementis, asinum generari, omnibus notum est. Vnde Semen? ex Sanguine, non ex separatis prius elementis. Hic unde? ex herbis, avena &c. Vnde hæc? itidem ex proprio Semine, non ex coëuntibus separatis elementis. Tandem ne in infinitum progrediamur, hæc omnia ex verbo Dei, *Fiat: & Crescite atq; multiplicamini.* Sed hæc *παρέργως*: ideò manum de tabula.

Haud

Haud assequi possum, quo pacto ex fortissimo levissimum evadere possit.

CAvene dixeris Cerebrum tibi tam δύσκολον esse, v^h hac levia assequi non possis. Poteris assequi, & quidem facile, si perpenderis absque affectu, qui Arsenicum tuum ex Veneno, absque vera, naturali & Peripatetica illa tua mixtione facias non Venenum. Considera quæso, quæ de mixtione Spiritus Vitrioli in principio Examinis huius primæ dubitationis diximus: & reperiēs prædictum Spiritum, cum alias ob causas, tum etiam ob solutam continuitatem ex validissimo posse fieri levissimum, non quoad essentiam, sed quoad operationem: qui enim unitus valide agit, cum aliis dispersus, uti tu loqueris, in minutissimos atomos, operatur leniter. Id quod ipsemet paulò post fateris scribens: in corpore igitur assumptum Chalcanthi oleum aquæ injectum aget quantum agere poterit, qualitatibus suis non omninò obrutis, & illigatis copiâ aquæ, sed debiliter ob substantiæ suæ minimas in partes divisionem & seiunctionem. Quæ verò de resurrectione Spiritus Vitrioli à mortuis garris, eiusdemq; ab aqua in corpore humano separatione, talia non sunt, quæ elegantiores Medicos ab ipsius legitimo usu abstertere possint ac debeant: sunt enim arietes plumbei contra murum ahe-neum, quos ordine lustrabimus. Quamvis nolim Lectorem ordinem semper in meis quærere, qui præter & contra voluntatem non recto tramite procedere queo, sed confusissimum, & in nodos ligatum Antagonistæ filum, sequi, tautologias plurimas committere, variosq; viarum anfractus, & sinuosos flexus ac reflexus repetere, cogor.

Quæ-

Quæro, an sumptum à calore nobis infito attrahetur, ut simile.

Primus hic videtur esse aries, nec ferreus, nec plumbeus, sed ficulneus seu stramineus potius, quo nec sternitur nec subvertitur, imò ne percutitur quidem Veritaris murus. Vitrioli spiritum impermutabilem à calido nativo nec attrahi, nec retineri nec concoqui, nec expelli, ergo in Ventriculo relinqui, & ab aqua cui permistus fuit separari, scribit. Hic primùm non observat discrimen, quod est inter Medicamentum & Alimentum: quorum illud, quâ tale, ποιητικόν est & ἀλλοιωτικόν τῆς φύσεως: hoc verò, quâ alimentum, παθητικόν, non ποιητικόν. Elegantiores & χαρίεντες Medici Spiritu Vitrioli utuntur tanquam medicamento: Dubitator verò vult, illum in chylum & sanguinem converti, assimilari & nutrire debere. Secundò puerilem errat errorem, dum naturam, quam hic calidum nativum appellat, non nisi in ea agere, quæ permutare, in chylum & sanguinem convertere, & sibi assimilare potest, fingit. Hoc namq; posuit, o inter alimenta & venena non daretur tertium medium, nempe medicamentum. Quicquid enim à vi corporis vincitur, ut in Chylum & sanguinem vertatur, alimentum est: quod autem non vincitur, sed vincit, venenum est, non medicamentum, teste Galeno lib. 3. de nat. fac. cap. 7. Nos in Exercitationibus de Peste fol. 58. etiam in Venena naturam agere, eaque interdum vincere, docuimus. Tertiò tollit omnem excrementitiorum humorum, qui nec in sanguinem verti, nec assimilari possunt, coctionem, discussionem, expulsionem. Ignorat quartò Antagonista φύ-

σικλῆν medicamentorum ὀρμῆν (qua de re Fernelius nonnulla habet *lib. de funct. & humor. cap. 2*) cuius causâ, per calorem prius nativum de potentia ad actum perducta, ultrò ad finem destinatum, naturâ horum motionem determinante, festinant. Hæc omnia καὶ ἀδιέξοδον pertractare, non est huius loci: & Lectori erudito hæc saltem indicasse sufficit. Quòd si verò uberiores Demonstrationes Castellus requiriverit, ipsius petitioni suo tempore fortè non deero.

A calore nobis infito.

EX contextu apparet, Dubitorem hîc loqui de calido nativo, quod est in Ventriculo, quod agens in Oxycratum minerale aquam alterabilem evincere, Vitrioli autem Spiritum impermutabilem relinquere, scribit. Verùm & hîc considerasse debebat, non calidi nativi esse coctionem, quæ perficitur in Ventriculo & Chylosis appellatur, sed Formæ ipsius Ventriculi substantialis, non tamen sine opera & ministerio calidi nativi, tanquam instrumenti: neque enim alibi uspiam, quàm in Ventriculo chylificat calor, quamvis validus. *A Laurent. oper. anat. lib. 1. q. 27.*

An attrahetur ut simile.

VEnter, ut auribus, ita intelligentiâ caret: ἀσύνετον νοεσθῆρ. *Hipp lib. 1. de Diet. n. 171.* ideo absq; discursu & ratiocinatione ab omnibus omnia trahuntur indifferenti operâ: id quod ex Venenis manifestum est. Non cognoscit Attrahitrix facultas, inquit etiam Scaliger *exercit 335.* si enim cognosceret, noxia non attraheret: & quia noxia attrahit, ergo non semper similia. Præterea, etsi iuxta Galenum *lib. 3. nat. fac. cap. 1.* convenientium & familiare, τῶν ὁμοίων,

est attractio: hæc tamén propterea non sunt similia, sed dissimilia, seu secundum Aristotelem *lib. 2. de anim. cap. 4. tex 45.* contraria, quæ ideo trahuntur, ut trahenti parti reddantur similia. Tunc enim nutritio fit, docente Galeno *l. 6.* cum id quod nutrit, ei quod nutritur simile fit seu assimilatur, ad quod tempore opus est. Ergo prius quàm concoqueretur & nutrirer, non fuit simile, nec ut simile attrahi potuit. Aliàs tot facultatibus, actionibus, instrumentis & conversione in substantiam nutriendam opus non esset: & excrementa mole, pondere, morfu aut aliter molesta, non adessent.

An expelletur ut nocuum.

CAusa, quæ Retentricem ab opere cessare facit, & Expultricem ad agendum irritat, communis iuxta Galenum *lib. 3. nat. fac. cap. 12.* non βλάβη est, seu noxa, sed ἀνία molestia, quam percipit pars ab ea, quæ retinetur, materia: cuius triplex dicitur esse specialis causa, ὄγκος, πρῶτος, βάρος & ἀήξια, id est, moles distendens, pondus aggravans & morfus. Verùm Scaliger Expultricem haud ignaram cognitionis tradit, *exercit. 335.* & propterea non semper distentione, pondere, acrimonia, acore aut salsedine instigatam excitari ad expulsionem: venena enim quædam, nihil horum quicquam habere, & tamen expelli.

An retinebitur ut amicum.

Retentio est pars, finis & perfectio Attractionis, quippe opus idem & actionis continuatio. *Scaliger exercit. 79. & 343.* Quapropter si neque similia, neque semper amica attrahit natura, ideo eadem omnia indifferenti, uti dictum, opera retinet, donec Expultrix ad agendum insurgat.

Nullum

Nullum ex his.

QVare nullum ex his? Cur files in re tam ardua, qui in levioribus es plus quàm verbosus, & nodum in scirpo, ac rationes contra sensus quæris? Tacés ne adhuc? Benè. Ego loquar: tu ausculta. Nullum ex his, non Philosophi, sed Pædagogi, discipulis in trivio imperantis, vox est. Non attrahi, non retineri, non expelli à Ventriculo Vitrioli oleum aquæ permistum, falsum est. Si non attrahit Ventriculus, quem omnia indifferenti operâ trahere diximus, quomodo pervenit ad Ventriculum Vitrioli spiritus? Pondere fortassis & gravitate ipsum descendere, & inferiora petere, sentis: sed erras. Mediantibus enim villis interioris Ventriculi tunicæ in directum porrectis, non minùs quàm aqua, cui permistus est, attrahitur. Hoc qui negat, Anticyras naviget Elleborum potaturus. Sic retinetur etiam in Ventriculo aquæ, & aliis, quibus cum misceri solet, permistus (nec enim nisi temporis processu aqua paulatim consumptâ & resolutâ ex tua opinione separatur) donec mediante calore nativo (natura enim animalis haudquaquam quiescit. *Galen. 4. vict. acut. 42* & semper necessariis sibi operis vacat, nunquam torpet aut negligens est, *Galen. lib. 1. de diff. respir. cap. 12.*) ad actum more omnium medicamentorum perducatur, & alteretur ut Galenus docet *lib. 3. de Temperam. cap. 4.* non totâ substantiâ, quemadmodum ea quæ nutrimenta se alterantium sunt, sed unâ aliqua qualitate. Ita enim non modo ὅμῳ φυσικῇ sed etiam attractus, præcipuas totius corporis partes ita permeat, ut brevi temporis spacio, imò, multò breviori quàm aqua solitaria in Ventriculo evinci queat, operationem suam, verbi gratia, in Capite, Renibus & aliis Vrinæ

ſeparationi & excretioni dicatis partibus, exerat. Id quod Idiotæ etiam, Rhēni accolæ, Suevi, Tyrolenſes, Bohemi &c. qui acidæ ex Vitriolo aquas, à natura productas, frequenter potant, teſtari poſſunt. Quod ſi tandem quidpiam à Chalcanthino ſpiritu relinquitur, quod non fuerit reſolutum omninò à natura corporis aut diſcuſſum, quid impedire poteſt, quin expellatur, tanquam ſuperfluum, alienum & ἐξίτηλον evanidum? Idq; eò magis, ſi id iuxta A. Cletum *d. ſp. cap. 7.* eſt Venenum, aut ſecundum tuam dubitationem, cauſticum & exulcerans, ac propterea naturam ad expulſionem inſtigans. Secede pauliſper Caſtelle, conſidera & tandem explica nobis, num à Pulmonibus & aliis corporis partibus, craſſum & venenofum tuum, Arſenicum, cum Styrace, Terebinthina, corticibus Granatorum, Cera &c. permixtum, attrahatur ut ſimile, an retineatur ut amicum, an concoquatur, an expellatur ut nocuum. Nos interim pergimus.

Certum eſt. Non eſt certum, ſed incertum, imò incerto incertius incertiſſimum.

Evincta aquam. Quæ victoria hæc ſit explicare debebas. Si enim aquam Ventriculus attrahit, iuxta tuam Phyſiologiam, ut ſimilem, & retinet ac concoquit ut amicam: non calefacit eam ſimpliciter, ut paulò poſt aſſeris, ſed in chylum convertit, qui venas (non ad venas) tãquam alimentum permeans, in nutrimentum, contra commune Medicorum dogma, corporis cedit, nec per ſudorem, urinam, aut aliter, uti narras, reſolvitur conſumiturq;.

Non aquam diſiunctum ſequetur. Diſiungi probatum nondum eſt. Nec aquam ſequitur, ut pedeſequus Dominum; ſed partim proprio impetu fertur, partim
tim

tim simul cum aqua trahitur, & causa est ut aqua citius permeet venas, quàm solet cum est solitaria.

Ipsa levis. Quid audio? Aquam levem esse dicit. Ego non credo. Aqua gravis est, etsi non gravissima: quæ admodum Aër levis, etiamsi non levissimus. Grave enim est omne id, quod deorsum seu ad medium movetur, ut leve id quod à medio. *Aristot lib. 1 de celo cap. 3 tex. 17. & lib. 4. cap. 4. tex. 31.* At Aqua naturaliter non à medio seu sursum, sed ad medium vel deorsum fertur, teste etiam Aristotele, qui terram & aquam eius esse loci, qui ad medium seu centrum *lib. 2. de ort. & inter. cap. 3 tex. 22.* scribit. Quâ forte ratione per motum Collegium Conimbricense, Aquam ad centrum usque descensuram (nonne de Aëre idem dici potest?) si esset foramen, seu via pateret usque ad centrum, docuit *in problem. de Aqua. 5.* Ergo Aqua gravis est. Sed tamen Aquam leviolem esse Spiritu Vitrioli negari non potest. Sic ita: nam & aquâ aqua gravior est, & levior: sed quid inde sequitur? **Ascendet.** O miseros metallicos, qui communi omnium hominum, excepto unico Castello, sensuum iudicio decepti, aquam ascendere naturâ suâ ignorarunt, & propterea pro exanclandis & extrahendis è terræ profundo aquis, quod nulli contingunt cuniculi, maximis sumptibus ac laboribus, tot machinas varii artificii excogitare coacti sunt: nec præceptorem habuere Castellum, qui ipsos, aquam sua sponte ex profundo sine machinis aut violenta tractione, sursum ascendere, docuisset. Sed quorsum quæso ascendit Aqua? Ad venas, ad cutem, ad vesicam. Permeat enim, inquit, ad venas & per sudorem, urinas & aliter resolvitur. Hoc, bone Vir, non est ascendere, sed descendere; nec ab interna cau-

fa, sed ab externa vi moveri & mutari. Verùm his omnibus missis, ponimus, non tamen concedimus, guttulam unam aut alteram Spiritus Vitrioli in Ventriculo ab aqua sequestrari: num. verò idem à Syrupis, Conservis, misturis item solidioribus aliis in Ventriculo separetur, ex Antagonista audire cupimus. Deinde quærimus ab eodem, quid guttula una aut altera in Ventriculo relicta damni afferre queat? Sine dubio, ait, Ventriculus & Intestina eo exulcerabuntur, quia causticum est. In benè parato Vitrioli Spiritu, si καὶσιν esse dixeris, calumniam, commiseris, inquit Libavius *Syntag. tom. 1. lib. 8. cap. 26.* Verùm cum non ubique par adhibeatur in præparando modus ac diligentia, à Causi non omninò liberamus Vitrioli spiritum, per se & in copia ac siccis corporis partibus adhibitum: non tamen propterea Ventriculum & Intestina ab eo legitimè usurpato exulcerari concedimus: ut enim immodica nos flamma urit, ita mediocri nonnunquam plurimum juvatur. *Galen. lib. 3 de Temperam. cap. 3* Ventriculus nunquam actu siccus est, sed semper mader, & humoribus, quibus misceri & dilui sequestratus Vitrioli spiritus potest, oblitus est, nunquam omninò vacuus, (in Febribus præsertim malignis, de quibus exorta primum fuit controversia) instar Maris dat omnibus, & accipit ab omnibus, *Hippocr 1. de Diet cap. 7. n. 139.* trahens ab aliis partibus, cum vacuus est. *Hippo. 4. de morbis.* Quod de Ventriculo dictum, idem multò magis de Intestinis dicendum, quæ nunquam humoribus & excrementis, quibus misceri, dilui & dispergi potest derelictus ibi ex Antagonistæ phantasia Vitrioli spiritus, carent. Nullus itaque in legitimo & artificiali usu καύσιν & exulcerationis metus adest.

Sed oppones fortasse, quod scripsisti.

Nostram de gemino, aut, si mavis, de triplici Vitrioli spiritu (si illum, qui per alembicum non leviori ignis gradu, sed potentiori nisu evocatur, ab eo qui per cucurbitam retorti colli pellitur, separare volueris) sententiam, in principio Examinis huius primæ dubitationis proposuimus: & quid in corpore cum utroq; spiritu fixo fiat, paulò prius sufficienter indicavimus. Non itaq; necesse est ea ob Castelli confusionem iterum repetere. Non negamus illam fixi spiritus partem, quam per cucurbitam erectam elicere, docet Mindererus *disquisitionis sue cap. 5.* subtiliorē esse eā, quæ per retortam iuxta capitis noni præscriptum, proleclatur: & propterea citius etiam resolvi, atq; consumi promptius. Inde tamen non sequitur, quòd magis fixa & ponderosior hæc pars planè non absumatur, nec ὁμοῦ Φυσικῶν & tractrice partium facultate in varias corporis partes feratur, sed in Ventrículo remaneat: prout petulanter Castellus nugatur. Nec necesse est, ut, qui in varias corporis partes fertur spiritus, semper ad Renes aut alvum feratur: & qui in viis absumitur, cum sudore, urina aut excrementis alvi etiam expellatur. Omnium medicamentorum, quibus miscetur languentes ac torpescitas vires intendit quidem, & vigorat: non tamen propriis dotibus destituitur: ita ut non nisi diureticis mistus serositatem, per Vesicam abigat, & non nisi Hepaticis & Spleneticiis additus, horum viscerum obstructions reseret: quod Mindererus statuisse Castellus fingit.

Non

Non semper per Vrinas.

Spiritus Vitrioli non semper per Vrinas expellitur, non semper per alvum deicitur: ergo nunquam expellitur. *Ἐρώπων τῆς ἐπιστήμης* si didicisset Castellus, tam pueriliter in rebus arduis, & salutem humanam concernentibus, non nugaretur. Non semper & Nunquam non sunt *ισοδυναμῶντα*. Si non semper cum Vrinis expellitur aut alvi excrementis Vitrioli Spiritus, ergo aliquando seu nonnunquam expellitur: & si aliquando expellitur, non semper in Ventriculo retinetur.

Neque etiam per alvum deiicietur.

Pergit arietando Castellus, & Vitrioli spiritum in Ventriculo retineri, ex eo probat, quod Ventrem sistat. Age formemus Syllogismum. Quicquid Ventrem sistit, id in Ventriculo retinetur. Vitrioli spiritus sistit Ventrem. Ergo retinetur in Ventriculo. Medium terminum explicasse, & quid Ventrem sit sistere, indicasse debebat. Sistūt ventrem atq; reprimunt calefacientia, exiccantia, adstringentia, & per vomitum, urinam, sudores & aliter revellentia ac derivantia. Quæ omnia in Ventriculo retineri, non nisi bardus ac stupidus affirmabit. Medius itaque terminus cum majori in propositione non consentit. Sed & in assumptionis medii termini cum minore dispositione, non nihil desideramus. An, enim, quando, quomodo & cur spiritus Chalcanthinus Ventrem sistat, prius, ad vitandam Sophisticam equivocationem, erat exponendum.

Acida cum succum crassum in ventre
invenerint.

Q Vineq; Hippocratis, neq; Galeni testimonio & auctoritate se moveri, sed solâ veritate ac rationibus duci, arroganter profitetur, artificialem Assumptionis probationem atque rationem nullam attulit, solo Galeni, spreto prius, testimonio impertinentissimè allegato, acquiescens. Galenus enim primùm *lib. 2. de alim. fac. cap. 21.* Acida Mala non semper, sed tantùm cum purum à crassis succis invenerint ventrem sistere scribit. Hic ab Antagonista doceri cupimus, quomodo venter purus, non fluidus nec latus seu lubricus, sisti coërceri, reprimi, & retineri dicatur. Deinde Galenus omnem Malis acidis, quæ Ventrem purum sistere tradit, derogat adstrictionem, quam Antagonista spiritui Vitrioli, cuius gratia in Ventriculo hæret, adscribit maximam. Cuius discriminis causa, Galeni locum, quem fortassis oscitanter, sibi ab alio subministratum, legit nec intellexit, pro se non facere, cognovisse, & modum quo acida mala non adstringentia ventrem purum sistant, explicasse debebat, si modò poterat, alienorum operum superbus censor. Sic enim intellexisset, non eandem esse spiritus Vitrioli, quæ Malorum purè acidorum, de quibus Galenus *loc.* differit, & quæ in rerum esse natura L. Jacchinus *de morb. acut. cur. mibi fol. 106.* negat, rationem: & à fructibus acidis ad Vitrioli spiritum, ab alimentis ad medicamenta, nullam esse consequentiam. Alia est substantia liquoris Chalcanchini, & alia Malorum acidorum, à qua substantiales *δυσάμεις* oriuntur. Sic alia etiam aciditas Vitrioli, & alia fructuum aliorumq; alimentorum: quemadmodum alia amaritudo Aloës, alia

Cichorii, absynthii, centaurii minoris, nitri, opii. Testimonium eorum, quos acidas thermarum aquas ventrem sistere scripsisse ais, falsum est, rationi & experientiae repugnans. Sunt enim Acidulae valde dissimiles, non modo materiâ, sed etiam λόγῳ & modo mictionis: & propterea ut saporum, ita virium etiam diversarum, quae uni aciditati Chalcanthinae non sunt adscribendae. Hinc Acidulis, in quibus ferrum praeponderat, saepenumero Diarrhoeas, Dysenterias, omnesq; fluxus alios inveteratos persanatos, in quibus verò Vitriolum praeponderat: laesos fuisse, testatur R. Solenander *sect. 4. consil. 9.* Ex hisce patet Castellum propter ἀπαίδευσίαι τῶν ἀναλυτικῶν nihil probare, sed scopas adferre dissolutas. Quamvis Vitrioli Spiritum interdum in fluxu ventris legitimè usurpatum prodesse, non negemus.

Et tu ipse testis es, acidulas aquas Dysentericos offendere.

VNdique cogit & conquirat auxilia, quibus Vitrioli spiritum intestina & Ventrem exulcerare, se posse Lectori persuadere, sperat. Ideo hic etiam ipsius Mindereri & Avicennae testimonia adducit: quorum ille Dysentericos, & quibus exulcerata sunt viscera, ab acidulis offendi, scribit: hic verò acidos cibos in ulceribus intestini recti prohibet. Qui Cardinali fumum, uti ingenuè in dedicatione fatetur, obtulit, & fumo Deos placari scripsit, idem nunc verè καπνὶς etiam Lectori fumum vendit & offundit. Acidulas, ut & acida in genere, ulceratas corporis partes offendere, certum est: non ulceratas verò partes ab iisdem exulcerari, falsissimum est: non enim idem est, ulceratis partibus obesse, & non laesas partes ulcerare: ratio &

tio & sani sensus docent, hæc longè inter se esse diversissima Plurima obsunt partibus læsis, quæ sanas juvant aut aliter affectas. Ulceribus frigida mordax : non ulceratis autem partibus non modò mordax non est, sed & cutem facit duriores. *Hippocr. & Galen. s. aphor. 20.* Sic Frigida Erysipelas nò ulceratum juvat, exulceratum lædit, *Hippoc. s. aphor. 23.* Oleum cavo vulnere adversissimum, *Galen. lib. 3. Meth. Med. cap. 2.* aliàs utilissimum. Huiusmodi infinita proferri possunt, mulierculis etiam & pueris nota.

Tibi metipsi nimis manifestè contradicis.

More Andabatarum clausis oculis pugnat. Nuspiam sibi contradixit Mindererus, nec manifestè nec obscure. Nuspiam scripsit aquas Cellenses esse acidas, imò nec cogitavit unquam : tu, Castelle, velut araneus ex te id fingis. Scribis in epistola ad Mindererum, te ipsius opus legisse ac perlegisse non hypnoticum : verùm hic paragraphus te nimis manifesti mendacii arguit. Agit Mindererus *cap. 11 suæ Disquisitionis*, de aquis Cupro seu Ære medicatis : & in his excellere, tanquam specimen vel paradigma quoddam, Cellenses, quæ Cupro, Alumine & Sulphure (quidam Aurum addunt) constant, & tepidæ profuunt, scribit : verùm eas acidas esse, ne verbulo meminit. Verba quæ *fol. 104.* habet, præ somnolentia non aspexisti, rigide Censor. Habent, inquit Mindererus, thermæ Cellenses hoc commoditatis, ut acidulæ eis sint vicinæ, quæ ferè quotidie eò deportantur, ut in his thermis lavantes simul etiam acidis aquis perfrui possint. Quid quæso commoditatis esset acidas aquas esse vicinas, & eas cum labore eò deferri, si ipsæ Cellenses essent acidæ ? Non.

itaque opus est, ut à Minderero petas imaginationem, uti loqueris, conciliationis in veterinoso tuo cerebro fictæ contradictionis.

Imò ipse Hippocrates.

CVM Mindereri & Avicennæ testimonio Hippocratis auctoritatem copulat, ex 3. *videt. acut. 32.* ubi Oxymel ramenta intestino inferiori inducere, scribit, hisce verbis: *ἐντέρῳ μὲν τοι τῷ κάτω μέροςι πηλαδαρώπερον καὶ ζύσματά ἐμποιέει.* hoc est, sed inferiori intestino (καὶ ἐξοχήν rectum intestinum intelligit) nimiam adfert humoris abundantiam, tum etiam ramenta inducit. Ex hoc loco ita argumentatur Castellus. Si acetum cocturâ, aqua & melle refractum, intestina exulcerat: multò magis id facit spiritus Vitrioli, neq; igne, neq; mistione ulla mutabilis. At prius, attestante Hippocrate *loc. verum.* Ergo etiam posterius. Hic respondemus Castello primùm, connexionem antecedentis & consequentis in maiore præmissa nullam esse. Non enim eadem est spiritus Vitrioli ratio, quæ aceti: ille similis est, à phlegmate, liquore acri & caustico sequestratus: hoc verò *ἐπιρογενὲς* & ex pluribus compositum: præter enim spiritum acidum, qui Vitrioli spiritui quadam analogia respondet, & coctione ex parte evaporat, in sese continet liquorem acrem solventem, & Sal causticum, quæ coctione non pereunt, sed aquâ & melle râtum attemperantur. Deinde, neq; calore ignis, neque mistione ulla, neq; ab innato calido, mutabilem esse Vitrioli spiritum, negamus: & eundem quidem vehementissimè aperire, & Syrupos aptivos officinarum huius respectu umbras esse, cum Minderero affirmamus, non tamen eundem ob hanc causam, uti somniat Castellus, immutabilem esse

esse, concedimus. Tertiò negamus antecedentem, propositionis partem, quæ neque semper, neq; per se vera est. Oxymel importunè & citra artis ac Methodi præscriptum usurpatum, ramenta inducere, & intestinum rectû superficietenus exulcerare solet iis, qui, ut Galenus docet *tex. 34.* imbecillam habent facultatem, & pati idoneum instrumentum, hoc est, intestina tenerrima: quæ ob detergentem facultatem tandem (observa, tandem) abradit. Nec tamen Oxymeliti solùm id semper est adscribendum: sed interdum etiam Chyloso excremento, quod cum oxymelite descendit, & quod attestante Galeno *in comment.* ob detergentem facultatem, etiam sine oxymelite, si aliquando exuperaverit, intestinum abradit. H. Mercurialis *in comment.* addit, bilem aceto mulso præcipitatam à folliculo fellis in duodenum, & ab hoc in inferiora intestina, facere abrasionem. Quapropter neque καὶ ὅλγῃ verum est, Oxymel intestina abradere, neque per se ea noxa semper Oxymeliti adscribenda: neque simpliciter ut noxium damnandum, cuius noxa arte & legitimo usu præcaveri potest. Hinc Hippocrates ne iis quidem, qui solo potu absq; sorbitione utuntur, & quibus continuus toto morbi cursu oxymelitis usus ob metum abrasionis propterea non convenire videtur, quod intestinum ipsum in sæcum vacuitate & inedia, nudum est, neque succo aliquo obductum, oxymelitis usum planè interdicir, sed iubet *tex 37.* ut saltem paucum acetum accipiatur, tantum scilicet, quantum ad gustu percipiendum est satis. Sic enim, ut *ibidem* docet, & juvabit, & quibus incommodare solet, nihil incommodabit. Hæc & alia, si cum suis compilatoribus diligentius considerasset Castellus, tam puerilibus

machinamentis Jovi, ut rectè scripsit Mindererus, ignem suffurari, (aut iuxta Castelli Grammaticam furare) & Herculi clavam demere, ac Medicinæ tantum donum, ægrisque convalescentiæ occasionem subtrahere, non tentasset.

Jure autem miror, te Galenicum, uti ais, ad Diarrhœas & Lienterias oleum Vitrioli exhibere, cum Dysenterias faciat.

Quid miras, aut miraris κύριε διδάσκαλε? Non ait modò, sed opere ipso sese præstat Mindererus Medicum Galenicum, hoc est, rationalem & methodicum: cùm tu e contrariò nec Galenicum nec Hippocraticum sed erroneè Empiricum te esse profitearis. Non facit Dysenteriam Spiritus Vitrioli, etsi Dysentericos offendit. Diarrhœas verò & Lienterias ob rationes à Minderero expositas, quas vellicas, non solvis, sanat.

Nec sperari potest.

SVpra ad has Castelli nugas respondimus, & indicavimus ipsum non observare discrimen, quod est inter medicamentum & alimentum: & simul pueriliter errare, dum calorem hominis nativum non nisi in ea agere, quæ sibi assimilare, & in sanguinem ac chylum convertere potest, profitetur. Sed longè gravius hîc errat, dum omnia ferè, quæ in rerum natura sunt corpora, non modò non nutrire hominem, sed à calore nativo ne alterari quidem contendit: fossilium enim nullum aggredi naturam nostram: pauca ex vegetabilibus, cùm multa impermutabilia sint: ex animatis (sed & vegetabilia iuxta Peripateticos anima-

animata sunt) paucissima, pleraque enim ex his relinquere, scribit. Quo fine Deus tot myriades vegetabilium & animalium creavit, si paucissima ex ijs naturæ humanæ conducunt? Dixit Deus *Genes. cap. 1. v. 29* ecce dedi vobis omnem herbam, afferentem semen super terram, & universa ligna in quibus est fructus & producant semen, & sint vobis in escam. Et de animalibus dixit Deus ad Noam & filios eius, *Genes. cap. 9. v. 3.* omne quod movetur & vivit, erit vobis in cibum, quasi olera virentia tradidi vobis omnia. Sunt quidem inter hæc multa, quæ hominem alere nequeunt, præsertim à diluvio degenerare ac corruptiore mundo: non tamen omnia aut pleraque impermutabilia sunt, ut non ad minimum in medimenta cedant, quæ à natura alterari necesse est. Nam & Venena interdum ita vincit natura, ut aut alterentur, nec amplius sint vel possint, quod fuere aut potuere, aut dissipentur prorsus, aut concoquantur & in alimentum cedant: quemadmodum in Exercitatione mea quinta de Peste demonstratum est. Certum est, Venena, tam ea quæ *ῥῆξι φύσιν* quàm quæ *φύσει* esse, & substantialibus *δυνάμεισι* prædita dicuntur, difficillimè immutari, hoc est, vinci seu superari à calido nativo, naturæ instrumento. Cū enim toto genere sint deleteria, gravia & naturam animalis corrūpentia: ideo Galenus *lib. 1. de Temperam. c. 4* ea nullā substantiæ suæ mutata parte, sed tota servata integra corpus afficere scribit. Quod tamen per omnia non probamus, nec, naturā in papaveris succum, ut ibidem traditur, ne una quidem qualitate, multò minus totā sua substantia quicquam agere posse, concedimus. Siquidem Galenus ipse, *lib. 3. simp. medic. cap. 17 & 19* contrarium docet, & Papaveris succum, Cicutam & alia frigida deleteria seu venena perpeti vicissim

nonai-

nonnihil à calido nativo, imò concoqui etiam affirmat. Hac ratione fit saepe, ut Opium & alia narcotica, non modò prout φύσις sunt, sed arte etiam ad maiorem activitatem redacta, perpetuantur à calido nativo plurimum, ac omninò vincantur & superètur: quod nos experimur quotidie: & expertus est Aurelius Antoninus Imperator, qui ex frequèti & quotidiano Theiacæ opiatæ usu, inter vitæ functiones quoque, profundo somno corripì solitus est, absque detrimento: naturâ, uti scribit Galenus *lib. 1. de antidot. cap. 1.* vim Opii vincente. Mithridates, teste Plinio *lib. 21. cap. 2.* quotidie præsumptis remediis venenum bibere solitus est, atque id sibi consuetudine innoxium reddidit. Anus Attica apud Galenum *lib. 3. simpl. med. fac. cap. 17.* consuetudine Cicutam sibi ita familiarem reddidit, ut eâ absque omni detrimento in permagna copia vesceretur. Averrhoes *in proem. lib. 3. Physic.* scribit, quosdam consuevisse comedere venenum in tantum, ut esset eis cibus. Puella præsentissimo Napelli veneno nutrita & puellari venere decora, ab Rege Indorum Alexandro Magno dolo munerì data dicitur: cuius etiam salivam animalibus noxiam fuisse, scribit ex Ruffo Avicenna *lib. 4. fen. 6. tr. 1. c. 2.* & post hunc Albertus Magnus *de animal. lib. 25 cap. 2.* Quendam Cambaiæ Regem his proximis nostris sæculis ab infantia veneno enutritum tantæ fuisse malignitatis ferunt, ut ipsò halitu ac sputo interficeret. Scaliger *exerc. 175. 2.* muscas, quæ solo suctu cutim modò perfringerent, turgidas interiisse scribit: & Ludovicus Barthona *Indic. rerum lib. 1. cap. 2.* vix ullam ex uxoribus suis, quæ illi commisceretur, mortem in diem proximam effugisse, refert. Quod si itaque ea, quæ præsentissima venena sunt, & naturam animalis corrumpentia interdum à natura vincuntur, superan-

perantur & concoquuntur, qua fronte affirmare audes
Castelle naturam nostram, vix aliqua ex Vegetabili-
bus, ex Animatis paucissima permutare posse? Cur
præteris hîc rationes, causasq; files, qui te non sensatum,
artificem, sed Physicum, abscondita, rationes, causasque
rerum inquirentem, profiteris.

Ex fossilibus verò transmutare nul- lum aggreditur.

TAndem manus dat, veritati Castellus, & aurum, fer-
rum, sal ac huiusmodi mineralia, ex quorum genere
etiam est Vitriolum, cuius oleum extra Medicinam eli-
minare hætenus conatus est, Medicamenta esse, catego-
ricè affirmat. Pergit tamen nihilominus errando, & uni
Vero, quod expressit Veritas, duo vana annectit. Fossilia,
aurum, ferrum, sal, & huiusmodi, toto esse genere à natura
nostra aliena, ait. Eadem, ait, prorsus esse impermutabi-
lia. Vtrumque vanum & falsum. Quæ toto genere di-
cuntur à natura nostra aliena, non Medicamenta sunt,
quæ salubriter movent, & morbos eorumque causas pro-
fligant: sed Venena naturam nostram destruentia: qualia
non in fossilibus modò, sed & in animalibus, & vegetabi-
libus, in iis etiam quæ nutrire possunt, reperiuntur. e. g. in
Viperis, in quibus venenum, alexipharmacum & nutri-
mentum est: in Hiuca, cuius succus lethalis, farina salubris
homini. Tu ne audes dicere, Aurum esse toto genere
à natura nostra alienum? quod doloribus Cordis confer-
re, & tremori ipsius, & malitiæ animæ, Avicen. *lib. 2. tr. 2.*
c. 7. & eius complexionem temperatam, & operationem
à proprietate esse, idē *lib. de medic. cord. tr. 2.* tradit. Dormi

quæſo aliquanto diutius in Parnaſſo , donec mutato ſpectro in contrarium abeat phantafia. Ferri uſus, iuxta antiquos etiam Medicos, ut ſupra diximus, magnus eſt in Ventriculi atonia, inteſtinorum imbecillitate, Cachexiis, Lienis Scirrho &c. Quî ergo non erubescis id à natura Ventriculi, Inteſtinorum, Meſenterii, Hepatis, Lienis, toto genere alienum, & propterea adverſum pronunciare? Sal neceſſarium elementum eſt, ſecundum Plinium *lib. 31 cap. 7.* quô nihil quod nutritur carere poteſt: quô nihil utilius. Ergo neque toto neque dimidio genere alienum, ab animali natura. Nec foſſile id ſemper eſt, ſed & ex aqua maris, è fontibus, è cineribus paratur: quemadmodum nec aurum omne foſſione eruitur. Ad foſſilium naturam referuntur etiam Terræ alexipharmacæ; turba item gemmarum: quas à natura noſtra toto eſſe genere alienas, nemo niſi impudentiſſimus Sophiſta dixerit. Mineralia certè adeò non diſtant à nobis longiſſimè, ut quæ mineralium eſt mater, eadem ſit etiam noſtra: ab eadem origine corpus nobis eſt, à qua & mineralibus: ad eandem redibimus: terra ſumus in terram reverſuri. Quin ad nutritionem etiam noſtræ ſubſtantiæ mineralia faciunt, poſtquam à vegetabilibus (quæ iuxta Hippocratem *lib. de nat. hum.* ex terra trahunt naturæ ſuæ maximè familiare acidum, amarum, dulce, falſum &c.) alterantur, & in naturas vegetabiles convertuntur: mineralibus enim vegetabilia, in vegetabilibus animalia naturâ mineralium nutriuntur. *H. Nollus Hermet. Medic. cap. 5.* Si quæ igitur mineralia toto genere naturæ noſtræ ſunt adverſa, non quatenus mineralia, talia ſunt, ſed ob craſes diverſiſſimas: qualia in omni genere mixtorum reperiuntur, & à quibus, quâ

quæ talia sunt, non petenda remedia. Hinc etiam sequitur, non prorsus impermutabilia esse mineralia à calore animali, quemadmodum Castellus absque ulla firma ratione supponit. Sal enim esculentus, qui alimentis inest, & cum iis assumitur, non alteratur modò coctione, & spiritualis quasi atque animalis redditur, quod ex Sale Vrina, quod aliud est naturæ quàm Sal panis à Mesue ita appellatus, colligitur, sed &, ut etiam Dan. Sennertus *lib. de Scorbuto cap. 3. & lib. 2. de febris cap. 17.* tradit, in alimentum animalium cedit: hinc volatile Sal è Cornibus & Ossibus animalium, ex Sanguine & Urina, copiosum elicitur. Aurum quidem ignibus externis non cedit facile: at Ventriculorum interdum virtute domatur: quod deprehensum est non in eo modò, qui numisma aureum devoratum post aliquot menses reddidit ad esum & detritum: fed etiam in Gallina aurea & argentea Francisci VVendleri Medici Gorlicensis: de qua ipse VVendlerus in prognostico quodam Astrologico, & ex eo Daniel Sennertus, *in præfat. l. b. de Chym. cum Aristot. & Galen. consensu*, miramur quædam, non ficta vel ab aliis audita, sed visa & experta, recensent. Ita autem illi. Hoc loco facere non possumus, quin mentionem faciam, qua ratione Gallina foliis auri & argenti, cum sagina reliqua, cibanda sit, & quàm mira ingreditur, quod 22. Iunij eveniet, Gallinam aliquam, quàm fieri potest, optimè sagina Saginæ folia argenti insperge: quorum quò plura cum cibo ingerit Gallina, eò melius sese res habet. Primis quidem quatuor diebus argentum, cum excrementis per alvum rejicitur: quintò verò vel sexto die assuescit Ventriculus argento, idq; arripit & immu-

eat in suam quintam essentiam melius, quàm Chymicus aliquis. Si mensem unum ita Gallinam nutriveris, ac saginaveris, mactare eam licet, & mira videbis. Quæ domi meæ saginata & mactata est, candida fuit instar argenti: intus viriditas tanta apparuit, qualem nec Chymicus arte ex argento parare possit. In massa illa, quæ ova continet, innumera ferè ova, magna & parva, apparuerunt, quasi ab artifice aliquo ex argento formata essent. Postea quando Sol in Leonem ingreditur, quod accidit 23. Iulij, alia Gallina eodem modo nutriatur auri foliis. Hoc modo, meo suasu, nutrita & saginata est Gallina à Senatore, quodam hîc primario, & lautioris fortunæ, qui cum Vxore, Dei beneficio, adhuc in vivis est. Comederat illa Gallina quatuor circiter volumina (vier Büchlein) auri malleando in folia ducti. Vbi mactata fuit, mirum quàm pulchra & pura intus fuerit. In pectore verò tres lineas penè aureas habuit, quasi ab artifice aliquo inductæ fuissent. Hæc illi. Quæ de viribus caloris & facultatis naturalis animalium in metalla, diligentius cogitandi ansam omnibus liberè philosophantibus præbere possunt. Multa enim, ut P. Vascus Castellus, Medicus Lusitanus *in exercit. ad Thorac. affect. tract. 9. difficul. 5.* scribit, à nativo calore cœlestis cuiusdam energiæ particeps fiunt, quæ ab igneo simplici & elementari fieri nequeunt. Accedente præsertim præparatione artificiali, quâ metalla menstruis naturæ humanæ maximè consentaneis summam affinitatem cum corpore consequuntur.

Exemplo nunc sit fatis Hydrargyrum.

EXemplum non esse scientificum argumentum, Galenus *lib. 2. simpl. med. cap. 4.* docet his verbis: Nam omitto, quod

quòd non scientificis in omnibus id genus sint usi rationibus Sophistæ ad inveniendâ lemmata, sed ex Inductione, & quod omnium pessimum est, quòd nec, quæ sit Inductionis natura unquam inspexerint. Imò, quod etiam deterius est, non ex Inductione solum ratiocinari assueverunt, sed nonnunquam etiam ab Exemplis, tanquam Rhetores Hæc Galenus. Supra Hydrargyri exemplo non alterari mineralia mixture probare conatus est: hîc ne à calido quidem nativo eadem mutari, itidem exemplo Hydrargyri, propterea, quòd id post inunctiones per plures annos in corporibus inveniatur in sua forma syncerum, & nihil à corporibus passum, contendit. Utrobique pari successu. Diximus ibi, à particulari ad universale nullam esse consequentiam. Non enim, si argentum vivum mutari non potest à calido partium nativo, eadem propterea omnium mineralium & fossilium est ratio. Præterea non sequitur: aliquando & in aliquibus post inunctiones repertum est argentum vivum syncerum in sua forma: ergo semper & in omnibus, nec sincerum modò, sed & integrum, nec ulla ex parte dissipatum, in corporibus post inunctiones reperietur. Falsum enim id esse, experientia, quæ certissima omnium judicatrix est, *Galen. lib. 1. simpl. cap. 38.* testatur. Plurimos namque vidimus, qui suadentibus & præscribentibus, non Vromantis, balneatoribus, barbitonforibus, agyrtis, sed Medicis eruditissimis atque peritis, contra veneream luem, pforam, & alia contumacia cutis ab internis malis vitia, inunctionibus Mercurialibus cum providentia usi, nulla argenti vivi in corpore in sua forma relictî, recollecti, coadunati, per totam vitam persenserunt symptomata: quæ non emanassent, si

rantæ activitatis ibi tam diu latitasset pharmacum. Quòd itaq; interdum & fortè sæpè Hydrargyrum in aliqua corporis cavitate collectum reperitur, nō sine damno & gravibus symptomatibus: id non Hydrargyro per se, sed eiusdem illegitimo usui adscribere debebat Castellus, & Sandarachæ atque Arsenici sui recordari, quorum convenientem usum non esse noxium, intempestivum verò lethalem ac venenatum fieri scribit *tract. de Arsenic sect. 2. f. 61. & 62.* Nam ut in rebus Physicis, materia per se ἀορίστη habet: τὸ ἀεὶ σμικρὸν ornatum & ordinem à forma accipit: ita etiam pharmaca per se sola, ut ait Plato, materia tantum quædam sunt auxiliorum, verè autem salutaria auxilia tum denique fiunt, quando rectè utentem, tanquam suam formam nacta fuerint. *Philip. Scherb. diss. Medic. 11. thes. 2* Hinc Galenus *6. 1. cap. 3.* scribit: sive dixeris pharmaca nihil esse sola ipsa, rectè dices. Nihil enim sunt, nisi utentem eis rectè fuerint adepta. Sive rursus pharmaca veluti Deorum manus esse dixeris, etiam hoc rectè dices. Iuvant enim maximè, si is qui utitur, in rationali methodo fuerit exercitatus, & cum hoc naturâ prudens. Citra enim Methodum, ut idem *lib. 1. cap. 1.* scribit, non solum non profunt, sed frequenter obsunt. Siquidem id tum cibis, tum igni, tum verò omnibus, ut sic dicam, quæ corpori occurrunt, accidere solet. *Galen. lib. 3 de Temperam. cap. 3.* Quæ enim profunt, ob rectum usum profunt: quæ nocent, ob id quod non rectè usurpantur, nocent. *Hippoc. lib. de art. n. 37.* Hæc aequiori animo considerasse, & simul, novissè debebat Castellus, Argentum vivum seu ὑδραργυρον & Hermeticis Mercurium, qui in officinis seu tabernis prostat ac venditur, & quo nec cognito probè, nec ritè preparato unctores ut plurimum utuntur, sæpissime fraude mercatorum plūbo ad-

bo adulterari, ob quod nec dissipari nec exhalari potest æquè facile, ut arte aut natura purus, qui aëreæ & spirituales naturæ exhalationi est opportunus. In propriis quinetiam mineris sæpè malignis halitibus & sordibus vicinorum mineralium, plumbi, arsenici, cobalti &c. infici: quod etsi multo sale & aceto eluatur detergaturq; , & per corium trajiciatur, nihilominus perniciosam nigredinē & squamosam fuliginem continuo evomit. Quali unctores sæpè sine ratione ac temerè, vix sale & aceto leviter eluto aut per pellem expresso, in majori etiam quàm convenit quantitate, nulla ætatis, anni temporis, laborantis naturæ & roboris habita ratione, utuntur. In huiusmodi unctores, seu potius pollinctores incidisse eos, quorum historiam adfert Castellus, nullus dubito. Sebastiani enim de Bolis Vxoriscasus, id manifestè comprobatur: quæ *Phlegma* laborans sæpè & clam Marito, imperitæ mulierculæ, aut unctoris temerarii consilio (Medicus enim Hippocraticus nec clam, nec sæpè inunxisset absque omni prævia legitima præparatione, non accisic causis antecedentibus, tantâ argenti vivi quantitate illita fuit, , ut id post mortē in cranio pondere duarum unciarum & ultra collectum fuerit repertum. Partis namque natura debilis, à non depurati fortè, sed leprosi, uti appellant, medicaminis nimio & frequenti illitu magis oppressa, nec vincere, nec dissipare excedentem illam hydrargyri quantitatem potuit. Id quod aliis ob easdem etiam causas accidisse, ipsi vidimus.

Allium, Euphorbium.

HActenus ratiunculæ fuere Castelli, uti cognovisti Lector, repiculæ. Nunc ad finem Dubitationis, ne quidpiam

piam intentatum relinquat, ad objectionem quandam
 Mindereri pari ingenio & successu respondet. Hic *cap.*
16. Disquisitionis sue, difficultates quorundam, de Vitrioli o-
 leo seu spiritu sinistrè sentientium diluens, ad scrupulum
 de caustica & adurente Spiritus Vitrioli facultate respon-
 surus, quærit ab Adversariis, quí fiat quod Allium, Eu-
 phorbium, Sinapi, Ranunculum, Cantharides, quorum
 quædam præterquam quòd in quarto gradu sint calida,
 etiam deleteria sunt ac venena, devoranda porrigant.
 Huic respondet Castellus, aliam esse rationem caustico-
 rum vegetabilium ac animatorum, & aliam mineralium.
 Illa enim tandem à calore nostro evinci possunt, & quan-
 doque in substantiam agentis mutari seu assimilari: hæc
 nunquam. Rectè respondit, etsi non sufficienter, quoad
 allium, sinapi, cape & similia alimenta medicamentosa,
 quæ concoqui & in sanguinem verti, assimilariq; possunt:
 ut docet Galenus *lib. 3. de Temperam. cap. 3.* Quoad reliqua
 verò, Euphorbium scilicet, Cantharides &c non item: hæc
 enim non alimenta sunt, sed medicamenta, multò calidi-
 ora, magisq; urentia, quàm de Vitrioli spiritu imaginari
 quispiam potest. Hinc iterum cum Minderero à majori
 ad minus benè ac solidè sic argumentamur Si vehemen-
 tissima caustica, etiam quæ deleteria sunt, locum saluta-
 rem in Medicina habent, quidni etiam mitiora, in quibus
καύσις mitior est. At prius verum. Utuntur enim Medici
 frequenter Cantharidibus, Vesicam omnium confessione
 ulcerantibus, addendo eas efficacioribus ad Vrinæ mo-
 vendas medicamentis. Utuntur Euphorbio, quod, teste
 Mesue *lib. de simpl. cap. 20.* omnium lachrymarum est cali-
 dissimum, igneum, rubificans, urens, ulcerans, & tam vio-
 lenter (observa: num τὸ μέγιστον τῆς βίας in Vitriolietiam
 oleo

oleo reperiatur) agens, ut præ angustia & labore synco-
pên & sudorem frigidum accersat. Castellus ipsemet
Arsenico, quod inter venena à calore naturali invincibilia
ponit, *tractatus sui de Arsenico sect. 3.* & acerrimum, ac quic-
quid tetigerit erodens esse scribit, *sect. 5.* in usu nihilomi-
nus Medico locum non ignobilem tribuit, & eius usum
plurimos, Mindererum præsertim, pertimescere ægrè
fert: cum & Venena occultâ & pessimâ qualitate noxia,
sanitatis esse instrumenta, & in usum salutis humanæ ver-
ti possint: id quod *ibid. sect. 5.* ex Plinio, Aufonio, Dioscori-
de docet. Ergo etiam posterius est verum.

Hic tibi murus aheneus esto, Castelle: ad huius ar-
gumenti formam aut materiam solidè responde. Ridi-
culum est quod scribis, Cantharides à calore nostro esse
domabiles & superari aptas (*in tract. de Arsenic. f. 3. f. 63.* in-
vincibilem habere substantiam, & à calore naturali nec
permutari nec superare posse, scribis): oleum verò Chal-
canthinū ne à summo quidē ignis calore permutari. De fi-
cta namq; olei vel spiritus Vitrioli ἀπαθεία, quam crambē
non bis sed centies recoctam nobis reposuisti, satis dictum
in prioribus: ubi eundem ob easdem causas à natura supe-
rari docuimus, ob quas Cantharides à calore nostro vinci,
& eorum δύναμιν causticam domari, Galēnus scribit. Hæ-
c enim non propterea superantur, quòd in chylum & san-
guinem versæ mutantur: sed primū earum vis caustica
impeditur, propter προσότης, quia exigua earum quantitas
sumitur, & quidem minor, quàm quæ Vesicam facîle ro-
dere possit: secundò propter μίξις, quia non solæ sumun-
tur, sed cum aliis medicamentis mixtæ, & præterea in cor-
pore cum multis aliis succis & excrementis miscentur: ter-
tiò propter καιρὸν, quia diu non permanent uno in loco,

K

sed

fed prius excernuntur,quàm noxam animali inferant. Sic Vitrioli spiritus, qui Cātharidibus & Euphorbio ne comparandus quidem, exiguâ quantitate exhibetur, & non solus, sed aliis permistus, ac in multas partes dispersus: nec uno in loco permanet, sed cū partium tractione, tū ὅρμη Φυσικῇ undiquaque fertur,& quod de eo non diffipatur, cum excrementis excernitur. Effugium itaque Castelle tuum nullum est: & argumentum nostrum fixis stat inconcussū pedibus.

Poteras potius Sal proponere.

Acutissimus Castellus Mindereri argumentationem, ob causticorum disparitatem corrigens, alias argumentandi leges præscribit, & par aliquod causticum, συνδαράχην scilicet Græcorum, Sal &c. pro sui defensione potuisse proponere Mindererum, monet. Bona admonitio. Minerval debemus Informatori nostro: cuius acceptamus informationem, & Mindereri nomine ex Castello quærimus, quâ fiat, quòd Sandaracham Græcorum credens acerrimum, Sal & similia devoranda suis porrigat, & spiritum Vitrioli tantoperè abhorreat. Quid hic respondet Castellus? Sandaracham quod attinet, Nihil: nec enim respondere potest quidpiam: tacet & tacendo consentit, argumentumq; nostrum concedit. Vicit ergò etiam Castelli armis Veritas. Qui, ne omninò tacuisse videretur, ad Paracelsicam Sandarachę præparationem, cum spiritu vini factam digreditur: & huius occasione, Veteres artem destillandi ignorasse, convitiatur: & simul in Germanorum Convivia petulanter invehitur. Veteres artem destillandi ignorasse, non est verum. Est enim
ars Chy-

ars Chymia antiquissima, & eius artifices antiquissimi. Hinc Cēsalpinus audacter affirmat 2. *de medic fac.* 16. & 18. cam ipsam veteribus quoque perspectam & cognitam fuisse. Non incepit demum cum Secta Mahometana, ut Fallopio *lib. de metall. cap. 11.* videtur, cū eius etiam apud Hippocratem, Aristotelem, Dioscoridem, Plinium, Galenum extent indicia. Aristotelem ardentis aquæ seu spiritus Vini habuisse noticiam, patet ex 13. *sect. probl.* 6. qui etiam Vmbros ex cineribus arundinum & aquâ parasse Sal, quod Chymici est artificii, *lib. 2. Meteor. cap. 3* scribit. Dioscoridi nota fuit Sublimatio & ἐκχύλσις. Galenus Rhodostagmaris, seu stillaricii Rosarum liquoris meminit *lib. 3. de medic. fac. parab.* Plinius Galeno ætate maior, aquæ rosaceæ meminit non semel: quâ piscinas replevit, Lampridio teste, Heliogabalus, decem annorum intervallo Serenum, sub quo Galenus vixit, in Imperio secutus. Non itaque ignotum fuit antiquis destillandi artificium.

Germanorum Convivia quid ad Te, os infrene, impurum & maledicum? Non de Germanorum Conviviis, nec de Italorum Lupanaribus cōcertatur hîc, sed de Spiritus Chalcanthini Medico usu. Sunt omnibus nationibus sui nevi, & vernacula vitia: cū ne homo quidem sit, sine omni crimine vitam agens. Germani ob constitutionem aëris, fertilitatem regionis & ubertatem, corporum proceritatem & laborum assiduitatem, plus fortassis comedunt, & propterea plus etiam bibunt, quàm alię nationes: & ad deprimendas curas, animumque laxandum conviviis, tanquam necessarium laboribus (ex quibus animorum quedam hebetatio & languor nascitur) interponentes temperamentum, interdum indulgent. Etenim, iuxta Poëtam Cyprium,

οἶνον τοῖς Μεγελαέε θεοῖς ποίησιν ἄριστον

θητοῖς ἀνθρώποισιν, ἀποσκεδάσαι μελεδάνας.

Quis nescit, inquit Cœlius Rhodiginus *antiq. lect. lib. 16. cap. 64.* membra convivii refoveri insigniter, instaurari humores, spiritum refici, denique titillari sensum, ac rationem expergefieri quodammodo? Hic à laboribus interquiescimus, curas laxamus, & suum ingenio sufficitur pabulum: ut benevolentię gratiam mutue, ac magnificentię argumentum non reperam iucundissimum. Tolle convivantium hilaritatem, iam parte plurima evanuerit amoris fomes, amicitię condimentum, ac vitę solatia, inde quę fusi progerminant. Virulenti Germanicę Nationis ofores, rofores & convitiatores perpendant Senecę, omnium confessione sapientissimi, & vivendi præceptoris gravissimi, non contemnendam doctrinam, quę reperitur *libro de tranquill. anim. cap. 15.* Indulgendum est animo, inquit, dandumque subinde otium, quod alimenti ac virium loco sit: & in ambulationibus apertis vagandū, ut cœlo libero & multo spiritu augeat, attollatque se animus. Aliquando vectatio, iterque & mutata regio vigore indabunt, convictusque & liberalior potio: nonnunquam & usque ad ebrietatem veniendum, non ut mergat nos, sed ut deprimat curas. Eluit enim curas, & ab imo animum movet: & ut morbis quibusdam, ita Tristitię medetur. Liberque non ob licentiam linguę dictus est inventor vini, sed quia liberat servitio curarum animum, & assêrit, vegetioremque & audaciorem in omnes conatus facit. Sed ut liberratis, ita Vini salubris moderatio est. Et Solonem Arcefilaumque indulgisse vino credunt. Catoni Ebrietas objecta est: at facilius efficiet, quis-

quisquis objecerit, hoc crimen honestum, quàm turpem Catonem. Sed nec sapè faciendum est, ne animus malam consuetudinem ducat: & aliquando tamen in exultationem, libertatemq; extrahendus, tristisq; sobrietas removenda paulisper. Nam, sive Græco Poëtæ credimus, aliquando & insanire jucundum est: siue Platoni, frustra poëticas fores compos sui pepulit: siue Aristoteli: nullum magnum ingenium sine mixtura dementiæ fuit. Non potest grande aliquid & supra ceteros loqui, nisi mota mens. Hactenus Seneca. Cum quo liberaliorem portionem & convictum, quando, in quantum, cum quo & quomodo oportet, non reprobamus. Scimus etiam non omnibus datam esse eandem famis atque sitis mensuram. Xenocratis caseolo hic contentus est, aut salem lingit: alter porcum Trojanum requirit. Alius dies multos in ediam ferre potest: hic ne unum quidem. Alii ad sedandam famem dimidium panis satis est: alii integer parum est. Excessus exorbitantium ferimus inviti, cum mutare non possumus: difficillimum enim est verba ventri, qui aures non habet, facere. Caremus, proh dolor, Modimperatoribus, arbitris & magistris conviviorum, qui modum bibendi præscriberent. Desideramus severas illas primorum Atheniensium & Lacedæmoniorum in luxum & intemperantiam, à Lycurgo & Solone sancitas leges. Hoc majores nostri questi sunt, ut iterum cum Seneca loquar, *ex lib. 1. de benefic. cap. 10.* hoc nos querimus, hoc posterius nostri querentur, everfos esse mores, in deterius res humanas, & in omne nefas labi. Nec querimus nos solum Germani, sed queruntur etiam Itali, qui suos ab antiqua frugalitate à pluribus seculis in summam luxuriam prolapsos vident. Nam & in Italia vigere conviviorum furo-

rem, & fœdissimum patrimoniorum exitium culinam, audivimus: & Italos interdum non calceis, uti Germani loquuntur, infudisse vinum, sed ad guttur usque hausisse, & revomuisse iterum, ipsi vidimus. Longum fieret, si enumerare vellem, quot instrumenta gulæ inter illos olim vel ingenio cogitata sint, vel studio confecta. Et hæc nimirum causæ fuerunt, propter quas tot numero leges de cœnis & sumptibus, quas Cibarias vocabant, ad populum ferebantur: Orchia scilicet, Fannia à Lucilio Poëta Centussis appellata, Didia, Licinia, Cornelia vel Sullana, & aliæ: quæ tamen tantum abest ut Romanos à luxu ad frugalitatem revocarint, ut potius vitiorum firma concordia eas irritas fecerit. Hinc Senecæ ætate Romanas mulieres non minus potasse, & mero etiam viros provocasse, æquæ invitis ingesta visceribus per os reddidisse, & vinum omne vomitu remensas esse, legimus apud eundem *epistolâ 95*. M. Antonius legem proposuit sumptuariam, quem tamen nulla alia res perdidit, quàm Ebrietas: de qua exiguo tempore ante prælium Actiacum volumen edidit. Is teste Cicerone & Plutarcho ex Hippia M. mæ nuptiis nimium potus, dum munus suum publicè obiret, coram universo populo Romano crapulam, turpissimè evomit, ac gremium suum totumque tribunal incoctæ cœnæ frustis, vinumque redolentibus replevit. Cossus vir gravis, moderatus, sed merfus vino & madens, adeo ut ex Senatu aliquando, in quem è convivio venerat, oppressus inexcitabili somno tolleretur. Nihil hîc dicam de Tiberii Imperatoris intemperantia: nihil de Vitellij, & Heliogabali monstrosis conviviis: nihil de Commodo, qui ob immensam & sceleratam luxuriam ad id furoris devenit, ut humanum stercus cibis misceret, eosque irrideret, qui

qui eam mixturam abhorrerent: nihil de Licinio, vinolē-
torum Achille nominato: nihil de Antonio Musa Drusi
Tiberii Cęsaris Medico quem in potando Germanorum
bibacissimos superasse legimus: nihil de aliis gulę paren-
tantibus. Vnicum saltem de Romanorum cęnis, quibus
etiam Medici interesse, imò satellitum instar astare, scur-
rasque agere, teste Galeno *depracog cap. 1.* solebant, ex Ga-
lęni *l. b. 1. Meth. Med cap. 1.* locum adferam. Is cū indi-
casset, se ab amicis quibusdam sepē increpatum esse, quod
manē salutatum non circumiret, nec vesperi apud poten-
tes cęnaret, hęc de moribus Romanorum subiunxit: Om-
nes totum diem diversis studiis transigunt, manē qui-
dem omnes simul salutationibus occupati, post autem di-
stracti, ad forum quidem & lites non exigua turba, ad sal-
tationes autem & aurigas alia major. Jam verò vel aleę,
vel amoribus, vel balneis, velebrietati, vel comessatio-
ni, vel demum alicui corporis voluptati deditus sanē non
exiguus numerus. Vesperi verò rursū omnes ad sym-
posia simul collecti, ubi postquam vino se implevērē, non
lyra cithara ve, aut aliud musicum instrumentum in or-
bem circumfertur, sed nec sermones ulli habentur, quales
in symposiis agitari solere, veteres prodiderunt, nec aliud
honestum quicquam: imò invicem sibi propinant, & de
magnitudine poculorum certant: utpote inter quos opti-
mus cęsetur, non qui plurimis instrumentis musicis, aut
etiam sermone Philosophico uti novit: sed qui multos,
eosque maximos calices exiccauit: adeò ut mihi manē et-
iamnum ebrii ex his plerique videantur: nonnulli verò
etiam evidenter adeò vinum olere, quàm si modò haussis-
sent. Hęc Galenus. Quę hīc exposuimus, non quod
conuitiari aut maledicere Italis aut Romanis animus sit,
quos

quos in illa virtutum abundantia vitiis quoq; non caruisse, mirum non est: sed ut appareret Castellum maledicendi quadam prurigine iniuriam facere Germanis, vinum, & convivia odiosè ipsis exprobrando, quæ cum Romanis & aliarum nationum populis (nulla enim in parte mundi, ut Plinius testatur *lib. 14. cap. 22.* cessat Ebrietas) habent cōmunia. Vitia nostra tam facilè iudicat, in semetipsum, autem descendere minimè cogitat. Hypocrita, inquit Salvator, ejice primùm trabem de oculo tuo, & tunc perspicies, ut educas festucam de oculo fratris tui. *Lucæ cap. 6. v. 42.*

Si respondere tibi in mentem veniret.

REvertimur à Conviviis, ad quæ Antagonistæ maledicentiâ pertracti digressi sumus, ad alteram quæstionis partem, quæ est de Sale communi, quo in condiendis cibis utimur, & à Mesue Sal Panis appellatur. Et primùm miramur, cum paulo post Sal benignum, & Deo amicum corpus esse tradiderit, id nunc inter *καυσικά ἐχαρῶνικά*, & *συνλικά* reponi, in quarto gradu calida medicamenta: cum caliditate, nostrum præsertim Sal (aliud enim alio calidius) vix secundum gradum attingat, & siccitate secundum ordinem non excedat. Si *ἐχαρῶνικόν* est Sal, cur infantibus tenellis & recens natis ex Galeni præcepto *lib. de sanit. tuend. cap. 10.* (cui, quàm Dioscoridi major autoritas, secundum C. Gesnerum *tr. de Aconito. l. Diosc.*) inspersum, nullas crustas parit, sed cutem tantùm densiorem solidioremq; reddit: & iuxta Avicennam ac Mesuen oleo incoctum ac ambustis illitum, vesicas gigni prohibet? Si liquefacit carnes, uti Mesue testimonio probare contendit, *συνλικόν* est, & putrefaciens atque naturam destruens. Quæ itaque

itaque corpora siccare, & à putredine ac corruptione tueri & præservare dicitur? Ex libris colligere, scribit J. C. Scaliger *exercit. 104. 6.* quæ prodiderunt authores, & colligere sine iudicio, longè est periculosissimum: rerum ipsarum cognitio à rebus ipsis est. Hoc si considerasset in umbra scripturiens Antagonista, ad ineptias hæc non devenisset. Nos autoritatibus non movemur, sicubi rationi atque sensibus repugnant. Quamvis Mesuè injuriam, à Castello fieri, affirmare minimè dubitem. Nullibi enim, quod ego quidem sciam, Salem panis Carnem liquefacere, affirmat Mesues. In Canon. quidem universalibus scribit, Salsum incîdit, terget, tenuat, liquat: & *lib. 2 simpl. purg. cap. 16.* in genere de omni Sale, nō de solo panis Sale agens, ait, Sal liquat, incîdit, tenuat. Non tamen de Carnis, sed de Humorū liquefactione hæc intelligenda esse, sequentia verba testantur. Mox enim subjungit: purgat humores crassos, lentos, ipsos vi sua liquando. Quemadmodum etiam Avicenna omnia Salia liquefacere humores congelatos, *lib. 2. tr. 2. cap. 623.* scribit.

Obstarem, quia diversa est ratio.

Secundò falsè ridemus insulsam & ridiculam Antagonistæ ad hanc quæstionis partem, quæ est de Sale, responsionem. Obstarem ego, inquit, quia diversa est ratio. Quæ illa diversa ratio? Primum Sal benignum est, & Deo amicum corpus: Vitriolum malignum & corpori inimicum, præcipuè ignem expertum. Obstanti in limine ipso obstat Veritas. Non enim de Vitriolo crudo vel integro, neque de usto vel calcinato controversia est: sed de Vitrioli spiritu, quem malignum esse nunquam probabit. Nec de Deorum, sed Hominum medicina agimus,

mus, quorum respectu medicamenta benigna, salutaria, utilia, noxia, inimica dicimus, & Divos illos paganos non curamus: quorum fortassis Castellus Archiatrum egit. aut ad minimum Ganymedem pocula ministrantem: qua occasione ipsos amico suo sale delectari, epulas sale condire, aut sale, si quando fortè ipsos contigerit ægrotare, curari, observavit. Ignem divinum dixere plures gentes, & Numinis vice coluerunt, quem Romani in Vestæ templo custodibus virginibus perpetuum servarunt: ergo juxta Castellum, benignus etiam est Ignis corporibus humanis. Vora itaq; Ignem Castelle, eoq; utere tanquam benigno & Deo amico corpore absq; noxa & metu καύσεως: quia enim Dijs est amicus, tibi non erit inimicus: quia Diis benignus, tibi non malignus erit. Scimus Homerum Divinum appellasse Salem, & Platonem Deo amicum corpus: sed ambo ut Ethnici locuti sunt, & alio respectu: ut videre est apud J. Langium *lib. 2. epist. 32.* Nos verò, ut Medici, dicimus Salem benignum esse, ratione nostrorum corporum, & propterea malè inter καυτικά, ἐχαρακτικά, σηπτικά, & ea quæ toto genere sunt à natura nostra aliena, ab Antagonista reponi affirmamus.

Alia deinde ratio est.

ALteram diuersitatis rationem inter Sal & Vitrioli Spiritum esse ait: quia Sal excitando expultricem & purgando expellitur: Spiritus autem Vitrioli retentricem coadunando & astringendo retinetur. Quot verba, tot ferè errores. Sal excitat expultricem: idem facit suo modo etiam Vitrioli Spiritus. Sal incidit, tenuat, liquat crassos humores: idem facit & quidem efficacius Spiritus Vitrioli. Sal abstergendo purgat; idem facit iuxta Antagonistam

nistam spiritus Vitrioli, quem ob detergentem facultatem intestina posse abradere more Oxymelitis, *ex Hipp. 3. vict. acut. 32.* obtinere supra conatus est. Sal cum excrementis expellitur: idem fit cum spiritu Vitrioli. Sal non diu permanet in corpore: spiritus Vitrioli citius penetrat. Multa Salis copia in corpore simul uniri nequit: nec uniri potest multa spiritus Vitrioli copia, cum non copiosè exhibeatur, nec diu uno in loco hæreat. Vitrioli spiritus, ut acida omnia, excitat appetitricem: Sal, teste Mesue & experientiâ, appetentiam excitat profligato cibi fastidio. Vtrumq; id præstat, non quatenus talem, acidum scilicet, aut falsum saporem obtinet, sed, ut L. Gryllus *lib. 1. cap. 4. de Saporib.* scribit, quod alimentorum obtusam dulcedinem, quæ linguam subire per se non potest, penetratione quadam & dilutione ad intima demergit: & sensum gustatus excitat, acuit, instruitq; ad cibarium saporem, qui obtusus plerumq; est, exquisitius percipiendum. Vitrioli spiritus non est sine astringitione: Sal etiam, non retentricem *δυσβαρύν*, ut nugatur Castellus, sed contactam à se substantiam adstringitione contrahit. *Galen lib. 5. simpl. med. fac. cap. 25. & lib. 9. ac 11.* Mesues item ac Avicenna *ll. cc.* Non ergo contraria sunt, uti sibi imaginatur aut somniat Castellus, Sal & Vitrioli spiritus: & proposita diversitatis ratio, ut & consequentia de retentione Spiritus Vitrioli, intestina exulcerantis, & sævam Dysenteriam inducentis, nulla est: cum potius Sal, si urens & escharoticum esset, quia & diutius hæret in corpore, & plus adstringit, & minus expultricem irritat quàm spiritus Vitrioli, Ventriculum & intestina exulcerare deberet. Verùm non ulcerat, quia non causticum est, non escharoticum, non septicum.

A natura non nisi expulsiōe domabili.

SI Sal fossile aut marinum, toto genere à natura nostra alienum est, & à calore nostro prorsus impermutabile, ut in præcedentibus Castellus nobis, ut credamus, sine ulla ratione obtrusit: mirum non est, si id non nisi expulsiōe à natura superatur. Verùm id nec toto nec dimidio genere à nostra natura alienum, & à calore nostro non prorsus impermutabile esse, ex eo, quòd pars in alimentum vegetabilibus & animalibus cedit, & pars, quæ expellitur cum Urina, non eadem planè est, sed mutata ac diversa, in præcedentibus ostendimus.

Quo conclusum volo.

ET nos primæ huius Dubitationis Examen tandem concludimus: & Castellum, prostratis à nobis, Dei gratia, intricatissimis suis paralogismis & Sophismatibus, cōtra Veritatem, & Mindereri de Olei Vitrioli mistura & compositione enunciatur, nil nisi falsa, inania ac vana concludere potuisse, & crescenti suæ famæ malè consuluisse, inferimus,

E X A M E N

DVBITATIONIS CHALCANTHI-

NAE SECVNDAE.

Prolixior in primæ Dubitationis examine propterea fui, quòd in ea in primis lascivire videbatur, & Chalcantini acidiliquoris usum varijs atq; perplexis Sophismatibus, quæ paucioribus expediri non potuere, suspectum reddere nitebatur Antagonista. In sequentibus ero brevior, nec ad vivum refecabo omnia: cùm præsertim Amicis quibusdam meis, ijsque magni nominis, id placere cognoverim, non præter rationem judicantibus, me tantum temporis severioribus meis curis, publicæ potius utilitati, quàm nugis Antagonistæ debitis, suffurari non debere; & sequentibus Antagonistæ Dubitationibus paucioribus satisfieri posse. De primis Spiritus Vitrioli qualitatibus, seu eiusdem *κράσις*, frigidus ne is sit, an calidus, in hac secunda Aporia dubitat: & tamen frigidissimum esse, sine ulla probatione pro confesso sumit. Nec iniusta reprehensione Minderero insurrexisse contentus, in Vincentium etiam Alfarium, & Camillum Gorum, Medicos Romanos, longâ, sed, uti solet, & perpetuum Dubitatore decet, inconstanti, perplexa, atque dissolutis scopis minùs cohærente orationis serie, invehitur. Quæ ad Mindererum attinent, obiter lustra bimus breviterque percurremus, Alfario & Goro sua defendenda relinquentes.

Quia nihil certi de huius olei temperamento definisti.

EMpedoclis errore fasciatus Elementarius atque Materialis Disputator à qualitatibus, quas primas appellant, caliditate scilicet, & frigiditate, nimium pendet: & vires ac δυνάμεις Spiritus Chalcanthini varias, à Temperamento solum, & qualitatibus illis elementaribus primis, quas Physici activas appellant, caliditate scilicet aut frigiditate, non à substantia dependere, & non nisi in calidis aut frigidis, qualitatibus illis primis oppositis morbis, commodè usurpari, innuit. Vsq̃ue adeò vulgaris est hic error, ut vel ipsæ mulierculæ medicastræ, & circumforanei rumigeruli, non nisi huiusmodi qualitatibus opera sua fulciant, & persæpè Medicis Materialibus, nil nisi calidū, frigidum, humidum & siccum, instar balneatorum ineptissimè crepantibus, condignè obstrepant. καὶ ἐν ἐλέχειαν, & non ὁμοειδῶς quæ agere dicuntur medicamenta, non κράσει, quæ ἐν ἐλέχεια non est & perfectio rerum, sed formâ suâ agunt. Hinc Hippocrates, loco ab Antagonista etiam fol. 10. allegato, libro scilicet de Veteri Medicina, mibitex. 90. scribit: ψυχρότητα δὲ καὶ θερμότητα πασέων ἤκιστα τῶν δυνάμεων νομίζω δυναστεύειν ἐν τῷ σώματι h.e. Frigiditatem autem & caliditatem ego omnium facultatum minimè potentes esse in corpore existimo. Non quod activitas calidi vel frigidi à qualitatibus primis passivis, siccitate scilicet vel humiditate augeat, uti Castellus somniat: sed quòd secundis tantum qualitatibus. amaritudini, aciditati, falsedini, acerbitati & similibus, actionum principatus, juxta Hippocratem debeat. Sic J. Schegkii, Germaniæ Aristoteles, lib. 2. de oculi. medic. fac. cap. 3. falsum illos de-

fende-

fendere tradit, qui Crasibus efficaciam medicamento-
rum adscribunt, ut si calefaciat medicamentum, hanc
vim in se propterea habeat, quòd in eo exuperet igneum
elementum: aut si refrigeret, id adscribendum sit frigido-
rum elementorum exuperantiæ. Vt si Euphorbium ca-
lefaciat, id efficiat calor exuperās ignei elementi: & quòd
Opium refrigeret, eius efficacix nulla alia sit causa, quàm
frigidorum elementorum potentia & vires. In quo lon-
gissimè eos aberrare à vero, scribit: & elementorum qua-
litatibus, quibus definitur Crasis, duntaxat generari &
constitui formam substantialem, docet. Sunt namque e-
lementa, inquit idem, & qualitates eorundem nihil aliud,
quàm duntaxat organa generationis & corruptionis sub-
stantiarum. Formæ autem substantiales, earundemque
potentiæ, quæ his Crasibus generantur, sunt deinde cau-
sa harum actionum, quibus medicamenta calefacere, re-
frigerare, humectare, aut siccare dicuntur. Vt Euphor-
bij forma substantialis in se potentiam habet, quæ neque
ignis est, neque igneum quiddam, quæ vehementer cale-
facit corpus nostrum. Simili modo Opium quoque for-
mam habet substantialem, eiusque propriam potentiam,
qua refrigerat: cuiusmodi refrigeratio nulli adscribenda
elemento, sed instar eius refrigerationis est, quâ Saturnus
dicitur inferiora hæc refrigerare: & Euphorbij calor in-
star eius est caloris, quo Mars inferiora hæc dicitur cale-
facere. Huc respiciens Nicolaus Taurellus *in alp: cæssæu
operis contra Andrea Cæsalpini monstrosa & superba dogmata editi,
lib. 4. quæst 4 f 704* nos, inquit, Piper dicimus sicco & frigi-
do præditum temperamento, magnam habere calefa-
ciendi vim. Et meritò quidem. Hæc enim vis non est ma-
nifesta qualitas, quales sunt quibus temperamenta com-
plentur,

plentur. Majores certè, ut ad Spiritum nostrum Chalcanthinum revertamur, & nobiliores ipsius sunt vires, quàm quæ ad primas illas qualitates, earumve subitio- nem mutuam, referri queant. Hæ enim ultra vires suas non agunt, nec in minima subjecti quantitate maximas vires obtinent: cum ignis corporis calidissimi minima portio ne calefaciat quidem, ut Galeno *lib. 3. de Temperam. cap. 4.* placet. Vitrioli verò liquor, seu oleum vel spiritus in exigua etiam paucarum guttularum quantitate exhibitus, multum, imò sæpè plurimum, & pro diuersitate objectorum in quæ agit, contraria operatur. Dissoluit namque corpora, & coagulat spiritus, non primis illis qualitatibus, caliditate aut frigiditate, sed facultate sua substantiali, quam habet à Sale tam dissolutionis quàm coagulationis authore.

Nam cum secundæ qualitates à primis
prodeant.

Secundò errorem, multis quidem cum Galeno & Peripateticis communem, sed à recentioribus nonnullis Excellentissimis Viris, imprimis verò à Laurentio Gryllo, solidis rationibus refutatum, errat, dum Sapo- res à primis prodire elementorum qualitatibus sibi persuadet. Nullo in elemento, quod benè notet Castellus, nec in elementaribus primis qualitatibus, Saporis cuiuspiam vestigium est: haberent autem in se primum, si darent alijs. Argumentum hoc tam validum fuit Aristoteli, ut mutata hypothesi, & contra Præceptorem suum Platonem, & contra Pythagoricos uti non sit veritus. Contra Platonem quidem *lib. 3. de Cælo cap. 1. tex. 8.* hisce verbis: Si igitur im-

tur impossibile est, utrâque parte ponderis nihil habente, totum habere pondus. Sensibilia verò corpora aut omnia, aut aliqua pondus habent, cum terra & aqua, ut & ipsi etiam dixerint: si punctum nihil ponderis habet, patet neque lineas ipsas habere: quod si hæ non habent, neque plana etiam habent: quare neque corpus ullum ipsum habet. Aduersus Pythagoricos verò *lib. 14. Metaph. cap. 3.* ubi ita scribit: Quod autem ex Numeris, qui nec gravitatem nec levitatem habent, naturalia corpora, quæ levitate & gravitate prædita sunt, faciunt: de alio cœlo & alijs corporibus, non de iis quæ sub sensum cadunt, asserere videntur. Hinc Scaliger *in lib. 1. de Plantis fol. 71. & 72.* hæc habet: Primæ qualitates penè ab omnibus existimatae sunt Saporum causæ: tamen si nobis aliter videtur. Nam si Sapor à calore fit: ergo calidum elementum primò & per se sapidum existet. Quid quod multa mista calida insipida? Quod si quis dicat ex quatuor qualitatibus temperatione confieri Saporem: respondeat, an in elemento quopiam, quâ elementum est, Sapor insit. Non sanè inest. Cæterum quemadmodum neque vita prodit ab elementis, neque risus, neque sensus, neque intellectio, neque cœmentum, neque motus voluntarius, sed à formis alijs quàm elementaribus: ita Sapor quoque. Si non est ab elementis gustare: quare sit gustari? Haud nego formarum instrumenta qualitates esse illas: causas esse, nego. Et idem *in lib. 2. de Plantis f. 140.* Non enim in elementorum principiis Sapores esse, sed à Formis dari, per formas constitui, fuit aliàs à nobis disputatum. Quis enim mentis compos ab elementis afferri, apponi ve quantitatis, figuras, numeros, ordines, situs, ausit profiteri? Etiam ne latratum, & cantus avium, & risum hominis, atque etiam

fermonem ? Et in *lib. 6. de caus. Plant. cap. 3.* Fit autem ; ut Lucretius appellat, cœtus, id est, & coitio & consensio & constitutio: quam comitatur Crasis, id est, mutua subitio accidentium inter se: propter quam contingit color, odor, sapor, in vi atque imperio formæ. Non enim producuntur ex elementorum puris qualitatibus, tanquam ex portionibus: ita ut calor quidam ad hunc illumve modum temperatus evadat affectus ille sensilis, quem colorem, saporemve nominamus: sed primò naturæ opere, sunt apparatus formæ ingressuræ: postmodum acceptis ab ipsa forma novis legibus interpolantur, ut eius sint instrumenta.

Laurentius Gryllus (à quo non videtur dissentire A. Libavius *tom. 1 syntagm. arcan. lib. 6. cap. 8.* propius aliquantum ad rem accedit, & in libris suis de Sapore dulci & amaro, Aristotelem cum reliquis Philosophis & Medicis, in materia remotissima, & aliis mixtorum corporum affectionibus communi, humore scilicet aqueo cum ariditate terræ subacto & contemperato, tanquam in luto quoddam herere, nec ad proximam pervenire materiam, tradit: & *διεξοδικῶ λόγῳ* fusè atque copiosè docet, propriam Saporum materiam esse seminarium quodpiam & principium latens cuilibet sapi do mixto naturaliter & ab ortu insitum, è quo non aliter sapes, specie inter se differentes, pro seminarii & primordii diversitate, enascuntur, quàm ex seminibus plantæ. Idque beneficio fieri causæ efficientis proximæ & propriæ, quæ est cujusque rei calor internus, proprius & cuivis peculiaris (quamvis calor propriè non sit, sed alienissimus à calore elementari, stellarum elemento proportionè respondens) qui adiutus à calore communi seu externo, sapes è potentia seu semina-

minario illo in actum deducit, & perficiendo corpus pariter cum ejusdem affectionibus, procedens ex sapore crudorum ad maturi, perfecteque cocti genuinum, oriri facit eos etiam sapes, quos à frigiditate fieri plerique censent. Hinc Galenus propriæ & ad nostra usque tempora propagatæ de ortu Saporum opinionis, vanitatem agnoscens; & eos, qui manifestis elementorum qualitatibus sapes acceptos referunt, cogi absurdissima quæque tueri, animadvertens; studiosos à Physicorum sui temporis caedere disputationibus seriò dehortatur, *lib. i. simpl. med. fac. cap. 24* inquit: A physicis problematis recedendum est, quæ innumeris dubitationibus sunt intricata: quippe quum in qua in universum temperatura, aciditas, dulcedo, amaritudo, salsedo, austeritas, acrimonia & aliarum, qualitatum singulæ provenire sunt natæ, Physici viri scrutari nituntur, hæitationes tum plurimæ, tum maximæ in oratione existere assolent. Has ego non secus vitandas esse censeo, quàm quædam præcipitia, quum præsertim, ad manum sit via regia, qua medicamenta judicare liceat.

Chymici tandem, qui sese etiam Hermeticos vocant, (quos hîc cum Gryllo fortassis non difficulter conciliaveris) ex separatorum natura judicantes, hîc etiam suas habent contemplationes, & Sapes variis Salibus adscribunt, qui separati à mistis ea insipida relinquunt. Accipiatur pro exemplo Sal Tartari, per quod acetum destillatum & dephlegmatum sensim trajiciatur, & Sal fugitivum seu volatile acidum, quo plurimo acetum imbutum erat, cum Sale Tartari fixo conjungetur, ejusdemque augebit pondus, destituens seu spolians absentiam suam omni acido sapore liquorem, qui sapore ab aqua com-

muni non differet. Idem per lentam fieri destillationem, Quercetanus *lib.1 Pest. alexi. cap.6* docet. Num hæc ob solam alterationem & qualitatum tantum primarum mutationem evenire queant, Elementaribus Philosophis & Medicis, omnia ad primas elementorum deducantibus qualitates, considerata relinquimus.

Scio tibi notum esse, duo non posse contraria actu in eodem simul manere subiecto.

Magnum & iniquum est postulatum, inquit N. Taurellus *in Alpibus casis lib.3. quest. 1. tex. 7 f. 394.* contraria eidem subiecto inesse non posse. Quis enim in re tepida, calorem & frigus, licet non in extremis gradibus, inesse negaverit? Sed alterius hæc loci sunt, & altioris indaginis. Supra ex Galeno docuimus, plurima alimenta & medicamenta videri simplicia *πρὸς τὴν αἴσθησιν, τῇ δὲ φύσει καὶ τῷ λόγῳ* esse composita ex diuersis, & sæpè ex pugnantibus: & propterea etiã diversissimas inter sese continere facultates: nempe, ut Galenus *lib.3 simpl. med. fac. cap. 13* scribit, excernendi & sistendi, incrassandi & extenuandi, rarefaciendi & condensandi, illinendi atque abstergerendi, contrahendi & laxandi, cæterasque oppositiones universas. Sic Hippoc. *lib.2. de Diet.* multa ex talibus sunt, inquit, quæ & alvum emolliunt & sistunt, siccantque & humectant &c. Rosa laxat & stringit. Rhabarbarum alvum restagnantem effundit, & effusam cohibet. In Vrrica, adurentis facultatis planta, tantum frigoris intus latet, ut ea contusa arteriis metacarpii ac temporum applicata, febris fervorem extinguat in corde. Ex his non difficile est re-

est respondere ad objectionem Adversarij, quâ duo contraria simul actu in eodem subjecto manere non posse, auctoritate Aristotelis, quem sua mendosè aliunde transcribens non rectè allegavit, (liber enim de sensu & sensu. mihi octavum caput non habet, & in septimo capite lego, quod in octavo doceri scribit: nec *lib. 14. Metaph. cap. 3. & 4. sed lib. 4. cap. 5. tex. 20. & cap. 6. tex. 27. lib. 9. cap. 10. & lib. 11. cap. 5.* axioma citatum reperio) contendit. Is enim non legit Galenum, non in uno, sed pluribus, uti diximus, locis, plerisque medicamentis contrarias tum qualitates, tum facultates inesse, docentem: nec perpendit remedium naturam; & num ea simplex *ὁμοιομερής*, an composita *ἀνομοιομερής* sit, non consideravit. Quæ enim ex diversis partibus actu toti insidentibus, nec perfectè mixtis, aut per confusionem, uti Alex. Aphrodif. *lib. 1. probl. 104.* scribit, coëuntibus, sed appositione & compositionis lege invicem devinctis constant, diversarum partium diversas quoque facultates, quæ totius per se non sunt, obtinent: quarum propterea *πρῶτον δὲ λινον* idem non est, sed diversum. Aliud enim, verbi gratia, subjectum est purgantis facultatis in Rosa, Rhabarbaro, Aloë, Brassica, Lenticula & similibus: aliud facultatis adstringentis in iisdem. Quæ admodum in Psyllo aliud esse dicitur subjectum refrigerantis facultatis, Cortex videlicet: & aliud calefacientis, rubefacientis & exulcerantis, nempe Medulla. Sic I. Lan-
gius *lib. 2. rpsist. 33.* Vrticæ adurentem virtutem super-
ficietenus manere, frigus verò intus la-
tere, affirmat.

Adhuc duas remanere substantias in oleo
Vitrioli, non credo.

HÆc, quæ diximus, animadvertens Dubitator, Vitriolum quidem crudum seu integrum diversas habere substantias, & propterea contrarias etiam qualitates, concedit: Spiritum verò seu oleum Vitrioli, compositam esse substantiam ex pluribus ab invicem separabilibus partibus, & ἀνομοιογενῆ, non credit. Nec mirum, cum, ut Galenus *lib. 1 simpl. med. fac. cap. 21.* scribit, difficile etiam rationi sit, contrariorum participationem concedere in Aceto, quòd non liceat substantiam eius (uti ipsi harum separationum ignaro videbatur) solvere aut scindere, velut in Lacte facimus. Ignoravit Galenus, & cum Galeno ignorare voluit Hyperbolus, Spiritum seu Sal volatile, aciditatis Vitriolicæ subiectum, quem nonnulli Salem armoniacum naturæ acidum non ineptè appellant, levi labore, tam in aceto, quàm in liquore Chalcanthi acido, non modò traiectione & destillatione salis Tartarei beneficio, ut paulò priùs diximus, sed & efferuescentiâ, sine externi ignis opera, addito solum vegetabili sale quopiâ, aut usto Cornu Cervi, lapidibus cancrorum, aut alio quopiam efferuescentiam efficiente, à liquore in momento ferè separari, atque exhalari, ut nares etiam propius admotas feriat. Verùm missis hisce erroribus, videamus nunc quid ad propositum de primis Spiritus Vitrioli qualitibus problema Censor respondeat. Is primùm, uti nunc dictum, Vitrioli spiritum ἀνομοιογενῆ, & compositam esse substantiam negat. Deinde paucis cructatis lineis sui oblitus, & dictorum instar temetum olentium, immemor, sibi nempe pro inconstantia sua semper & ubique

bique similis, Spiritum Vitrioli non simile esse corpus & ὁμοιομερές sed frigidas & calidas, tenues & crassas, acidas & acres habere partes, pronunciat : & ex propriâ, non alienâ, sententiâ (si, inquit, quod sentio licet aperire) inter acetum vini & Chalcanthinum acidum liquorem, maximam similitudinem temperamenti, saporis & virium, imaginatur, nec nomine multum differre vult : & propterea in qualitatibus Neutrum, contrariarum seu extremarum qualitarum, calidi scilicet & frigidi participem, appellat. Post hæc vultu iterum mutato, multiformi Vertumno inconstantior, Proteo & Empusa in nullas nō formas mutabilior, aliud stans, sedens aliud loquens, claudicans inque pedes utrosque vacillans, trilingue monstrum, propriæ priori sententiæ, ex propria iterum sententia (si meam, inquit, liberè proferre licuerit sententiam) contradicit : & Vitrioli spiritum non esse Neutrum in qualitatibus, sed frigidissimum, & propterea acidissimum minimeque acrem, contendit : ac Galenum titubare, solaque imaginatione ductum acrem aceti partem asseruisse, dicit : ignorans cum Erasmo *part. 4 disput. advers. Paracels. p. 229.* acetum plurimum Salis acerrimi continere, à quo eius acrimonia aciditati iuncta.

Non modò dissentiam ab iis, qui hoc oleum acidum esse negant, & acerrimum tantum imaginantur. Sed his etiam è directo omninò me opponam.

Relinquit hic & deserit Mindererum, nec propositum problema de Crasi Olei vel Spiritus Vitrioli discutit : sed res.

sed terga vertens cum impetu aggreditur atque invadit Vincentium Alfarium, & Camillum Gorum: & cum iisdem ad finem usque Aporiæ, non de primis, sed de secundis Spiritus Vitrioli qualitatibus, aciditate scilicet, acrimonia & mordacitate, contendit. Cùm enim ille *in capitale de Epilepsia*, hic verò *in disceptatione de Chalsantho*, Spiritum Vitrioli non acidum, sed acrem, & propterea non frigidum, sed calidum, cùm authoritate celeberrimorum quorundam Medicorum, tum rationibus quibusdam, docuisset: ideo Antagonista ab his dissentiens, è directo se iis opponit, & Vitrioli spiritum non acrem, sed acidum, imò acidissimum esse proficitur. Quia verò supra diximus, nos Alfarium & Goro sua relicturos defendenda: ideo non nisi pauca quædam attingemus, quæ contra Acrimoniam spiritus Vitrioli à Minderero assertam, interferuit.

Eò, quòd frigidissimum suspicer.

Primum hoc est argumentum, quo minimè acrem, sed acidissimum esse Vitrioli spiritum proclamat, quia scilicet suspicatur eum esse frigidissimum. Quot verba, tot errores. Problema est, prout inscriptio Aporiæ testatur, de primis, caliditate, & frigiditate, non de secundis spiritus Vitrioli qualitatibus, aciditate scilicet & acrimonia. Hòc non discussò, solà, uti fatetur, suspitione ductus, frigidissimum esse Vitrioli spiritum, tanquam rem minimè dubiam, nec unquam in dubium vocatam, assumit pro asserenda aciditate, & demolienda seu refellenda acrimonia. Quàm benè & quàm doctè id faciat, videamus. Et cum Romanos suos Medicos, Alfarium scilicet & Gorum, unà cum Rubæo, Cardano, Cæsalpino & aliis, misel-

misellos Logicaſtros pag. 22. appellet, ponderemus
 nos, quis, qualis, quantusque ipſe ſit Logicus: & cry-
 pticum ipſius ſermonem ad regulas & leges Dialectico-
 rum, bonâ Lectoris veniâ, parumper examinemus, & ad
 formam reducamus Syllogiſticam. Litigium eſt Ca-
 ſtello cum Romanis Medicis, num Vitrioli ſpiritus ſit aci-
 diſſimus, an verò acerrimus. Illud affirmat Caſtellus, imò
 proclamat, eò quòd ſit frigidiffimus. Nunc accede huc
 mi Domine Dialectice, & medium tuum terminũ, qui eſt
 eſſe frigidiffimum, diſpone cum termino majore ſeu
 Prædicato Problematis, quod eſt, eſſe acidiffimum;
 & forma Propositionem Syllogiſmi majorem, aliàs ſim-
 pliciter Propositionem appellatam, quæ talis erit, Frigi-
 diſſima ſunt acidiffima. Poſtea junge medium ter-
 minum minori ſeu ſubjecto problematis, quod eſt Vi-
 trioli ſpiritus, & erit Aſſumptio talis, Spiritus Vi-
 trioli eſt frigidiffimus. Ex his mutatâ ſaltem proble-
 matis interrogativâ particulâ an vel num, in illativam:
 ergo, forma Conclusionem talem, Ergo Spiritus
 Vitrioli eſt acidiffimus. Hic tuus eſt, Caſtelle, Syl-
 logiſmus: aut, ſi tuus non eſt, alium nobis ex contextu tuo
 ſinge: interim nos illationis rationem aut neceſſitatem in
 propoſito Syllogiſmo perpendemus. Propoſitio inde-
 finita eſt, & Sophiſtica: ideò, ut larva ipſi Sophiſtica de-
 trahatur, num univerſali an particulari æquipolleat, ex te
 quæro. Quicquid reſponderis, hærebis ſicut mus in pice
 ineluctabili. Si enim æquipollens eſſe dixeris particulari,
 elenchum committes in prima figura, quæ non particula-

rem, sed universalem majorem propositionem, uti pueri nostrates norunt, requirit. Sin verò universali æquipollere affirmaveris, sensus te arguet erroris, & mendaciæ convincet: non enim quicquid est frigidissimum, id simul est acidissimum: imò frigidissima quæ sunt, ne guttam paspalamue aciditatis habent, sensibus attestantibus, & Galeno *lib. 4 simpl. med. fac cap 14* assentiente, qui Cicutam, Papaveris succum, Hyosciamum, Mandragoram, & cætera quæ summè nos refrigerant, minimè omnium acida esse scribit. Imò Opium, quod tu *fol. 18 & 20* in quarto gradu, & sic summè frigidum esse ponis, non acidum, sed amarum est & acre, faucesque mansum exurit, ut ignito velut ardeant labra calore, juxta Nicandrum. In assumptione medius terminus non prædicatur verè de minore: acidum enim Vitrioli spiritum esse quidem concedimus, at frigidissimum eundem esse, pernegamus: cum alias ob causas, tum quòd secundum doctrinam Galeni *lib 4 simpl. medic. fac. cap. 14* subtilis non esset essentia, si esset frigidissimus. Principium itaque Dialectissime Aristarche imperitè petis, & pro certo, concessò aut demonstrato assumis id, quod Aporiæ tuæ titulus in controversiam vocat. Quapropter cum medius terminus non copulet majorem cum minori, & ambæ præmissæ sint falsæ, & si Propositionem particulari æquipollere dixeris, etiam Syllogistica dispositio violata: ideo veram Conclusionem nec materię, nec formæ ratione, inde inferre potes. Tàm iners itaque & Logices imperitus cum sis Castelle, miramur te ambitionis spiritu gravidatum, & levitatis ecstasi supra octavum cælum raptum, pro Cenforia tua Majestate Mindererè scripta futilibus censuris notare, nos Germanos nullo modo lacescitum, nusquam læsum, maledictis

& con.

& convitijs tuis injustè lacerare, temerè provocare, ad certamen & luctam de re seria pertrahere, & nobiscum de literis contendere, ac si puerilibus & insulsissimis hujusmodi ineptiis confici possimus, ausum esse, & adhuc dum super egregio hoc facinore tripudiare. Noli itaque ægrè ferre, quòd audaciæ hujusce tuæ & temeritatis nunc justas luis pœnas.

Causticum sanè est oleum Vitrioli.

PRO majori Assumptionis dilucidatione sciendum, non omnes pueros Galenicos, sed etiam Chymiatros plurimos, eosque doctissimos & peritissimos, acidos minerales spiritus non frigidos, multò minus frigidissimos, sed calidos esse, statuere. Ex his, quos etiam Mindererus secutus est, nominare licet H. Nollium *in remor. stud. medic. f. 825.* & A. Libavium *Apocal. Hermet. part. 1. cap. 7* Qui posterior id multis rationibus & autoritatibus probari posse scribit. Castellus verò pro autoritate sua ponit, sed non probat, acidum Vitrioli spiritum esse frigidissimum. Nos Galeni monita sequentes medium tenemus, & ex ipsa dubitatione ac controversia de primis spiritus Vitrioli qualitatibus, ipsum nec summè calidum, nec extremè frigidum, esse, affirmamus. Ita enim Galenus *lib. 1. simpl. med. fac. cap. 20.* de Aceto differens scribit: Siquidem nisi juxta medium foret, ac longè ab extremorum utroque diffitum, non tanta incidisset de facultate ejus controversia. Et *cap. 21.* Cæterum acetum neque esse summè calidum, neque rursum summè frigidum, vel ex ipsa dubitatione satis constat. Neutrum enim horum sit necesse est. Et iterum: Nam quòd suæ utrisque sint rationes probabiles, tum ijs qui frigidissimum demonstrant, tum ijs qui calidissimum,

non parvum indicium est, ipsum utriusque esse particeps. Et *cap. 24.* Primumque, quod paulò ante præcepi, perpendendum, nullam in ambiguo esse facultatem eorum medicamentorum, quæ vehementer aut excalfaciunt, aut frigefaciunt: verùm ea, de quibus dubitare contingit, neutra omninò esse, necesse est. Hinc quidam Chymici non ineptè balbutire dicunt Vitrioli aciditatem, & ancipitem esse, *ἑπαιποθεῖται ὀξύτητα καὶ ψυχρὸς*, utpote cujus aërea mercurialisque natura non venit sub censum materialis caloris, sed calidis & frigidis se accommodans cum utrisque esse potest. Hinc non malè scripsit Mindererus, Vitrioli spiritum infrigidare cum frigidis, calefacere cum calidis. Promit quippe arcanâ suâ vi medicamentorum quibus conjungitur & commiscetur vires. Quemadmodum etiam Tartarum vini, etiamsi alvum stimulandi vini aliquam habet, eâ tamen quantitate, quâ alvum stimulare minimè potest, purgantibus admistum, facit ut ea plus purgent, quàm cum sola etiam in majori quantitate sine Tartari additione sumuntur. Si ex Castellanis compilatoribus quispiam objecerit, Vitrioli spiritum propterea esse frigidissimum, quia est acidissimus: nam cum secundæ qualitates, uti Castellus ab initio hujus Aporiæ scribit, à primis prodeant, necesse est, quum secunda qualitas, Aciditas videlicet, in Vitrioli spiritu sit intensissima, ut prima etiam qualitas, à qua aciditas oritur, Frigiditas scilicet, sit summa. Huic ego primum ex supra dictis responderim, Sapores à primis qualitatibus minimè prodire, sed à Formis juxta Scaligerum, aut secundum Hermeticos à Salibus varijs, aut ex mente Grylli è seminario proprio, efficiente non frigore sed calore interno ac

proprio, adjuto ab externo atque communi calore. Secundò, fallaciâ ipsum petitionis principii ludere, dixerim, & pro concessio sumere id, de quo maximè dubitatur: de aciditate namque liquoris Chalcanthini hîc lis est, quam Alfarius & Gorius negant, eiq̃ue acrimoniam attribuant. Tertiò etsi à primis qualitatibus prodirent Sapores, non tamen à summo frigore prodire aciditatem concesserim, sed interdum, secundum doctrinam Galeni, à calore debili, quem nemo nisi mente captus summam frigiditatem appellavit. Audiamus Galenum ea de re disserentem *lib. 4. simpl. med fac 14.* Cæterum inquit, in genere hæc nosse pulchrum est, quod Aciditas in saporibus nasci potissimum videtur, dum à calido quidem mutatur, ut tamen non superet: id quod ex acidis ructibus vel maximè conjicias. Nam hi haudquaquam, ubi nulla prorsum facta in ventre est ciborum alteratio, provenire solent: quemadmodum nec ubi optimè concocti, sed tantum ubi semiconcocti, ut ita dixerim, fuerint. Sic Lac, Ptisana succus, & quæcunque ejus sunt generis, tempore æstivo citius acescunt, quàm hyeme, postulantq̃ue ædes frigidas, ut in iis reposta plusculum perdurent. Ex quibus omnibus patet, quod à calore mutante quidem, non tamen prorsus vincente, aciditatis generetur qualitas. Et paulo post: Proinde quoque quæ summè nos refrigerant, ac interimunt, veluti Cicuta, Papaveris succus, Hyoscyamus, Mandragora, minimè omnium acida sunt: quippe licet frigidi sunt saporis acidi omnes, haud tamen eoque refrigerant, ut interficiant: non enim subtilis forent essentia, si extremè essent frigidi. Hactenus Galenus.

Quartò nullum esse certum argumenti locum ad inve-

niendum rei cujuscumque temperamentum ex secundis qualitatibus, & ab extraneis, uti Galenus loquitur; sed ex modo solum, quo nos afficiunt & operantur, non sine ratione & autoritate dixerim. Non enim quæ absolute & totius naturæ respectu calida aut frigida sunt, inquirimus; quod Philosophorum esse Galenus *lib. 3. simpl. med. fac. cap. 4.* docet: sed quæ humanum corpus calefaciunt, aut refrigerant, ut ex eodem Galeno in primæ dubitationis excursionem, docuimus. Hinc Franciscus Vallesius *lib. 9. contra cap. 5.* nullum in hac doctrina Rationem habere locum, sed totam esse Empiricam statuit: & ante hunc Galenus *lib. 3. simpl. med. fac. cap. 8.* in Experientia & judicandi & dignoscendi medicamenta consistere rationem, docet: & quæstionem, uti diximus, in quo temperamento aciditas provenire soleat, tanquam præcipitium quoddam vitandam esse, cum ad manum sit via regia, qua medicamenta judicare liceat *lib. 1. simpl. med. fac. cap. 24.* monet.

Censeo autem ego hoc oleum acidissimum quidem esse, acre verò vel nihil, vel parum admodum.

Alterum argumentum, quo Acrimoniam Spiritus Vitrioli impugnat, sumit à Sensu, quem in diluto spiritus Vitrioli nullam percipere acrimoniam, censet. Cum hic sensuum testimonio, non ratiocinationis fide opus sit, non immerito, sine nostro ac Medicorum Scholæ dedecore, secus quàm statuit Antagonista in epistola ad Cardinalem, ad plebis & idiotarum, nulli dogmatum serviliter addictorum, judicium, quod in istiusmodi incorruptum, & cui sensus non minus quàm doctissimo cuique integri esse solent,

solent, recurrimus cum Galeno *lib. 1. simpl. med. fac. cap. 19.* & dicimus hosce, ac omnes, quibus sensus sunt illæsi, nec à Sophistico fascino ligati, in diluto spiritus Vitrioli acrimoniam gustu percipere, majorem aut minorem, pro conditione diversimodè præparati spiritus, & liquoris atque aciditatis proportionem, quæ non est absque acrimonia, teste Celso *lib. 2. cap. 22.* Nec curamus hic effugium illud, quod ex Galeni *lib. 4. simpl. med. fac. cap. 1.* de mordicantibus calidis & frigidis, propriè & impropriè acris affert, & ob quod Romanos suos misellos Logicastrors appellat: nõ enim de Tactus objectis seu qualitatibus tactilibus, sed de Gustus objecto hic nobis est sermo, qui ut in Oleo vitrioli nigro calido aciditatem, contrà quàm somniat Castellus, ita in Spiritu acrimoniam sentit, absque calidi & frigidi, erosionis & divulsionis, fusionis & contractionis, de quibus Galenus *lib. 4. simpl. med. fac. cap. 1.* perceptione, quam Tactui relinquit.

Si diceres ab aciditate retundi acrimoniam,
quò minus sentiatur.

HÆc legens parum abfuit, quin præ nausea fastidio-
que vomituriens cum Aristophane exclamassẽ,
ὅτε μοι λεχέην: & evomissẽ quidem, nĩ Chalcanti mercurialis liquor fastidium tempestivè sustulisset. Quis enim nauseã non corriperetur, audiens Philosophum & Medicum Romanum, in Herbarum, Mineralium & Animalium cognitione, uti J. Jacobellus in sui epigrammatis & mercenarij præconij inscriptione canit, peritissimum, quærentem ac suscitantem, cur Acetum, si acre simul & acidum est, non retundat aciditate sua propriam acrimoniam, ne sentiatur: cùm id in acrimonia Thapsiæ & alio-
rum

rum hebetanda, vincere aquam, rosaceum & alia omnia, Galenus *lib. 1. simpl. med. fac. cap. 9* scribat. Turpe est Ter-
 Maximum Philosophum τῆς ἀπαθείας in corporibus na-
 turalibus ignorare causam, quæ est σόμφυσις, faciens, ut
 diversa, imò contraria facta unum, nec agant in se nec pa-
 tiantur, aut invicem se contrarijs immutent viribus, sed
 omnis actio & passio mutua cesset. Conjungi quidem
 necesse est agentia & patientia, sed μὴ συνεχεία, hoc est, cō-
 tinuitate, quæ facit ut illa sint unum, sed ἀφ᾽ ἑᾶς contactu, in-
 quo duo manent. Non enim αὐτὸ ὅφ᾽ ἐαυτῷ idem ab eodem
 patitur, sed ἄλλο ὅπ᾽ ἄλλῃ aliud ab alio, *Aristot. lib. 9. Metaph.*
cap. 1. Ablegandus itaque est Castellus ad Scholas Peri-
 pateticorum, ut ea quæ in ijs vulgariter ex Hippocrate &
 Aristotele docentur, addiscat: mista scilicet, ut mista sunt,
 principia in se continere viribus ita exæquata, & ad eam
 moderationem inter se redacta, ut unum suapte vi agere
 in aliud, nullo modo queat: sed quæ diversa & contraria
 sunt, quasi deposito ad tempus actu unum facta, concor-
 diatque amica pace, se unius mixti Formæ imperio æquè
 subjecerint, & manciparint. Legat Dubitator, si ipsi pla-
 cet, Aristotelem *lib. 8. Physic. cap. 4. tex. 30.* ita differentem:
 εἴτε, πῶς ἐνδέχεται συνεχές π καὶ σμφυές αὐτὸ ἐαυτὸ κινεῖν; ἢ γὰρ ἐν τῇ
 συνεχές μὴ ἀφ᾽ ἑᾶς, ταύτῃ ἀπαθείς. ἀλλ᾽ ἢ κεχώρησαι ταύτῃ τὸ μὴ πω-
 φυκε ποιεῖν. τὸ δ᾽ ὅτι πᾶρχειν. ἔτ᾽ ἄρα τῶτων ἔθεν αὐτὸ ἐαυτὸ κινεῖ. συμ-
 φυῇ γὰρ. hoc est, Præterea, quæ fieri potest, ut continuum
 quid & copulatum seipsum moveat: nam quatenus unum
 & continuum, non tactu, est, eatenus est impassibile. sed
 quatenus separata sunt. eatenus naturâ est comparatum,
 ut alterum efficiat, alterum patiatur. neque igitur horum
 aliquid seipsum movet, quoniam sunt copulata. Adeat
 præterea *lib. 9. Metaphys. cap. 1.* ubi idem Aristoteles eadem
 paucis

paucis complectitur, inquiens: διὸ ἡ συμπτώσει φικεν ἔδεν τὰ ἄλλα αὐτὸ ὑφ' ἑαυτῆς. ἐν γὰρ καὶ ἕκ' ἄλλο. hoc est. quare nihil quatenus cōgenum est, ipsum à seipso patitur, unum est enim & non aliud.

Sed quia hæc sublimioris sunt considerationis, ideo ad alphabetarios Medicinæ Tyrones Trismegistum hunc relego, ab ijs ut discat, Medicamenta in Medicina non cōsiderari absolutè, quoad in rerum sunt natura, sed κατὰ π, quo scilicet pacto unumquodque non seipsum aut aliud quodpiam ex medicamentis, sed quomodo nostrum seu humanum corpus afficere queat: quemadmodum in præcedentibus monuimus. Sic non querimus facultatem corticis Psyllij, quâ propriam medullam quam ambit, aut potentiam Rosarum, quâ partes quas habet calidiores, refrigerare, sed quâ corpora nostra alterare possunt. Medicamenta enim pleraque non ἐνεργεῖα & actu; sed δυνάμει tantum ac potestate talia sunt, & non à seipsis aut aliâ quâpiam re separata & externa, sed tantum à corporum nostrorum, quorum respectu medicamenta esse dicuntur, calore actum recipiunt.

Nec satis fuit Castello magnum hic & turpem errasse errorem: sed cum inani atque falsa imaginatione sibi persuaserit, nos Germanos Galeni scripta nec curare, nec legere, hoc est, ipsi similes esse; ideo susque deque habita veritate, Galeno hoc in loco talem temerè affingit sententiam, quæ nullius minus est quàm Galeni, & Galeni ab ipso allegatis verbis è diametro opposita. Scribit enim Castellus, acetum ex Galeni *1. de sim. m. f. 19.* in acrimonia, hebetanda vincere aquam, rosaceum & alia omnia. At Galenus *l. 1.* expressè negat, acetum acrimoniam & mordacitatem Thapsiæ obtundere aut hebetare: sed ardorem

ab illita Thapsia in corpore animali exortum, præ aqua, oleo, rosaceo & alijs restinguere, seu refrigerare affirmat. Ita enim is scribit. Ergo si quis ab illita Thapsia uratur, ardor aceto restinguitur. Id quod, cui libitum est, experienciâ discere licet: velut nos profecto fecimus in nobis ipsis, quò accuratè medicamenti potentiam experiremur. Illitis enim multis in locis tibijs, ubi post quatuor, quinqueve horas inflammari cœpissent, huic quidem parti acetum, illi aquam inspersimus: alij verò oleû, alij rosaceum inunximus: & aliis atque alijs, alia atque alia, quæ aut acrimoniam hebetare, aut calorem refrigerare creduntur: sed eorum omnium acetum compertum est efficacissimum. Quocirca manifestum est, non eò quòd acrimoniam ac mordacitatē obtundat, sicut oleum & rosaceum (nam id præstare hæc possunt) sed quia refrigerat, tale esse. Quippe si excitatas à Thapsia phlegmonas aliter sanare non liceat, nisi aut refrigerando, aut morsum sive acrimoniam obtundendo, nec alterum [morsum obtundere] præstare valeat, consequitur utique necessariò, reliquam vim [refrigerantem] sanasse. Hæc Galenus. Ex quibus liquidò constat, Castellum alienam prorsus sententiam Galeni verbis affinis, à Compilatore quopiam, aut indice corrupto deceptum. Disceat itaq; posthac cautiùs mercari, nec quemvis sibi palpum obtrudere, & quidvis quemvis suggerere, nec nos Germanos Galenum, uti calumniatur, non curare, seu sibi similes, & in Galeni scriptis peregrinos esse, sibi persuaderi, patiatur.

Quamobrem dixero Mordacitatem illam,
quam vulgus Acrimoniam quan-
doque vocat.

PErgit in refutanda Acrimonia, quam calidam vocat;
& mordacitatem, quæ in Vitrioli spiritu percipitur, so-
li summæ aciditati & summæ frigiditati tribuendam esse,
affirmat: quia interdum frigidum etiam mordax: juxta
illud Hyppocratis, Frigidum ulceribus mordax. Qui ex
confusa Dubitatoris oratione terminos colligendo, eosq;
disponendo Syllogisticè, tempus perdere voluerit, facilli-
mè agnoscer, ipsum in Dialecticorum præcepta impin-
gere, & non solum à particulari ad universale, à quibus-
dam frigidis ad omnia frigida, ab interdum ad semper,
malè argumentari: sed etiam æquivocatione ludere, &
ea quæ *δυνάμει* frigida dicuntur, cum ijs quæ actu talia sunt,
temerè ac pueriliter confundere. Cum enim Hippocra-
tes *ελκει τὸ ψυχρὸν δαυνώδες*, Ulceribus frigidum mordax,
lib. 5. aphor. 20. scribit, de frigidis actu, aquâ scilicet frigida,
Nive, Borea, & similibus, quemadmodum Galenus *in com-
ment. & lib. 1. simpl. med. fac. cap. 23.* interpretatur, non de po-
testate frigidis, intelligendus est. Illa enim non ulceri-
bus modò, sed & oculis & raris corporibus omnibus sunt
mordacia: hæc verò, ut Plantago, Sempervivum, Cerussâ
& alia, de quorum refrigerandi potestate non ambigitur,
tantum abest ut mordicent, ut potius ulceribus erodenti-
bus sine morfu medeantur.

Illi autem, qui hoc oleum acre & acidum simul
tecum sentiunt, videntur mihi pueri-
liter nugari.

DVM per latus Mindereri alijs insultat Castellus, eoque punit, mordicat & acrimoniâ calami ac linguæ suæ lacerat, mente graviter concitâ, ipse sibi non animaduertens malum cacat, laceßens turbam Grammaticorum, Philosophorum & Medicorum: & ad justas querelas, dignasq; animo concipiendas iras, plurimos incendens, atque conciens. Priscianus vapulans ad ferulam Castellum condemnat, particulâ copulativâ, & dissimiles casus conjungentem, nec in jungendis substantivis Latinitatis regulas observantem, & genera casusque nominum fusque deque habentem. Socrates modestiam, candorem & veritatem in Censore desiderat. Democritus à Dubitatore amicos anticyram ablegari, & Galenum, incrustationem calori, non uno sed pluribus in locis adscribentem, inter vulgus ignobile reponi, ridet. Heraclitus miseram hominis inconstantissimi conditionem & petulantiam deplorat. Plurimas, easque justissimas querimoniarum atque indignationis causas habet Aristoteles cum suis Peripateticis. Ægerrimè namque ferunt, unius effectus, mordicationis scilicet in aceto, plures proximas & immédias à Novatore poni causas, frigiditatem nempe solam, aciditatem solam, & tenuitatem solam. Temulentum ipsum asserunt fuisse, cum Ustionis æquivocationem fingeret: Uri enim dixit omnia quæ exiccantur & dura fiunt, ut lutum æstivo tempore à Sole, aut aliâs ab alijs causis humiditatem absumentibus, induratum: omnia item quæ summè calescunt, ut aqua bulliens, oleum fervens: tandem omnia quæ igniuntur, ut vitrum, aurum. Nec minorem expostulationem meretur illud, quòd potentialem aquæ puræ frigiditatem, à qua nihilominus frigiditatem Spiritus Vitrioli combinari scribit fol. 26 in.

dubium

dubium vocat, & nullam ferè agnoscit, eam tam debilem esse imaginans, ut nec debilis Vini caliditatem obtundere queat: hancque erroneam sententiam omnium esse Medicorum communem, non ex imprudentia, sed sciens, mentitur. Medici tandem sensu indigere hunc ἀπαρρητι-
κὸν statuunt, dum Vinum & Vitrioli oleum non potestate, sed actu esse sicca: Cucurbitam, Portulacam, Aizoon, Lac, Butyrum esse calidissima: corpus item calidissimum, dari, non actu sed potentiâ humidissimum, effutit: & stultam tandem atque puerilem spiritus Vitrioli cum Vino institutam comparisonem, falsè rident.

De facultate Vini calefacienté & exiccante (quamvis interdum certo respectu humectare & refrigerare dicatur) intensiore ac remissiore, pro diversitate Vini potentioris & debilioris, nemo ambigit, adeo ut etiam Antagonista ἀρρώστια τῆς διανοίας laborans actu siccum id esse pronunciaverit. Vitrioli verò oleum, quoad qualitates elementares primas Neutrum esse probavimus. Sed ponamus cum Alfario & Goro id summè esse calidum, & quidem Vino potentissimo, quod Galeno *lib. 8. simpl. med. fac.* in tertio gradu est calidum, multò calidius: non tamen propterea Dubitatori iniqua postulanti concedimus, quodlibet dilutum spiritus Vitrioli quolibet diluto Vini esse debere calidius, hoc est, plus seu vehementius calefieri corpus à quatuor, quinque vel sex guttis aut granis spiritus Vitrioli, cum uncijis quatuor vel quinque, seu granis 2304. seu 2880. liquoris alicujus refrigerantis diluti, quam ab aliquot uncijis Vini, cum pari aut duplâ aquâ (quæ tantum abest, ut juxta Antagonistam *f. 13.* vini ac potentis Vini vires retundat, ut nec debilis vini qualitates corrigere possit) permisti.

Secundò norunt Philosophi pariter ac Medici, non omnia comparari omnibus: & inter medicamentum atque alimentum, quale est Vinum, *Galen. 3. de alim. fac. cap. 40.* item inter Mercurialem Vitrioli liquorem, & vinosam seu Sulphuream ac inflammabilem, mercuriali liquori contrariam, vini partem, magnum esse discrimen. Ille ob primas qualitates activas simpliciter non expetitur; siquidem ut non propter calidum ἀπλῶς homines febricitant, *Hippocr. de veteri Medic. tex. 101.* ita non à frigido ἀπλῶς curantur. Et licet ratione proprii Salis acrimoniâ præditus est Vitrioli spiritus, & non permistus calefacere potest: calefactio tamen hæc in tantilla quantitate, contrarij copiosi adjectione, refracta, non animadvertitur, & propterea in febribus noxia esse non potest. Siquidem in minima quantitate, ut diximus *ex Galemi lib 3. de Temperam. cap. 4.* maximas non habent vires primæ qualitates. Ratione verò substantiæ & formæ gratissimum, & πολύχρηστον est remedium: tenuitate suæ substantiæ vasa crassiore sanguine oppleta liberè pervadit, ad claustra obsessi nativi caloris permeat, & ejus vim in occultis recessibus obsesam ceu manibus educit, ut insurgat ad obsidentis sanguinis fartos meatus liberandos: quemadmodum J. Zvingerus *in exam. princip. Chymic. cap. 11.* scribit: putredinem etiam ficcitate sua coërcet: spiritus nitrosulphureos interna vi, media etiam in flamma coagulat, (quod in Urinæ & Vitrioli destillatione apparere, tradit Quercetanus *de Signat.*) & hac ratione manifestè refrigerat, summo in febribus ac dulci levamine. Vinum e contrariò pro arcenda siti ac reparandis viribus, non guttatim sed unciamim haustum ac potatum, nisi tenue, aquosum, aut admodum dilutum fuerit,

fuerit, non qualitatem solùm calidam in corpore excitat, sed flammam etiam febrilem alit, & materiam spiritibus nitrosulphureis suppeditat, in quos ob vinosam suam seu sulphuream, & inflammabilem substantiam in febribus quibusdam ocysimè vertitur.

Tertiò malè argumentatur Antagonista: Vinum, benè dilutum aquâ optimâ Medici omnibus febricitantibus non concedunt. Ergo dilutum id est valdè calidum, & propter excedentem calorem ejus usus prohibetur in Febribus. Sunt enim alię rationes à morbi cruditate & capitis dispositione desumptæ, quæ interdum etiam diluti vini usum in Febribus prohibent. Hoc Antagonistæ argumentandi modo nifus quispiam, Aquam etiam optimam, purissimam & culpâ omni vacantem, calidam esse pari jure concluderet. Hæc siquidem nec in omnibus febribus nec semper conceditur, sed non ob vim refrigerandi, quam ipsi Antagonista, uti diximus, adimit, sed ob alias noxas plurimas, à rationalibus Medicis, sæpius quàm Vinum dilutum prohibetur. Audi Hippocratem *lib. 3. vñt acut tex. 40.* ea de re sic præcipientem. Aquæ, inquit, quæ in acutis bibitur morbis, nullum sanè aliud habeo, quod illi concedam, officium. Neque enim in Peripneumoniciis tussim sedat, neque sputum educit: imò ceteris minus, si quis aquę porione prorsus utatur. Et paulò post: Quandam enim intus inundationem facit. Alioqui neque sitim sedat, sed irritat, siquidem biliosę naturæ biliosa est, & præcordiis mala, seipsam malicia superat, biliosissimaque est, viresque maximè labefactat, ubi in vacuitatem venerit. Lienem etiam & Hepar, ubi succensum fuerit, auget, intus fluctuat & innatat. Nempe quòd frigida sit & non cocta, tardè permeat, & neque dejectiones, neque
urinas

urinas movet &c. Hactenus Hippocrates. Hinc Galenus *in comment.* scribit, Hippocratem in ægris ab Aqua abstinuisse.

Quòd autem Vinum debile ac dilutum in Febribus, siue solitaria, siue comitata, siue comitantes hæ fuerint, intemperiem febrilem calefaciendo non semper augeat, ex natura vini debilis ac diluti (de hoc enim Antagonista expressis verbis scribit) facile cui vis patet. Vinum namque debile Galeno *lib. 3. vict. acut. tex. 1.* idem est cum aquoso. Hoc autem præter id quod non manifestè calefacit, *ibid. tex. 2.* humores crassos incêdit, *Galen. de atten. vict. rat. cap. 12.* concoctiones juvat ac promovet, *Galenus 8. Meth. Med. cap. 3.* obstructions cutis aperit, *Avicenn. lib. 4. fen. 1. tr. 1. cap. 41.* sanguinem per sudores & urinam purgat, *Galen. de cib. bon. & mal. suc. cap. 8. de attenuat. vict. rat. cap. 12. & 8. Meth. Med. cap. 3.* & quandoque dolores capitis alleviat, *Avicenn. lib. 1. fen. 3. doct. 2. cap. 8.* Hinc in Febribus tertianis exquisitis & nothis, quartanis, quotidianis, ephemeris, si præsertim, commistum ac dilutum cum aqua fuerit, tempore & modo convenienti, tutò exhibetur. Et Hippocr. 3. *vict. acut. tex. 41.* delirantibus etiam ægris in morbis acutis vinum aquosum, album & inodorum, aquâ reprobata, concessit. Hinc mirari satis nequeo, Italum quendam apud Germanos Medicinam facientem, Vinum infusionis Absynthij, Senæ, Rhabarbari, agarici &c. pro evacuatione in febricula Hypochondriaca, lenta atque diuturna præscriptum, ob caloris inanem metum linguâ delatrice clam repræhendisse, cum ipsemet Vinum non aquosum sed vinosum eidem ægroto pro ordinario potu & siti sedanda, absque ulla hæsitacione permiserit. Plura de usu Aquæ & Vini in morbis acutis & febribus, pertractare non est hu-

est hujus loci. Sufficiat nobis Lectori monstrasse, quam ignarus sit Antagonista τῆς ἀναλυτικῆς.

Tandem ut hanc Aporiam concludam (non enim omnes futilitates, hominis ineptiendi finem nunquam facientis, discutere animus est, sed & Goro atque Alfario, sua, uti diximus, defendenda relinquimus) etiam Aëtii Cletum Signinum, quid de Sapore & primis spiritus Vitrioli qualitatibus, in Medica sua contra Mindererum, potissimum Romæ divulgatâ de Chaleantho disputatione, sentiat, audiamus. Is cum Bovem non possit, Asinum agit: & quidem tam ineptè, ut etiam ἀγέλασεν Heraclitum ad risum permovere posset. Is enim *cap. 6.* ineptissimæ suæ disputationis præpostero ordine de Chalcantini Spiritus Sapore agens, non malè ipsi mixtum, saporem tribuit: sed errat, dum ipsi acidum saporem evidentem, acrem verò obscuriorem esse, scribit. Pessimè verò confuso quodam orationis genere infert, calorem ipsius, quem acrimonia obscura arguit, cæteras facultates longè magis antecellere ac superare. Ex Avicennæ enim *libro 2. tr. 1. cap. 3.* quod hoc loco pro suæ opinionis confirmatione imprudenter allegavit, didicisse debebat, si caliditas in Vitrioli spiritu valdè antecellit frigiditatem, quòd etiam sapor ipsius caloris, acrimonia scilicet, superare debeat saporem frigoris seu aciditatem: quum majus non vincatur à minori, & calidum in omnibus dispositionibus sit magis penetrans, & magis vincens, & dignius, ut ferat sapes. Et propter hanc causam non inveniri, scribit *ibidem* Avicēna, acetosum, quòd sit calidum secundum plurimum suæ complexionis. Exemplum, quod pro incrustatione sui erroris ex H. Mercuriali affert, de Pipere Ace-

to permixto, ejusque aciditatem magis manifestante, ineptum est, & falsum: non enim aciditatem sed acrimoniam aceti auget piper, idque non acidissimum, sed acerrimum reddit.

In capite verò quinto præcedenti, in quo de primis spiritus Vitrioli qualitatibus agit, mentiendo primum rem aggreditur Cletus, & Chymicos Vitrioli oleum figmentis involventes ad frigidam tandem temperiem perduxisse fingit. Si quam habet, Clete, temperiem frigidam Vitrioli oleum, eam ex se ipso habet, non à figmentis Chymicorum. Nec protinus figmentum appellare debebas homuncio, quod crassum & Bœoticum tuum ingenium non capit: nihil enim potes crocitare, nisi quod à tuis corvis audiivisti. Ex antecedentibus discere potes, non omnes, uti somnias, Chymicos, frigidum esse Vitrioli spiritum dicere, sed quosdam eum calidissimum pronuntiare: nos verò rationibus non contemnendis ductos cum plurimis eundem Neutrum esse, utriusque extremi participatione, & non temperiei sed substantiæ ratione insigniter refrigerare, aliosque effectus præstare maximos, statuere. Nec dissentit planè Quercetanus, qui non modò *cap. 3. lib. 2. Pest. alexic.* à te allegato, sed & *lib. 1. cap. 6. & aliis pluribus in locis*, præcipuas quibus spiritus Vitrioli, & aliæ aciditates minerales pollent vires, non temperiei, uti ipsi affingis, sed integræ, utiloquitur, illorum substantiæ ac spiritibus, seu potentijs essentialibus & proprijs, spirituum coagulativis, & corporum dissolutivis, adscribit.

Deinde eorum approbat Cletus sententiam, qui spiritum Vitrioli calidum esse decreverunt. Inter hos numerat Manardum, Vidium seniore, Capovaccium, Mer-

curia-

curialem; Fallopiū, Cardanum, Mercatum, Claudinum. Quantum authoritati etiam summorum virorum in Philosophia & Medicina tribuendum sit, nōrunt veri Philosophi ac Medici elegantiores, & nos alibi indicavimus: tantum scilicet, quantum rationis habuerint, & demonstrationis. Non enim pro legislatoribus aut dictatoribus eos habemus, quibus absque ratione & sapē contra rationem imperantibus, sit obtemperandum. Quē nos quāso Dei aut Naturæ lex ad hujusmodi hominum, adstringit arbitrium? Nulla. sed demonstrationibus eorū fidem adhibemus. Quapropter ne solis autoritatibus ac testimonijs fretus insultasse viris bonis & doctis Clerus videretur, sibi non deesse rationes, easque non ignavas, gloriatur, quæ Chalcanti oleum calidum esse demonstrant.

Earum primam desumit à Caustica spiritus Vitrioli facultate, quam ingenij & arbitrij alieni mancipium, solis etidem testimonijs & autoritatibus Avicennæ, Haliabat, Averrhois, Mesues, Galeni & Aëcij fretus, non summæ fidei, prout sentit Castellus, sed soli summo calori, adscribendam esse, tradit. Verū cū hīc ex professō contra Castellum scribat Clerus, ideo non est necesse, ut ipsorum bello, juxta Germanis usitatum proverbium, nos immisceamus: ipsi met exedant quod intriverunt.

Rationem secundam petit Clerus ab effectu seu facultate alia. Quicquid pituitam dissecat, id calidum est seu calefaciens. Vitrioli spiritus dissecat pituitam, teste Mercato. Ergo Vitrioli spiritus est calidus. Hic tuus est Syllogismus, nī fallor, Clete. Sin minū, aut si tibi fortē non intelligere videor tuam Dialecticam, accede & me plenius edoce: nam tibi fortassis plus est quā mihi & in-

genij & iudicij. Interim maiorem propositi Syllogismi propositionem, utpote manifestè falsam, nego: & reddere negationis rationem non adeo necessarium esse duco. Si quidem etiam tyrones nostri nôrunt, non calidis modò, sed & frigidis, & propterea, non quâ sunt calida, siquidem dantur citra manifestum calorem attenuantia, dissecantia, succorumque crassitiem conficientia, *Galen lib. 4. de sanit. tuend. cap. 5.* nec quâ sunt frigida, quia pleraque λεπτήν καὶ ὑγρὰ καὶ ψυχρὰ calida sunt, sed quatenus sunt attenuantia & penetrantia, crassos, viscidos, glutinosos atque compactos humores incidi, comminui ac variè disungi. Hinc Galenus non modò succo seu cremori Psisanæ (quem calidum, vel calefaciendi facultate præditum esse nemo dixerit) incidentem facultatem tribuit, *de Psisan. cap. 6. lib. 4. de sanit. tuend. cap. 4. & 5. lib. 1. de alim. fac. cap. 12.* sed & acetum, quod pure-Galenicis omnibus insigniter refrigerat, eorum numero esse ponit, quæ incidunt ac tenuant, *de atten. vict. rat. cap. 11. lib. 4. Meth. Med. cap. 5. lib. 2. x. cap. 1.* ideoque lentorum alimentorum corrigere, *4. de sanit. tu. cap. 4.* attenuantium verò alimentorum facultates intendere, *de atten. vict. rat. cap. 2. & 10.* & propterea Scirrhis etiam tumoribus, si quis modicè & debito tempore eo utatur, salutare esse, *lib. 4. Meth. Med. cap. 5.* scribit. Et quia auctoritatibus ac testimonijs Neotericorum delectatur Signinus Disputator, ideo audiat etiam Fernelium *lib. 5. Meth. Med. cap. 2.* ea de re sic præcipientem. Attenuans medicamentum, quod Græcis est λεπτήν καὶ ὑγρὸν, crassos atque compactos humores incidit, comminuit & variè disungit. Id faciliè penetrare oportet, ac proinde tenuis esse materiæ: sive pariter frigidum sit, ut acetum, sive calidum ut piper. Posteriora hæc Fernelius ex Galeno sumit, qui *lib. 2. de alim.*

lim. fac. cap. 2. hæc habet: utraq; certè & acida & acria succos crassos incidunt: in eo tamen differunt: quòd hæc quidem cum calefactione, illa autem cum refrigeratione id præstent.

Tertiò argumentatur Cletus à Materia, inquiens: Et rursum eam [summam calefaciendi potentiam] declarat, si perscrutati fuerimus, secerni illud in destillatione ex misti parte calidiore & magis ignea, quam veritatem nos docuit Vidijs, Ponsertus, Manardus. Tam inepta hæc sunt, tam stolidas, tam indocta, ut, nî Doctor esses Clete, εἰπὼν ἄν σ' ἐκ εὐφρονείης, ex Sophoclis Antigone: quamvis, te apud te non fuisset cum hæc scriberes nihilominus credam. Primum namque summam imperitiam ac temeritatem tuam eo prodis, quòd de Vitrioli spiritu cum literatis in certamen descendere non erubescas, quem nec vidisti, nec gustasti, nec tetigisti unquam. Certè si unquam vidisses, tetigisses aut gustasses Vitrioli oleum, ne per delirium quidem id unctuosum, pingue, glutinosum, ultimæ grossitie junctum esse dixisses, nec cum oleis propriè sic dictis temerè confudisses. Deinde tu omet gladio te ipsum imprudenter jugulas. Spiritum Vitrioli ex mixti parte calidiore & magis ignea secerni ais, & hinc igneum esse, inferis: cum potius minimè igneum ipsum esse illo ipso medio concludere debebas, cum ab igneis & calidis partibus sit secretus, discretus, segregatus atque divisus. Siquidem quæ secreta sunt, non eadem sunt cum ijs à quibus sunt secreta. Secernant se boni à malis, inquit Cicero *in Catili.* ergo juxta tuam argumentandi artem, mali sunt boni, sunt enim à bonis secreti. Horatius *in arte:*

*Fuit hac sapientia quondam
Publica privatis secernere, sacra prophetis.*

Ergo juxta tuam sapientiam, publica sunt privata, & sacra sunt prophana, quia à privatis & prophanis sunt secreta. Palpas ne nunc vanitatem tuam Clete? Nonne hic jaces ut jugulatus Asinus? Authoritate trina monoculorum Viddii, Ponsetti & Manardi, cum ab artificialibus argumentis sis Leberide nudior, tu cæcus nos non convinces. Spiritus namque seu oleum Vitrioli cum oleo vero seu humido oleaginoso mixtorum, nihil habet commune: aqua enim est, non oleum. Nec Vidius humidum illud oleaginosum, quod juxta Peripateticos ex Aristotelis *lib. 4. Meteor.* ex aqueo & aërio humido, non ex caliditate ignea, constat, ex quo sicce misti partes cōnectuntur atq; conjunguntur; & quod propterea Alberto humidum continuans appellatur, igneam esse mixti partē, ullibi scribit: sed igneas quidem partes in illo humido oleaginoso versari (sicut Verres in Sicilia, Cletus Signiæ) & cum oleo simul effluere, ait, verum non probat. Est enim iniquum & superbum postulatum, rationi atq; experientiæ reclamans. Sive enim per destillationem, sive per expressionē & subsequentem rectificationem, oleaginosam quorundam mixtorum substantiam secreveris, in ea ne tu quidē, si integris adhuc es sensibus, Clete, ignei quidpiam & adurentis contineri, affirmare audebis. Considera saltem & perpēde, num oleum anisi, quod dulce admodū est, amygdalarum item dulcium, seminum frigidorum maiorum & minorum, papaveris, hyosciami, fructuum item nonnullorum, ab aquoso etiam, feculento & crudo recremento repurgatum, atq; ad essentialē puritatem exaltatum, igneum esse deprehendas: ac tandem sapere & dicere verū discere. Ponsetto facis iniuriam, ipsiq; tuos errores assuis

peru-

petulanter. Is partem mixtorum unctuosam & pinguem in destillatione exire sub forma olei, scribit: id quod nos nō negamus: quòd autem oleum illud sit ignea mixti pars, aut quòd ignea mixti pars in eo stabuletur aut versetur, Ponsættus in allegato loco ne verbulo meminit. Manardi tui testimonium, qui omnia olea arte Chymica elicit adeò excalfacere scribit, ut ignem ipsum adæquent, & superet, irrident omnes saniores Philosophi & Medici. Quis enim hæctenus ausus est pronunciare, in mixtis plus esse ignei caloris, quàm in igne? in quo qualitatem illam primam in summo esse gradu, in mistis verò refractam, omnes Peripatetici unanimiter asserūt. Hinc meritò Galenus, quem, uti apparet, non legisti, *lib. 4 simpl. med. fac. cap. 1.* nullum est, inquit, æquè calidum pharmacum, ut aut flāma, aut pruna, aut fervens aqua: imò ut sit vel calidissimum, omninò tamen plurimum ab illis vincitur. Quamobrem hisce Manardi nugis atq; figmentis, quibus servile tuum ingenium decepit, cum & sensibus & rationi repugnent, nullam nos fidem adhibemus: amicus quidem Plato, amicus Socrates, sed magis amica veritas.

Postremum argumentum, quod ab alijs mutuatus est Cletus, vix meretur responsum. Confundit enim miser homo ἐκχύλων & διάκρυσιν. imò utriusq; naturam ignorat, & in nobili Chymia Tiresiā cæcior non novit quid blateret. Et si enim Vitriolum admodum calidum, imò, ut alij volunt, in quarto gradu calidum & siccum, erodens & septicum esse, concesserimus: nō tamen inde sequitur, quod in διακρίσει, ac διαλύσει Chymica omnes ipsius particulae, quæ, ut in alijs plurimis medicamentis, diversæ ac contrariæ sunt, etiam sint calidissimæ: cum ipsemet Cletus cum, Vidio fateatur in destillatione crassiorum præter igneas partes

partes humorem etiam aqueum exire: & Vitriolum perfecta calcinatione calorem mordacitatemq; omnē amittere. Alia integri Vitrioli, alia spiritus acidi ab eo separati, atq; secreti est *divapuis*: quemadmodum etiam aliū est naturæ Sulphur vulgare, & aliū spiritus acidus, qui Sulphuri inest, copiosissimus, & per campanam levi igne & negotio separatur. Tantum enim abest ut calefaciat, aut ipsummet flammam, quemadmodum integrum Sulphur, concipiat, ut potius impediat, ne pyrius pulvis, aliās sclopetarius dictus, ex Sulphure & Nitro, facili inflammabilibus constans, eo imbutus ab ignis contactu inflammetur.

Sed talia non credunt, nec discere atque experiri volunt servilia quædam mancipia: malunt namq; cum nonnullis, quamvis cætera doctis, in Chymica tamen arte rudibus, quos sibi imitandos proposuere, errare, nec latum ab ijs unguem discedere, quàm cum elegantioribus Medicis benè aut rectè sentire. Quapropter hisce caudicibus hæc non scribimus, sed solummodò liberalibus ingenijs, & ingenuis rerum arbitris, ijsq; qui fortassis per imprudentiam ab alijs persuasi ac decepti, de nobilitate atq; præstantia Chymicorum medicamentorum, & de fide ac pietate Germaniæ Medicorum, qui non Vitrioli modò spiritu, sed & alijs elegantioribus Medicinis plurimis, frequenter utuntur, dubitant & melius edoceri cupiunt. Hisce

secundæ Dubitationi Castelli, & quinto ac sexto capiti Disputatiunculæ Cleri satisfactum esto.

E X A M E N

DVBITATIONIS CHALCANTHIL- NAE TERTIAE.

DIV hæsi multumque dubitavi, num tertiam hanc Aporiam transilire neque attingere, an eâdem examinare trutinâ, qua priores, sit utile atque necessarium: siquidem, præter id, quòd ad controversiam de acidi Chalcanthini liquoris in Medicina usu, non pertinent, ea quæ hîc garrit Antagonista, Medico usui planè nō inserviunt, alienissimo etiam loco, nullâ à Minderero datâ occasione, ostentationis solum inanis gratia sunt allata, ac lanam ferè concernunt caprinam, & quædam indigna sunt, in quibus opera ponatur ad contradicendum. Non enim Medici interest scrutari aciditatis Vitriolicæ causas, generationisque modum: nec de Sale Chalcanthino seu Nitro Vitrioli Castellano, cujus nec Antagonista λογίατρος, nec primus observator Corvinus Pharmacopæus ullum in Medicina usum nōrunt, multum est sollicitus elegans Medicus: qui etiam sine hujusmodi speculationibus, ad Medicæ artis opera nihil conferentibus, ejusque usum transcendentibus, & à Galeno *1. vict. acut. 13. lib. 1. de locis affect. cap. 2. & lib. 3. cap. 1* Logicis vocatis, ex faciendorum cognitione, & remediorum, quorum facultates perspectas habet, dextro usu, rectè morbos curare potest. Verùm quia nos Castellus vocat & provocat, ideo & hîc ipsum sequi, & ne suæ farinæ hominibus & præconibus conductis triumphum de nobis silentibus egisse videatur: non intactam planè relinquere hanc Aporiam, sed pauxillum perstringere, consultum esse, visum est.

Sed paucis me expediam,

diam, nugacem Dubitatoris loquacitatem omnibus modis effugiendo, ne quid nobis, ut Galenus scribit *lib. 1. simpl. med. fac. cap. 37.* quoque affricetur vitij ex tam proluxa ipsius futiliq̃ue nugacitate.

Quomodo acetum hoc minerale fortiatur acidum saporem, quem Vitriolum nec crudum nec ustum habere sentitur.

DE Aceti ex Vino generatione, quædam, uti ipsemet Dubitator fatetur, adumbravit leviter, nec aperte expressit Mindererus, paucis saltem verbis, & quasi *παρέργως* id attingens. Ex quibus occasionem arripuit Dubitator, de ortu acidi in Spiritu Chalcanthino saporis, qui nec in usto nec integro Vitriolo sentitur, inquirendi, & in Mindererum petulantius insultandi: propterea, quod cum Platone, Theophrasto, Galeno & sexcentis alijs dixerit, Acetum putrefactione quadam fieri: quam assertionem, nihil in se artificiosi continere, cum vulgo nimis sit nota, scribit. Qui Platone, Theophrasto, Galeno doctior est Dubitator, indicare nobis rudioribus debuisset, quid ipsi sit artificiosum esse: & num ea, quæ vulgo, passim atque communiter nota, & pro veris recepta sunt, ab artibus tanquam *ἀπὸ πρᾶ* excludenda esse censeat. Vulgo notum esse, quod acetum putredine ex vino fiat, Antagonistæ nō concedo: opinio enim hæc est, non notitia: & quod majus est, fortè ipsemet Antagonista quid verè Putredo sit, ignorat: licet tota ipsius Aporia nil nisi putidam putredinem oleat, ipsiq̃; omnis aciditas sit putrida, ex putredine, & per putredinem, uti ex sequentibus patebit.

Distin.

Distinguo primum cum Galeno Acidum in omphacinum & in putridum: & iterum utrumque in simplicem & complicatum.

Scribit se Dubitantis in morem imaginari, aciditatem, in conversione Vini in Acetum, de novo generari. Deinde imaginationem hanc suam *πικρὸς* explicaturus, distinguit primum Acidum in Omphacinum & Putridum: & utrumque in simplex (*simplicem* scripsit Dubitator) & complicatum: atque hanc distinctionem, quò majorem fidem & auctoritatem mereatur, scribit esse Galeni *lib. 1. de simpl. m. f. 7.* Hæc verba plus ne audaciæ præ se ferant, an inscitia, non facilè quis dixerit. Audaciæ certè summæ est (postea etiam inscitiam videbimus) in publico literatorum theatro mentiri, & Galeno alienos assuere errores, de quibus ipse ne per somnium quidem cogitavit. An tu Castelle, cum ista scriberes, nos capras aut asinos esse putasti, quibus persuadere possis, Galenum tales nugas edocere? Non ita peregrini sumus in libris Galeni, qui talia tibi tam facilè credamus. Legat, quisquis volet, non septimum modò, sed & sextum caput Galeni *lib. 4. simpl. med. fac* & si divisionem ibi Acidi saporis in Omphacinum & Putridum invenerit, me ad libitum mancipatum habebit. Dividit quidem Galenus *cap. 6. prædicti libri* universa acida in ea quæ simpliciter acida sunt, & in acida alijs qualitatibus & saporibus, non astringentibus modò & acris, sed etiam dulcibus, amaris, acerbis, mista: prioris verò Pyrrhonicæ divisionis membri, planè non meminit. Quare effugere non potes Castelle, quin de Crimine falsi ab omnibus veritatis amantibus postuleris.

Theophrastus autem definiens acidum, non
has omnes species videtur
complecti.

DEinde Theophrastum primò, postea etiam Platonem arguit, quòd acidum definientes non omnes ipsius species, in proposita sua divisione expressas, sint unâ definitione complexi: nec ad ipsius Cerebrum, tanquam normam, sua scripta accommodârint. Respondemus hîc Censori: uti, loco ab Antagonista allegato, Theophrastus non quid Sapor in genere sit, sed in quo & per quod, definit: ita aciditatem etiam eundem non formali sua differentia, sed per causam, per constitutionem partium, per motum & effectiones, quemadmodum docet Scaliger *in comment.* describere. Causam ait esse Putrefactionem: vult enim acida evenire per putredinem, quod Dubitatori est valdè ἀτεχνον. Constitutio partium est λέπτυνσις: vult attenuatis crassis partibus acorem inferri. Motus, εἰς διόμενα: dat venas angustas subeundi facultatem, non passivam solùm ob partium tenuitatem ab attrahente facultate, verùm etiam activam, ob vim quandam igneam, quæ reducta de potentia ad actum à calore naturali, per se quoque subire potest, qualis in aceto animadversa est. Effectio prima activa, ἀναυκῶντα permiscencia. Secunda passiva, ἀναζυμοῖεντα ampullantia fermenti more. Tertia quoque activa est, ἀφρίζειν ποιεῖντα, alia quæ contingunt spumescere facientia. Quarta actio ἔλκειν trahere; aut fortassis, & quidem melius, ἐλκεῖν mordere, exulcerare. Hanc descriptionem Theophrastus majori ex parte à Platone mutuatus est. Contra quam quum multa se adferre posse gloriatur Adversarius, ideo in ea examinanda, si
modò

modò præstantissimum artificium constitutas definitiones judicandi, & veras à falsis discernendi didicit, ingenij sui vires exercere debuisset. Non est magnæ artis dicere aut proclamare hanc definitionem non complecti omnes definiti species, seu angustiores esse definito: sed Divisionem primùm suam non fìcto testimonio, sed artificiosè comprobasse debebat, qui alijs ἀπηνίαν insolentius exprobrare ausus est: deinde rationibus allatis demonstrasse, Theophrastum unâ Definitione Divisionis propositæ species omnes, quæ subjectis differentibus natura insunt, & Physicè homonymæ sunt, complecti potuisse ac debuissè, nec id præstitisse. Et eversâ Theophrasti ac Platonis Acidi saporis Definitione, incumberebat Adversario substituere definitionem aliam veriore, ex præcepto Aristotelis, quod legimus *lib. 6. Topic. cap. 14. part. 5.* cum præsertim in omni quæ de re aliqua instituitur disputatione, de ejus Definitione priùs constare, quàm cætera explicentur, debeat. Ea de re Plato *in Phædro, mihi fol. 119.* sic scriptum reliquit. *πεὶ πάντες, ὃ παῖ, μία ἀρχὴ τοῖς μέλλουσιν καλῶς βελέουσιν, εἰδέναι δεῖ περὶ ἧς ἂν ἢ βελέῃ, ἢ ἀπαιτῶν ἀμαρτάνειν ἀνάγκη.*

Acidum immaturum simplex erit conspiciuum in Oxalide.

REvertitur ad Divisionem suam, & Aciditatis constitutas species per exempla declarat: atque id more suo: hoc est, confusè & ἀτέχνως, erroribus errores accumulando: quorum præcipuos percurremus breviter.

Primùm, omnis Divisio bona, perfecta atque artificialis debet, uti Dialectici loquuntur, totum Divisum exhaurire, & adæquata esse toti Diviso: hoc est, neque latior,

neque angustior esse Diviso, ita ut nihil deficit, nihil redundet, sed omnia quæ toti insunt, & hæc sola, comprehendat: ut post Aristotelem *lib. 2. post. anal. cap. 5. tex. 24.* universa Logicorum Schola docet. At Antagonistæ Aciditatis divisio non adæquata est divisio, sed angustior: non enim eam aciditatis speciem complectitur, quæ nec in immaturis nec in putridis, sed in maturis ac perfectis quibusdam reperitur corporibus naturalibus, & propterea nec sub immatura, nec putrida aciditate continetur: veluti est aciditas in Oxalide, Trifolio acido (quod Juliolam Romana voce appellant Calabri, Barbari Alleluia, *Scalig. in lib. 1. hist. Theoph. cap. 16. & in 2. de caus. plant. cap. 19.*) Succo Citri: quibus acidus sapor ita proprius est, ut, cum quidem in eo sunt, ut præ maturitate decidant, aut eam commutent cum subeunte putredine, veluti Agriotæ, & Amarenæ, etiamnum sint acidi, teste iterum Scaligero *in lib. 2. de caus. plant. cap. 19.* Ergo hæc Antagonistæ Divisio Aciditatis non est bona, non artificialis, non perfecta, sed manca, rudis, imperfecta, & propterea non admittenda. Ad Minoris probationem regerit Adversarius, sed non probat, verum sibi maximæ authoritatis Viro, cujus libros, Jacobello iudice, & Asclepius & Aristoteles cernere optarent & cuperent, præsumenti fidem haberi cupit, aciditatem Oxalidis, Oxitriphylli, Citri & hujusmodi aliorum, licet perfectorum in sua specie & maturorum corporum, non maturam sed immaturam & omphacinam (illam formalem, hanc materiale appellat Theophrastus) esse, ac cruditatis sobolem. Magnum & impudentissimum postulat est, Plantas ac fructus quosdam perfectè coctos ac humoris sui ratione per omnia maturos, tam crudos tamen incoctosque simul esse, ut succum contineant crudi,

crudi, uti Antagonista scribit, & imperfecti saporis: acidum nempe, imò sæpè acidissimum, solâ ut memoria in nonnullis salivam quibusdam moveat: quod de Citri succo scribit Scaliger *in 6. de caus. plant. cap. 1.* Nec est, ut ad eam pertinaciam & temeritatem confugiat malus ac rudis Divisor, ut dicat Plantas etiam hujusmodi & fructus non perfici, sed esse ac manere in summa etiam maturitate ac perfectione, ut semen ferant, imperfectos & crudos, & propterea imperfectum, crudum ac omphacinum obtinere saporem. Hoc enim non nisi amens dixerit, aut impudens Sophista, qui frontem perfricuit. Hic primus in Divisione Aciditatis ab Antagonista commissus error.

Alter error est in confusione membrorum seu specierum Divisionis, qua una species seu differentia speciem constituens, prædicatur de specie opposita, contra rationem & Dialecticorum etiam trivialium regulas. Hinc sic argumentor. Omnis bona Divisio debet fieri per ἀντικείμενα Opposita. *Aristot. lib. 1. de part. anim. cap. 3.* & per ἀντιδιακείμενας διαφοράς sibi invicem oppositas differentias, *Aristot. lib. 6. Topic. cap. 6. part. 2.* Hæc Divisio Aciditatis non est facta per ἀντικείμενα, & ἀντιδιακείμενας διαφοράς. Ergo Divisio hæc non est bona. Assumptionem sic probor. τὰ ἀντικείμενα & ἀντιδιακείμενας διαφοραὶ simul esse, aut de eodem simul prædicari non possunt. *Aristot. lib. 10. Metaph. cap. 8. tex. 17.* At differentię Acidi in Divisione positæ, immaturum scilicet & putre, ex mente & sententia Antagonistæ, simul sunt, & de eodem subjecto simul prædicantur. Ergo immaturum ac putre, ex mente Adversarij non sunt Aciditatis differentię ἀντιδιακείμεναι. Minor hujus Prosyllogismi ex contextu præsentis Aporiæ manifesta est:ia

est: in quo putredo & cruditas, quas Antagonista in Divisione sibi in vicem opponit, seu omphacinum ac putredine acidum, de uno eodemque subjecto passim prædicantur, ita ut quoddam omphacinum simul sit putridum, & omne putridum vicissim sit omphacinum. Primum enim Putridi acidi saporis causam reddens, eam ad perfrigerationem, & recrudescentiam ac ad pristinam cruditatem reditum, ob calorem nativum cessatorem, & ab opere alterationis ac concoctionis vacantem, refert: qua ratione Cruditas de Putrido acido sapore non minus, imò magis prædicatur, quàm de acido Omphacino & immaturo simplici ac mixto, quem non ab omnimoda cruditate & caloris concoquentis cessatione ac quiete, sed ab alterationis tantum debilitate oriri, scribit. Deinde aciditatem ructuum, quam Cruditati, recrudescentiæ & perfrigerationi adscribit, putridam esse asserit, & eam pro exemplo, dum putridæ aciditatis causam reddit, adfert. Tum aciditatem putridam simplicem in Lacte, Lactinijs, Ptisana hordeacea, quæ diutius asservata acescunt (nō *acceſſerunt*, ut ipse Latinissat) crudum & imperfectum, seu immaturum & omphacinum saporem, expressè appellat. Acetum etiam putredine corruptum, seu ex Vini putredine ortum, reassumere ait saporem immaturum, aciditatem scilicet, quam immaturum, crudum, vel semicoctum Vinum (Vnam acerbam scribit esse Vinum immaturum) habebat. Tandem Vitriolum & Sulphur externi comburentis ignis calore, in medijs flammis, seu, uti scribit, summa adustione, putrescentia recrudescere ait, & saporem crudum ac imperfectum seu immaturum reassumere, quem dum cruda & immatura essent, habe-

habebant. Ex hisceluce meridiana clarius est, Acidum crudum, omphacinum seu immaturum, & Acidum putre, ex mente Antagonistæ invicem confundi, simul esse, & de eodem subjecto prædicari, & propterea non esse sibi invicem oppositas differentias, ideoque malè ijs Acidum in species dividi.

Tertiò errat, dum Omphacinum diuidit per Omphacinum & non Omphacinum. Omphacinum enim, tanquam genus distribuit in simplex & complicatum: paulò post tamen Omphacinum de simplici affirmari negat, & solum acidum cum adstringente mistum, quod Acerbum appellat, Omphacinum esse scribit. Quapropter malè Acidum immaturum simplex Omphacini speciem constituit, de qua tamen Omphacinum tanquam genus non prædicari, seu quam sub generis Omphacini ambitu non contineri tradit. Malè híc etiam ab hac divisione excludit illa Acida, quæ non adstringentibus, sed dulcibus, acris & amaris sunt mista, de quibus Galenus *lib. 4. simpl. med. fac. cap. 6. & 14.* quæ nec sub simplici acido, nec sub Omphacino aut acerbo, continentur. Vidimus hætenus apud Aporistam Definitionem Aciditatis nullam, & Divisionem pessimam. Nunc reliqua λεωτομερῶς examinabimus.

Acidum immaturum non simplex, sæpè cum adstringenti copulatur, dicuntq; Acerbum.

Acerbum saporem ex acido & adstringenti mistum esse, ait Nos non mistum, sed simplicem esse Acerbum saporem, solâ Adstringentis appellati intensione ortum,

tam, & sæpè sine acidi copulatione reperiri. Omphacium verò non simpliciter aut solitariè Acerbum, sed cum acidi consortio & mixtura acerbum esse, affirmamus. Acerbus namque sapor, etsi cum acido cognationem quandam habere quibusdam videtur, ab Astringenti tamen non specie, sed majoris tantùm ac minoris ratione differt, & solâ astringentis intensiōe provenit: ut videre est apud Galenum pluribus in locis. Quæ astringunt, inquit Galenus *lib. 1. simpl. med. fac. c. 37* introrsum pellere contactam, nostri partem ex omni parte apparent, idque æquabiliter, velut pellentia, ac stipantia contrahentiaque. At Austera in profundum etiam subire videntur, atque asperum, quendam inæquabilemque movere sensum, tanquam resiccantia, & humorem omnem corporum sensilium depascentia. Porro, quando quod linguæ nostræ admotum fuit corpus, validè desiccatur, contrahitur & in multam profunditatem usque illam exasperatur, sicut Pyra sylvestria immatura & Corna, ejusmodi omne Acerbum appellatur, ab Austeris intensiōe duntaxat diversum. Et paulò post: Videtur Astringens idem significare quod Austerum, aut certè commune esse genus, tum hujus, tum etiam Acerbi. Quod autem Acerbus sapor syncerus sæpè absque acidi admistiōe & consortio sit atque reperiat, pariter ex Galeno doceri potest. Is enim *lib. 4. simpl. med. fac. cap. 6* ita scribit: Arborum fructus, quotquot nobis, ubi maturuerint, dulces apparent, nuper enati acerbi, sicque sunt consistentiâ: at progressu temporis humidiores redduntur, acquiruntque ad acerbitatem aciditatem: quam sensim exuentes postea dum maturescunt ac perficiuntur, dulces evadunt. Alii sunt, qui non interveniente aciditate, sed palàm ab acerbitate in dulcedinem transe-

transeunt. Hic Galeno sunt fructus acerbi sine omni aciditate, quorum quidam progressu demum temporis cum humiditate aciditatem acquirunt; alij verò nunquam acidi fiunt, sed coctione depositâ acerbitate dulcedinem adipiscuntur. Idem Galenus *lib. 4. simpl. med. fac. cap. 7.* Si Acerbum humescat, scribit, siquidem ea crassarum sit partium, & aquea humiditas, Austerum evadet: si verò humiditas aëria, Acefcet Et *ibidem cap. 11.* Nam omnes propè arborum fructus ortus sui principio, testimonio etiâ Theophrasti, gustantibus acerbi sunt, deinde ubi humore implentur, accedit quidem aciditas, decedit verò acerbitas. Et iterum *cap. 7.* Perspicuum ergo hinc jam evasit, quo pacto fructus principio acerbi quum sint, progressu temporis quidam planè dulcescant, quidam acefcant, nonnulli fiant austeri, aliqui etiam acerbi permaneant.

Ex his locis apparet, Galeno Acerbum saporem non ex acido & astringente mistum, sed simplicem esse & sæpè syncerum reperiri: & in nuper enatis atque acerbis arborum fructibus non statim, ac à principio, sed progressu temporis aciditatem maturatione acquiri, decedente acerbitate: imò quosdam planè non fieri acidos, sed permanere acerbos, aut ab acerbitate, non interueniente aciditate, in dulcedinem transire.

Quod præterea acidum Omphacinum non acerbum simpliciter, sed ex acido & acervo sit mistum, itidem Galenus docet *lib. 4. simpl. med. fac. cap. 11.* inquiens, Omphacis succus non acidus modò est, sed & acervus. Et inter omphaces aliæ plus acerbitatis, aliæ aciditatis minus obtinent, sunt & quæ pari portione ambas sortitæ sint.

Sic errantem vidimus Antagonistam in tradenda, Acerbi saporis natura: nunc ut labatur in eiusdem per ex-

empla declaratione, dispiciamus. Omphacij saporem non purè ac syncerè acerbum, sed ex acerbò & acido mistum esse, paulò priùs diximus.

Mali Punici grana minimè acerba sunt (de maturis loquimur) sed testibus, post Hippocratem *lib. 2. de Diet. mibi cap. 8.* & Dioscor. *lib. 1. cap. 127.* omnibus Medicis, quædam sunt Dulcia, alia Acida, nonnulla Vinosa seu mediij saporis & mixti, ac propterea quibusdam Dulcacida dicta. Dulcium sapor neque acerbus neque acidus, neque austerus est. *Cardan. lib. 2. de sanit. tuen. cap. 60.* nisi fortè ratione nucleorum, qui omnes astringunt. Non refrigerant, sed Averrhoi humida sunt & calida, *lib. 5. Celliget. cap. 40.* Hippocrati *καυσῶδες* π æstuosum quid habent, *l. c.* Dioscoridi *capite allegato* aliquantulum in stomacho calorem gignunt, & propterea in febribus abdicantur. Sicim præterea augere creduntur, J. Alexandrino *lib. 10. salubr. cap. 7.* Pectus quineriam leniunt Avicennæ *lib. 2. tract. 2. cap. 320.* quod acerbi quæ sunt saporis exasperant: hinc pro tussi sedanda & leniendo pectore Syrupus Granatorum dulcium paratur. Acidorum Granatorum sapor astringens quidem est, & interdum austerus, non tamen acerbus. Sunt enim acida Granata tenuis substantiæ, infarctos meatus liberantia, & teste Avicenna *l. c.* Urinam plurimùm provocantia: quæ facultates acerbis minimè competunt. Vinosa Granata mediam sortita naturam, medio etiam se modo habent. Omnibus, juxta Avicennam & Alexandrinum, abstergerendi vis inest, quâ, acerba quæ sunt, carent.

Maturos fructus Ribes non nisi is, qui nunquam eos gustavit, aut integros non obtinet sensus, sed læsum palatum

palatum occultâ quâdam læsione (quam labem Alfario affricare conatur *f. 26. l. 21.*) habet, acerbos esse dixerit: sunt enim acidi simul ac dulces, & propterea gustui non acerbi, sed perquam jucundi, & moderatè astringentes. Ex ijs expressum Vinum non immeritò aliorum acidorum fructuum succis in febribus interdum præfertur.

Berberis oblongi fructus seu acini, plus quidem astringentis habent quàm Ribes aut Punici mali acida grana: austeri tamen potius & acidi simul sunt, quàm acerbi.

Vuæ spinæ seu crispæ fructus neque austerus neque acerbus est, sed subdulcis. Ante maturitatem verò acidus est & acerbus, ac vicem uvæ immaturæ & acerbæ gerit, ac in cibis omphacij loco gratus. Hactenus de exemplis ac paradigmatis acidi immaturi simplicis, & cum astringente misti De Putridi Acidi exemplis videbimus paulò post, ubi de causis Aciditatis.

Quorum omnium causas tales ex nostra Officina depromemus.

Aggreditur nunc *διεξοδον* de causis omnium Aciditatis specierum, quas non ex aliorum thecis, sed ex propria officina, & quidem propterea se depromere affirmat, ut ipse ac non alius quispiam redarguatur ab alijs, ut quæ alios irriteret, & irritando discat, ac veritatem assequatur. Thecas itaque officinæ hujus mirabilis parumper discutiamus, & quidnam monstri, quod nos Germanos laceffere atque irritare, veritatemquæ malitiosè oppugnare ausum est, alant, dispiciamus.

Acidum omphacinum tam simplex, quàm
acerbum, à debili proprio calore effi-
ci, videtur colligi ex Galeno,

Nihil in se continet artificiosi hic sermo, non ex propria, sed ex Galeni officina, secus ac promisit Antagonista, inconsideratè depromptus. Acidum saporem frigoris vi evenire, dum à calido quidem materia mutatur, non tamen superatur, etiam triobolaris Baccalaureus ex Galeni *lib. 4. simpl. med. fac. cap. 6. 11. 14. & pluribus aliis locis*, dicere atque indicare potuisset: Verùm hæc demonstrare atque rationibus probare firmis, artis est atque laboris. Quapropter tibi, si Dijs placet, artifici, alienorumque operum & scriptorum Censori incumberebat, modum, quo proprius calor debiliior aciditatem efficiat, demonstrare, & rationibus nos, qui fortè non omnem aciditatem debilitati caloris aut frigiditati, tanquam efficienti, adscribimus, erroris convincere. Non enim tanta tua apud nos, & fortè etiam Romæ, est autoritas, ut ea vel citra rationem ad quidvis credendum nobis sufficiat: nec nos ita inopes atque ἀμύητοι sumus, qui nihil reperire queamus, quod vel probabiliter contradicamus: id quod Sophistæ cuidam Galenus *lib. 1. de fac. nat. cap. 13* objicit. Diximus supra plures plantas & fructus, non immaturos sed maturos, extremamque perfectionem & τελείωσιν adeptos, acidos esse: quos à calore debiliiori non perfectos, aut ob imbecillitatem calidi maturantis non perfectè alteratos, nec planè sed ex parte tantùm maturos, incoctos & crudos esse, non nisi ἀρρώστια τῆς διανοίας laborans, affirmaverit. Què enim debilis est calor, qui tantum habet vitium quantum requiritur ad opus, nec inhabilis est ad munus suum ritè & maturè

maturè obeundum? Aliam itaque aciditatis hujus, quam temerè omphacinam & immaturam appellat, causam, quàm defectum perfectionis ob debiliorem proprium calorem, alterantem quidem & maturantem, sed alterationem ob impotentiam non absolventem, nec perficiētem, hīc nobis promat ex suæ officinæ thecis Adversarius, necessum est. Novimus immaturos fructus quosdam acidos esse & acerbos, & propterea, quòd à calore maturante nondum evicti sint, nec perfectè concocti, immaturos esse & appellari: illius tamen immaturitatis & ἀμότητος (Θ) universalē causam esse caloris alterantis, concoquentis, ac maturantis debilitatem, nondum liquet. Calidum enim, quod maturat, coquitque omnes fructus, *Aristot. lib. 4. Meteor. cap. 2. & 3. Theophrast. lib. 2. de caus. plant. cap. 10. & Galen. lib. 4. simpl. med. fac. cap. 6.* duplex statuit Galenus, alterum proprium & cuique ingenitum, quod *ibidem cap. 10.* propriam Naturam, & quidem rectiùs appellare videtur; forma namque & natura rei maturat, & adæquat humidum suum, idque legitimè ad πλείων perducit: alterum externum, à Sole videlicet, sed tamen naturæ ipsorum conveniens ac familiare, quo tanquam instrumento ad maturationem utitur forma: ut etiam Scaliger *in lib. 1. de caus. plant. cap. 3. & 19* docet. Neutrius Calidi debilitas τῆς ἀποψίας & ἀμότητος (Θ), quæ maturitati opponitur atque contraria est, semper causā existit. Prius namque Calidum, quod rectiùs, uti indicavimus, formam atque naturam rei dixeris, salva re non minuitur atque debilitatur. Posterius verò, nempe quod à Sole est, calidum, debilius quidem interdum est, quàm conveniat, & propter hanc debilitatem aut imbecillitatem, humidum & siccum, finem à natura institutum aut planè non assequitur, nec pervenit ad ὅμοιον &

μὲν & perfectionem ; aut tardius & imperfectius quàm
 convenit : non tamen hujusmodi externi maturantis de-
 bilitas, semper & omni cruditati & ἀμόνη juncta est, nec
 aciditatis acerbæ , quam immaturitas in certis subjectis
 comitem habet, inseparabilis causa. Incommodant nam-
 que tempestivitati & maturationem differunt dispositio-
 nes etiam Materiæ seu humidi, quod coquitur & adæqua-
 tur, si nempe copiosum, lentum, viscosum, crassum, terre-
 stre, frigidum, aut membranarum & amictus crassities fu-
 erit: de quibus Theophrastus *lib. 1 de caus. plant. cap. 20. & 21.*
 quemadmodum ob contrarias causas quædam præcoqua
 sunt, & usitatam temporum legem nonnunquam ante-
 vertentia. Hujus materiæ dispositionis ratione plurimi
 fructus etiam Sirio ardente (ubi nulla in caloris maturan-
 tis organici debilitatem causa referri potest) acerbisunt, &
 immaturi, qui remittente illo calore in autumno demum
 perfectè maturi fiunt: imò quidam non nisi frigoribus mi-
 riores atque maturiores reddantur: quod etiam J. Scheg-
 kius *comment. in lib. 4. Meteor. f. 406.* monuit. Hinc Scaliger
in 2 de caus. plant. cap. 11. ad flumen Rhenum hyeme matura-
 ri uvam, & uvæ genus quoddam nonnisi tali tempore
 coqui, narrare Plinium, scribit. Accedit huc ipsa matura-
 tionis & πεπρωσις natura, quæ cum mutatio sit quæ-
 dam, in tempore, non in momento, ut fiat necesse est.
 Quicquid enim mutatur in tempore mutatur, *Aristot. lib. 6.*
Physic. c. 6 tex. 50. & oportet mutari prius, antequam sit mu-
 tatū, quod mutatum est. *Ib. tex. 55. & 57.* & maturari prius
 antequam sit maturatum: & dum maturatur nondum est
 maturum, sed semicoctum & immaturum, non ob caloris
 maturantis debilitatem, sed ob alterationis & maturatio-
 nis naturam, quæ non fit in instanti. Hinc etiam Galenus

lib. 4 simpl med. fac. cap. 6. tradit, acerbos ab initio fructus tempore, seu, ut *cap. 10.* scribit, per eas quæ temporis spacio fiunt mutationes, maturefcere: & *ibidem cap. 14.* ijs quæ à natura mutantur, sensim fieri mutationes, ait; potissimum ubi in multum dissidentes aut planè contrarias qualitates alteratio, sive transitus perficitur. Sed ponamus immaturitatis, imperfectionis seu cruditatis unicam & solam causam esse caloris interni aut externi debilitatem: non tamen inde ullâ illationis vi sequitur, etiam ipsam aciditatem à debili oriri calore: aliud namq; immaturitas est, & aliud aciditas: & infinita sunt immatura, quæ non sunt acida: & plurima sunt acida, quæ non sunt immatura. Aliam igitur, eamque immediatam aciditatis in immaturis quibusdam, ut & maturis fructibus nobis monstret causam, & quâ à debiliori introducatur calore, talis sapor, nos doceat Adversarius necesse est: ne alios castigans, imò incessens, & ἀπηνίχας arguens, audire cogatur illud Tragœdi apud Plutarchum, ἀλλων ἰατρὸς, αὐτὸς ἔλκεσι βρύων.

Putridus verò sapor acidus, non fit à calore alterante, qui sit adhuc in motu: sed cessatione motus.

Vidimus causas Aciditatis, quam immaturam appellat, licet etiam in herbis ac fructibus perfectè maturis reperiatur. Nunc Putridum acidum excutiamus, à Putredinis naturâ ac definitione exordium capientes. Putredinem, quam Græci σήψιν appellant, & quæ corporum mixtorum, non Saporum est πᾶσι, definit Aristoteles *lib. 4. Meteor. cap. 1.* quod sit φθορὰ τῆς ἐν ἐκείνῳ ὑγρῷ οἰκείας καὶ

καὶ φύσιν θερμότητος, ὑπὸ ἀλλοτρίας θερμότητος; αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ τῆς
 παθιέχου. hoc est, interitus ejus, qui rei cujusque humidæ
 proprius est & naturalis calor, ab alieno calore; hic verò e-
 jus est, quod ambit. Adversarius verò noster peculiari
 & sibi singulari quodam, & ex propria officina deprom-
 pto modo definit Putredinem, quòd nimirum sit quies
 quædam proprii caloris, ob imbecillitatem materiam
 suam non alterantis, sed eam derelipientis, & ab altera-
 tione cessantis. Nova hæc & paradoxa est, imò putrida
 Putredinis ex putrida Castelli officina prorepens definitio:
 quæ quantum à vera & ab omnibus Peripateticis re-
 cepta Aristotelica Putredinis distet definitione, etiam
 Tyrones dijudicare, ac palpare manibus rudiores possunt.

Putredo Aristotelis & Peripateticorum, non secus
 ac Generatio simplex, μεταβολή quædam est, & quidem
 Generationi maximè contraria, nempe φθορά corruptio &
 interitus. Adversarii verò Putredo nec φθορά est nec a-
 lia quævis mutatio, sed Quies & cessatio ab alteratione
 & motu.

In Peripateticorum Putredine proprius & καὶ φύσιν
 calor evocatur ab ambiente calore & perit. In Castelli
 verò Putredine calor naturalis ac internus non perit, sed
 externus tantum debilis est ac planè quiescit. Declarat
 hoc exemplo Putredinis seu potius Cruditatis acidæ ap-
 pellatæ, in qua non internus cibi calor ab externo Ventri-
 culi validiore evocari & educi, sed imbecillus Ventriculi
 calor, ob debilitatem, Cibum, non evocato interno ipsius
 calore, non alterare, sed ab opere cessare, & planè quiesce-
 re, & quiescens putrefacere, seu non agens agere dicitur.

Ibi mistum simpliciter interit. Quemadmodum e-
 nim per Generationem Misti, prævalente calore proprio,

ἄρ. terminus humido siccoque inducitur: ita in Putredine ob caloris terminantis expirationem ὅρ. ille aboletur, & fit divortium principiorum, humidumque secedit à sicco, & undique diffluit, donec eo tandem ex toto dissipato, nil nisi siccum & terra maneat. Hic verò nullum principiorum fit divortium.

Putredo Peripateticorum est ab externo principio, ab alieno τῷ περιέχοντι calore. In Adversarij putredine nec τὸ περιέχον nec ἄλλότρια θερμότης locum habere videtur.

Non itaque veram ac naturalem Putredinem hoc in loco descripsit Adversarius, sed ἀπεψία potius & Cruditatem, quæ tantum abest, ut Putredo propriè & κυρίως sic appellanda, ut potius Hippocrates *lib. de passionib.* (quem quidam non Hippocrati sed Polybo ejus discipulo adscribunt) cibos crudos & incoctos imputres appellaret, καὶ ἡ ἀφ' οὗ αὐτῶν ἀσθέντων τυχὴν γίνεσθαι. Hinc ipsemet Adversarius saporem acidum, quem hic putridum appellat, paulò post crudum, imperfectum, immaturum nominat: & putridum ac immaturum, quæ aciditatis debebant esse differentia opposita & ἀντιδιγρημέναι, invicem contra Dialecticorum præcepta, uti supra monuimus, temerè confundit. Quamvis ne Cruditatem quidem hic rectè ac benè definitam videre est. Hæc enim non à quiescente, & ab alteratione cessante, uti somniat Adversarius, sed ab agente quidem & mutante, ob imbecillitatem autem non perficiente, fit calore, ut post Aristotelem *lib. 4. Meteor. cap. 2.* Galenus *lib. 4. simp. med. fac. cap. 14.* docet. Debebat hic etiam non simpliciter dixisse, cibum ab externo calore derelictum perfrigerari, & recrudesce, sed modum simul declarasse, & rationem monstrasse, quâ cibis ab externo alterante derelictis à seipso & ab interno principio

crudeſcat, à ſeiſo, quieſcente externo agente perfrigetur, & à ſeiſo aceſcat.

Hinc ruſtus acidi, quos ab intemperie frigida, id eſt, diminuto calore fieri ſcripſit Galenus.

PRæſente acidâ in Ventriculo cruditate, *ὀξυπερμίας* ſeu acidus fieri poſſe ruſtus, nemo negat. Quod autem Cruditas illa acida, ab intemperie Ventriculi frigida, ſeu diminuto ejus, & tandem etiam extincto calore, alterante quidem ab initio aliquantum materiam, ob imbecillitatem autem non perficiente, ſed planè ab operatione ceſſante, & quieſcente fiat, illud tanquam paradoxum ex nova Caſtelli officina, tanquam errorum theſauro, depromptum nobiſque obtruſum dogma, non acceptamus. *Βεβρωπιρία* hæc eſſe videtur, quam deſcribit Adverſarius, nempe imbecilla & imperfecta, nec abſoluta Ventriculi concoctio: in qua cibus ſemicoctus eſt & crudus, & præterea nihil perpeſſus. Acida verò appellata Cruditas, quâ cibus corrumpitur, & in alienam qualitatem permutatur, ad Depravatam pertinet concoctionem, quæ juxta Galenum nullum peculiare apud Græcos nomen obtinet, à quibuſdam tamen *δυσωπιρία*, à plerique Corruptela appellatur. Ejus cauſa non ſemper in caloris concoquentis vitium, ſed etiam in eduliorum & excrementorum in Ventriculo exiſtentium naturam & conditionem, citra partis morbum, à Galeno *lib. 1. de loc. off. cap. 3. & 4.* & aliis refertur. Quippe Corruptionis ciborum, inquit Galenus, tres primæ ac veluti generaliffimæ ſunt differentiæ. Una quidem fit per proprios Ventriculi morbos. Altera à variis humoribus in ipſo accumulatis. Tertia ab ali-

men-

mentorū qualitate inducitur. Hæc igitur quum suapte naturâ vel nidorosa vel acida, aut fœtori, aut putredini, aut omninò corruptioni fuerint obnoxia; aut ex præparationis modo ad hujusmodi dispositionem aliquam deducta: certum est ea in Ventriculo corrumpi: atque hoc modo cruditatem fortasse fieri dixeris. Nec concedimus, a-
cidam cruditatem, & hinc ortam ὀξύγεμίαν, quæ non humorum aut eduliorum, sed Ventriculi fit vitio, fieri calore ob imbecillitatem quiescente: tunc enim σέησις potius adest πείψεως & ἀπειψία, aut βραδυπείψία, quàm in alienam qualitatem mutatio. Sed à calore fieri dicimus aliquo modo agente. Hoc nos docuit Hippocrates 2. Epidem. 2. & 6. aphor. 1. qui in Liëteria diuturna ὀξύγεμίην ἐπιγινομένην bonum esse signum ait: non certè ob quiescentem & quasi sepultam concoctricem Ventriculi facultatem, ut Adversarius somniat; sed quòd natura, uti Galenus in comment. in 6. aphor. 1. scribit, suorum operum reminiscatur, & coctionem impeditam rursus aggrediatur, & uti J. Viscerus in comment. in prædictum aphorismum docet, non sit otiosa, sed coctionem crudorum humorum inchoet: id quod non est quiescere, sed movere, non cessare ab opere sed aggredi opus: quamdiu namque quiescit natura, & ab operatione sua vacat, nulla adest ὀξύγεμίη, nulla acida cruditas, sed mera ἀπειψία, & cruditas absque corruptela.

Nec contra nos est Trallianus.

QVæ contra Vos, hoc est, contra te & Galenum non est Trallianus, qui tibi atque Galeno ex professio contradicit? Galenus, quem tu hoc in loco sequeris, cum alibi cum lib. 2. de Temper. cap. 13. lib. 1. de alim. fac. cap. 15. & lib. 2. cap. 6. lib. 1.

lib. 1. de loc. aff. cap. 4. Cruditatem acidam à frigida causâ, sive hæc intemperies, sive vitiosus quispiam humor Ventriculi corpus infestans, fuerit, oriri, & medicamento ex tribus piperibus confecto, aut aliis quæ hujusmodi calefaciendi habent δύναμις, curari, docet & negat *lib. 8. Meth. Med. cap. 5.* in picrocholis, & calidâ ac sicca Ventriculi intemperie præditis ὀξύπυλιν fieri, nisi ex cibis qui promptè accescant: ab immodico enim calore quæ immodicè coquuntur, non acida sed primùm salsiora, postea verò amariora redduntur, juxta eundem Galenum *lib. 2. de nat. fac. cap. 8.* Trallianus contra *lib. 7. mibi cap. 12.* non ex frigida solum, sed interdum ex calida etiam oriri intemperie Acores in Stomacho statuit: idque argumento probat à juvantibus atque lædentibus sumpto: cum multi ὀξώδες διαπεψία laborantes à calefacientibus læsi, à refrigerantibus verò adjuvi sint.

Hanc Tralliani doctrinam vestræ opinioni non esse contrariam, tibi metipsi contrarius, fingis quidem primò, mox tamen responsione quadam diluere conaris, sed conatu irrito. εἰς ἐν γὰρ πρὸς ἑαυτόν. Et si intemperies, inquis, adsit calida, calorem tamen naturalem tantum non esse, quantus ad perfectam talium ciborum coctionem requiritur. Quare hoc? Etenim, ais, exterior seu externus & ambiens calor superabundans, internum & innatum calidum dissipat & resolvit, qui diminutus imperfectiores efficit actiones, & incompletas, atque agere etiam cessat. Bellè & argutè. Quia Tralliani rationem, à juvantibus atque lædentibus desumptam, diluere non potes, ideo eam tacitè præteris: deq; aliis loquenti respondes de cepis: & omnia implicas multa confusione, ut cum

cum facias imperitis. Intemperies calida tibi est intemperies non calida seu frigida: & nihilominus neglectâ contrarietatis lege, quandam ἐξώδη διαρροίαν frigidis curari Tralliano silens concedis. Quî fieri potest, inquit Galenus, *lib. 1. de Temperament. cap. 6.* ut simul exuperet calidum, & non exuperet? Contraria enim, qualia sunt calida & frigida διαρροία, in eodem primo subiecto inesse non possunt: nam ut Ventriculus causâ intemperiei sit calidus, & intemperiei itidem ratione sit frigidus, hoc est, ut excessu & defectu caloris laboret, ut tu nugaris, est impossibile.

Non esse tantum caloris naturalis, quantum requiritur: sive defectus sit ob intemperiem frigidam, sive calidam.

IN calida partium Dyscrasia non deficit, non imminuitur naturalis calor, ut ob defectum non sit tantus, quantum ad benè agendum requiritur: sed augetur potius immodicè, atque adeò abundat, ut actionibus partium, quæ *συμμετρία* & commoda caloris temperie, ut Galenus *ibid.* monet, eduntur, officiat. Hinc Galenus Febrilis intemperantiæ excessum in caloris abundantia esse, *lib. 8. Meth. Med. c. 1.* & in febribus ex bubone à casu coctionē fieri deteriore ex naturalis caloris immodica quantitate, & calefactione immodica, quæ est præter naturam & morbus, *lib. 2 de nat. fac. cap. 8* scribit. Rectius & melius fecisses, si pro tanto, quanto, talem, qualem, & pro deficiente abundantem dixisses. Qui enim prius erat σύμμετρος calor, & ob *συμμετρίαν* Naturalis dicebatur (benè enim temperata est caloris innati substantia,

Galen.

Galen. 1. aphor. 14.) nunc auctior fit, intensior & αὐτὸ μᾶλλον & propter hunc excessum præternaturalis appellatur.

Sive defectus sit.

Sentire videris, Castelle, ex intemperie Ventriculi calida, quæ acidam interdum secundum Trallianum cruditatem generat, Calidi nativi substantiam deperdi atque imminui. Sed erras graviter. Primum, dum substantiam Calidi nativi in abstracto Calorem appellas. Calidum quidem seu τὸ θερμὸν apud Medicos interdum qualitatem seu calorem, interdum subjectum seu substantiam calidam significat, ut docet Galenus *lib. 2. de element. cap. 12. lib. 1. de Temperam. cap. 7. & lib. ad versus Lycum*: idq; ex communi loquendi usu, & ex libro Theophrasti, qui de *calido & frigido inscribitur*, idem Galenus *1. aphor. 14.* ostendit. Caliditas verò seu Calor, θερμότης, nunquam pro corpore calido seu subjecto sumitur, uti idem Galenus *lib. 1. de Temperam. cap. 7.* monet.

Secundò dum Calidi nativi essentiam atq; naturam planè ignorans, quarumlibet rerum occurso id minui, & à non durabili neque hectica intemperie ex necessitate perimi, opinaris.

Tertiò planè ridiculam, & tanto Philosopho indignam rationem atq; modum fingis, quo ἐμφυτὸν & nativũ seu animale Ventriculi calidum, ab excessu caliditatis, seu ab intemperie Ventriculi calida dissipetur, resoluatur atq; imminuatur. Ais enim, id propterea fieri, quia innatum internum calidum ab externo & ambiente dissipatur, resolvitur & in tantum diminuitur, ut non modò imperfectiores actiones efficiat, sed etiam planè agere cesset.

Vide Castelle, ne ab iis, quos tu Logicaistros misellos appell-

appellasti, planè rudis ac peregrinus, non in artificiali modo, sed & naturali Logica, esse judicaris. Nam & agricolæ atq; hortulani, de rapis respondentem cùm de Brassica interrogatur, non immeritò irrident. Non hîc quæritur, quid calidum Ventriculi innatum atque internum ab externo ambientis calore patiatur : sed causa reddenda est, cur Dyscrasia Ventriculi calida calidum ejusdem innatū imminuat, & faciat ut id agere planè cesset. Calidum ἔμφυτον insitum atq; naturale, substantiale etiam atq; ἀρχήγονον appellatum, duobus modis imminuitur atq; interit, εἰμαρμένως scilicet, seu secundum naturam, & Violenter. Secundum naturam imminuitur & tandem perit, atq; aboletur ἔμφυτον calidum, senescentibus corporibus deficiente & quasi consumpto ipsius pabulo, humido scilicet naturali Violenter autem calidum illud interit, quando suo proprio excremento oppressum suffocatur & extinguitur: aut quando humidum ipsius radicale seu nativum alieno calore, ut febrili ardētissimo, aut hectico, seu uti Galenus appellat *lib. de Marasm. cap. 5.* tabifico, ante tempus consumitur: aut quando frigore nō naturali extinguitur. De quibus partim Aristoteles *in lib. de caus. brev. & long. vita,* partim Galenus *in lib. de Maras. & aliis quibusdam locis* egerūt. Cum hisce uti figmentum tuum conveniat, ipsemet perpende. Fefellit te tua imaginatio, dum Corruptelam seu cruditatem acidam, contra Galenum *lib. 2. de nat. fac. cap. 9.* putridam asserere, eiq; Aristotelicā Putredinis definitionem, quā ab externo & ambiēte calore ea fieri dicitur, accommodare temerè es conatus, ignorans non ἔμφυτον sed σύμφυτον θερμὸν Putredine perire. Age verò, fateamur ita esse, & à circumstante foris calore validiore invalidū nativum, & ἔμφυτον θερμὸν dissipari: quid tum vero? Cū hye-

me, vernō & autumnali tempore, æstate etiam interdum, nisi sub radiis Solaribus, τὸ θερμὸν calor apud nos non sit validior calore nativo, si præsertim hic ob intemperiei excessum immodicè auctus fuerit; rarissimæ apud nos essent de ὀξῶδες διαψύξα ob ambientis calorem, aut Ventriculi intemperiem calidam, quærelæ, quæ tamen sunt frequentes, & potissimum in corruptione Vini in acorem animadvertuntur; quia affectus vulgariter Weinsäure appellatur, & aquæ potu curatur.

Jam diu advertit hæc Galenus & adnotavit.

Impertinētissimè allegatur hic Galeni locus, *ex lib. 4. simpl. med. f. c. cap. mihi 13. non 14.* in quo author nihil aliud vult, quàm quòd res quælibet in propria servetur natura calore proprio: corrumpatur autè ab immoderatione extrinseca caloris aut frigoris τὸ θερμὸν: quæ de re in præsentia nulla est controversia. Sed hoc tantum quaeritur, cur nativum & substantiale Ventriculi calidum, quo tanquàm organo facultas Ventriculi vegetativa utitur, non ab extrinseci aut foris circumfistentis caloris immoderatione, sed ab interna dyscrasia calida, quæ Trallianus acidæ cruditatis causâ esse voluit, imminui ac deficere possit. Hinc non immeritò dubitamus, num locum Galeni sobrius legeris, aut transcripseris. Galenus utitur exemplo Vini frigidioris atq; invalidi, quod ab externo τὸ θερμὸν calore validiore in acetum mutatur: Trallianus verò non de imminutione calidi nativi in humore qui coquitur, nec de caliditate aëris extrinseca, sed de corruptione quidem humoris seu cibi in Ventriculo cōtenti in alienam & acidam substantiam, sed à calore Ventriculi excessivo agit. Galenus ex doctrina Aristotelis & Theophrasti simile quid accidere Vinis dixit, quod nostris corporibus: quod sit itaq; ex hoc

ex hoc loco aciditatem colligere cupis, sic inferas necesse est:quemadmodū Vinum invalidum ab externo ambientis calore validiori in acetum mutatur, ita etiā corpus nostrum. (simile enim quid Vinis, quod nostris corporibus, aut eorundē partibus, accidere, *ibidē* scribit Galenus) Vētriculus, aut alia quæpiam pars debilior ab externo calore accescit: & sic acidum habemus Ventriculum, non acidum humorem in Ventriculo contentum. Ibi Vinum est frigidius; apud Trallianum Vētriculus est calidior. Ibi Vinum à proprio calore concoquitur: apud Trallianum Vētriculus non concoquitur, sed concoquit. Ibi mutatio fit à causa externa: apud Trallianum ab interna. Palpitas ne nunc quanta dementia te extra oleas rapuerit? Convenientias & discrepantias rerum si attentius cōsiderasses, ex præcepto Platonis in Phædone, non ita turpiter lapsus esses.

Hinc acidum simplex putridum, calore interno resoluto ab externo non nimis valido fieri dicemus.

Concludis tādē ex dictis, acidum simplex putridum fieri, cum calor internus ab externo non nimis valido resolvitur. Videamus rationē Conclusionis. Dixisti prius, acidum simplex putridū fieri à calore debili derelinquēte suam materiam, & ob imbecillitatem ab alteratione & coctione cessante, & quiescente: debilem verò calorē fieri ab excessu intēperiei calidæ, aut ambientis caliditate. Hinc, inquis, ex dictis scilicet, & demonstratis, acidum simplex putridum calore interno resoluto ab externo non nimis valido, fieri dicemus. Egregium Hinc, & consequentia bellissima, tanto Mindereri obstrigillatore digna. Calor is, quem in præcedētibus imbecillum esse & quiescere ais;

non proprius est & internus materiæ illius, quam ab illa quiete recrudescere, perfrigerari, acescere, & putrescere scribis: sed est calor, tuâ propriâ confessione, externus, hoc est, extra rem quæ acescit atq; putrescit: in Ventriculo scilicet, cujus muneris est contenta alterare, & coquere. Hûc namq; cōmodâ proprii instrumenti, calidi scilicet nativi, tēperie & συμμετρία destitutum, hoc est, ut tu loqueris, non tantum habentem caloris naturalis, quantum ad talium ciborum perfectam coctionem requiritur, derelinquere materiam seu cibum, scribis, & ab alterationis & coctionis motu, qui non nisi anima vegetativa præditorum est, atq; viventium, cessare. Nunc verò velut ebrius oblivisceris planè externi hujus alterantis & concoquentis calidi, nutrientis animæ instrumēti, & ex inopinato per illud Hinc delaberis ad calorem materiæ alterandæ internū, quo ab ambiente, non tamen nimis valido, resolutio, aciditatem fieri, idq; Hinc, ex dictis sequi, doces. Imagina hîc quæso reconciliationem, ut tecū loquar *ex fol. 6. l. 17.* Ediffere etiā, qualis sit ille calor, quē Prisanæ, ut & Lacti ac Lacticiniis, internum esse, & ab externo resolvi scribis: num is sit calor animalis, ἡμφύλιος alterans & concoquens? quid cōcoquat, & quomodo, ac quis ejus coctionis terminus? aut nū solum sit calor σύμφυτος, humidum cōmistum sicco terminans, & qui huic coctio & alteratio, quæ tātūm ἡμφύλιον θερμόν, aut potius animæ, cujus hic calor instrumentum est, cōpetunt, tribuatur: & cur non à validiori æquè, ac à minus seu non nimis valido calore resolvatur? Explana præterea, cur Caseus, qui etiam ad τὰ γαλακτινα & lacticinia pertinet, à non nimis valido calore non facilè putrescat, & putrescens nō acescat, sed acerrimus, interdum etiam amarus fiat: & cur

Poma

Poma ante maturitatem acida, post maturitatem putrefacta non acescant, sed amarescant, Aristotele 22. *probl.* 5. teste? Et si Lac acidum putridum est, cur nulla in eo fiat sicci ab humido sequestratio? cur non diffuat calore terminante destitutum, sed inspissetur potius? Et cum densatâ superficie Prisanæ & Lactis prohiberi, ne tam facile insitus evolet calor, scribas, quid fiat quod illa Lactis acidi inspissatio non prohibeat insiti & volatici caloris avolatum? Expone, quomodo superficiei Prisanæ densitas animadvertatur, quæ non superficiei aut reliquarum est magnitudinû, sed corporum quæ densari possunt? Quomodo debilis appelletur Lactis & Lacticiniorum calor, qui tantus ac talis est, quantum ac qualem requirit ipsorum natura: & si major esset aut fortior, non naturalis sed præter naturam esset, atq; inconveniens? Item quomodo quiescere & cessare ab operatione is calor potest, qui evolavit, uti tibi placet, aut potius resolutus disperiit, & propterea nihil ac nullibi est?

Hæc, inquam, omnia nobis dilucidè expone, & ita ut intelligaris, sine Sophistica tergiversatione eloquere: aliàs te ea quæ Aristoteles *lib. 4. Meteor.* de Putredine *ρυγίως & ιδίως* dicta scribit, non legisse, aut lecta nec intellexisse, nec adhuc dum intelligere, ex iis quæ de Lactis, Prisanæ, & similibus corruptione ac à propria natura discessione pueriliter differis, suspicabimur. Hæc de Acido putrido simplici.

Acidum autem acutum, qualis ex mente Galeni acerrimi aceti vinei sapor, fit calore proprio dissipato & debilitato à putrido.

Sequitur Acidum putridum mixtum, seu compositum ex acido & acri, quod acutum appellat Castellsus, & similiter ex dissipato calore proprio ab externo, putrido & re-

solvente, oriri affirmat: idq; exēplo Aceti Vinei, uti loquitur, seu quod ex Vino fit, acerrimi (quasi verò Vinum in acetum minùs acre aliis modis & causis corrūpatur, quàm in acetum acerrimum) declarat: sed, uti solet, confusè, titubanter, inconstanter. Hic Acetum Castello est putridum, est mortuum, putredo est mors, & mors putredo, externa caliditas est putrida, sapor aceti est acris & non acris, internum calidum occiditur & moritur, & fortassis etiam sepelitur, & procurante Castello, exequiis non caret. Vulgus Medicorum & Philosophorum, cū Galeno *lib. 4 simpl. med. fac. cap. 2.* Acetum fieri ait, cum Vinosa vini partes refrigerantur, & aqueum recrementū putrescit. Hos aliquo modo sequitur etiam Simon Simonius Lucensis, aliàs Galeni Censor severus, qui *in examine sententiae Brunonis Seidelii f. 44.* scribit, Acetum ex Vino fieri putrefactione, & esse tamen adhuc Vinum, sed Vinum putrescens. Jacobus Zabarella *lib. 3. de mixt. gen. & int.* omninò negandum esse censet, Acetum esse Vinum putrefactum, & Vinum mutari in Acetū per putrefactionem: ob auctoritatem tamen Galeni hanc opinionem aliquo modo admitti posse, arbitratur, si acetum per similitudinem solū quandam, non per verā putredinem ex vino genitū esse dicatur. Ante hunc J. Schegkiius, non εἰμαρμένη & naturali vini corruptione seu putredine vera, sed corruptione violenta, quam διαφθοράν appellat, acetum generari, contra Simonium scribit *in disputat. Physic. f. 714.* Idem *lib. 1. de occult. medic. fac. cap. 5 f. 51. & 52.* non rectè sentire Galenum ait, scribentem acetum fieri putredine: cū enim ratione putrescentiæ omnia evanida sint, & ἐξίτηλα ac nullius efficaciam, acetum autem nō sit evanidum seu ἐξίτηλον, sed facultates suas atq; vires habeat, ideo non putredine, sed aliā quadam corruptione id provenire, statuit,

Zaba-

Zabarella peculiarem tuetur sententiam, *lib. 3. de mist. gener. & inter. cap. 7. & seqq* quam ad verbum, nulla authoris factâ mentione, in suum de Febribus à serosa humorū coluvie ortis tractatū transcripsit Carolus Piso. Is cū Schegkio *in disp. Phys. f. 714.* duplicem primū in Vino præsupponit calorem, *ἑμφύπν* unum, quem animale & vitalem appellat, quia ex animato corpore defluxit; alterū *σύνφύπν*, quem calorem elementarem seu temperaturæ nominat. Deinde duplicem etiam cum Galeno in Vino agnoscit humiditatem, Vinosam scilicet vini partem, quâ fieri ait continuationem & conjunctionem partiū: & humidum recremētum, Galeno sic dictum, quod humidum aquosum, & cum Alberto *lib. 4. Meteor. cap. 10.* quasi nutriēs, appellat. Tandem docet acetum fieri per interitum caloris *ἑμφύπν* manente calore *σύνφύπν* (qui putredine perit, & tunc vinum fit vappa) sine separatione humidi continuantis à sicco: & hanc *διαφθοράν* cum Schegkio per quandam similitudinem & metaphoram appellat Mortē. Hæc Zabarellæ opinio, ut optimè monet Gregorius Horstius *probl. θεγγων. decad. 5. q. 1.* non destituitur suis dubitationibus, imò pluribus urgetur difficultatibus: de quibus aliâs fortè agendi dabitur occasio.

Hinc pluribus arridet assertio Jatrochymicorū, (quos non satis convenienter Hermeticos appellari, H. Nollius *tr. de vero Hermete* docet ex quorum opinione J. Quercetanus *in Hermet. Medic. defen. cap. 20* scribit, Vinum, quod in se multum continet salis armoniaci naturæ acidi, *de signat. rer. inter. f. 101* & de materia vitriolata plurimum participat, *de medic. pris. Philoss. 36.* detracto illi suo spiritu & essentiâ æthereâ, quâ mirâ suavitate perfundeatur (cum punctione ramentum aliquâ, sed gratissimè palatum feriente, ex singulari illa

illa temperie aciditatis vitriolatę per dulces & sulphureos spiritus à naturæ archęo vino inditâ & conciliatâ) tandem acefcit, occultis illis & acidis spiritibus, qui vinculo sulphurę substantiæ in officio continebantur in vino, occultatam antè suam naturam, utpote liberam & solutam, manifestam reddentibus.

Hic modus generationis Aceti, seu mutationis Vini in Acetum, etsi sensibus & rationi convenientior esse videatur quàm priores, Danieli tamen Sennerto non probatur; qui nō per sulphurei spiritus separationem, sed potius per fixationē spiritus & salis volatilis, quę in Vino sunt, Acetum fieri, statuit. Ita enim *tractatus sui de Scorbulo cap. 3.* scribit. Et ne ambagibus utamur, acetum è vino fieri spiritus & salis volatilis, quę in vino sunt, fixatione, ut Chymici loquuntur, putamus. Neq, enim spiritus è vino separatione fit acetum: cū è vino, à quo spiritus separatus est, aut quod corruptum est, spiritumq; amisit, nullum fiat acetū: sed quò generosius vinum est, eò fortius ex eo fit acetum: ex vino quoq; ex uvis immaturis expresso, & quod omni ferè spiritu destituitur, nullum sæpè fiat acetum. Neq; solum ex Vino, verum etiam ex Cerevisia, Hydromelite & fructuum nonnullorum succis, spiritu abundantibus, & è quibus spiritus, spiritui Vini similis, destillando elici potest, fit acetum: ex aliis verò, quę tali spiritu destituuntur, non fit. Et paulo post: Et quòd per spiritus & salis volatilis fixationem, non verò separationem fiat acetum, ex sequentibus satis patet. Primò quòd post destillationem vini nihil vel parum salis in phlegmate deprehēditur: post aceti verò destillationem salis acerrimi plurimum relinquitur. Deinde quòd in vini destillatione primò spiritus ascendit, utpote volatilis; phlegma verò post spiritum: in ace-

in aceto verò primùm phlegma destillat, post phlegma demùm spiritus acidus, fixior scilicet, & ad evaporandũ minus aptus jã, quàm ipsum phlegma. Nimirũ spiritus & sal, qui in vino est volatilis, ad lenẽ ignem (quæ natura est volatiliũ Chymicis ita dictorum) evaporat, in alembicum attollitur, & à phlegmate separatur: in aceto verò spiritus & sal, quæ in vino volatilia erant, digestionẽ per lentum calorem, quo acetum generatur, fixa jam reddita, non statim in calore eleuantur & ascendunt (quæ fixorum natura est) sed ut spiritus aceti ascendat & destillet, majore calore opus est: imò magna pars salis acidi fixi in phlegmate relinquitur, & in altum non elevatur. Tertiò spiritus vini est *φλογιστός* & facilè flammam concipit: aceti verò spiritus nullo modo, sed etiam ne alia facilè accendantur, prohibet. Hastenus Sennertus Quæ omnia eum in finem, huc allata sunt, ut ex ijs cognoscat Castellus, quàm rudis sit nec supra plebem sapiat: & quæ ipse de Vini putredine, morte, infiri caloris nece & alijs confusè blattit, non nisi delirantis Cerebri esse figmenta, & Castelli officinã digna.

Non dissimili autem ratione fieri etiam minerale acetum, mihi persuadeo.

Hisce de diversis aciditatis speciebus, earumq; generatione præmissis, quæstionem ab initio propositam de aciditatis in Chalcanthino oleo vel spiritu ortu, discutere in præsentiarum aggreditur, & primùm audacter respondet, eam putredine, & simili, quã acetum vini, ratione, generari. Deinde pro hujus propriæ persuasionis (ita ipsemet suam ex propria & putrida putredinis officina depromptam de putredine Vitrioli, ejusq; putrida aciditate,

affertionem nominat) meliori explicatione supponit, ea quæ putredine aciditatem sortiuntur, ipsam prius, cū cruda, semicocta, imperfectaq; erant, habuisse: & corpus putridum eandem reassumere aciditatem, quam prius, ante maturitatem scilicet, habebat: sicq; putredine regressum, fieri saporis perfecti ad imperfectum.

Ea quæ putredine, Vel nimio externo calore.

QUò incautis facilius ἐπιροδιδασκαλία suâ imponere, & rudioribus persuadere possit, Vitrioli spiritum, quænam validissimo igne elici vident, audiunt vel legunt, à putredine suam obtinere aciditatem, ideo putredinem hîc & nimium seu vehementissimum externum calorem vel combustionem, confundit, & particulâ Vel astutè copulat. Quod autem Putredo à validissimo & nimio non fiat calore, & quomodo differat à Combustione, & per se notum est, & ex sequentibus patebit.

Ipsam prius habuisse cum cruda vel semicocta imperfectaque erant.

AD regressum Saporum quod attinet, debebat artificiosissimus Castellus (cū Philosophus in de Categor. cap. mibi 10. part. 20 scribat, ἀπο τῆς περισεως ὅτι τὴν ἕξιν γίνεται μετὰ βολὴν ἀδύνατον) firmas & ἰκτεῖαι attulisse rationes, modūq; per suas causas demonstrasse, quo ea quæ putrescunt, regrediantur ad illam eandem aciditatem, quam ante maturitatem habebant, & ob hanc (cū accidentia nō sint extra sua subiecta) ad illud idem elementorum cōcrementum, quod antè habebant, eundemq; humorem ex quo provenerant. Nos enim compositum quod perit,

perit, unquam idem redire, secundum Aristotelem, cum Zabarella *lib. 2. de myst. gener. & int. cap. 16.* negamus. Negamus præterea, omnia ea, quæ putredine aciditatem sortita sunt, eandem prius, cum immatura, cruda & semicocta erant, habuisse: & ea, quæ aciditate ante maturitatem caruerunt, nullâ unquam corruptione acida fieri posse. Non rationibus, sed, tui imitatione, exemplis tecum agam. Aqua Pluvia nec acida est in sua natura, nec, antequam in aëre perficeretur, fuit acida: eandem tamen putrescendo acescere, & Libavius testatur *Syntag. arc. Chym. tom. 1. lib. 7. c. 22.* & nos sæpius experti sumus. Mel nec acidum est, nec ex acidis ortum, in aqua tamen mulsâ in optimum acetû vertitur. Lac crudum & semicoctum in uberibus animalium, aut etiam Sanguis, ex quo tanquam materiâ, generatur. Lac, non est acidus: Lac tamen facilè & parvo calore alterari atq; acescere, & quotidie videmus, & Galenus testatur *5. apher. 64 lib. 10. simpl. med. fac. lib. 3. de alim. fac. cap. 15. & alibi*: spiritu ipsius $\phi\lambda\omicron\gamma\iota\varsigma\omega$ & inebriante, quem Tartaris præsentissimâ ad inebriandum facultate in usu esse; Scaliger *exercit. 87* scribit, ex mente Sennerti fixato. Nec est, ut ad remotissimam in nonnullis Lactis materiam, Gramen videlicet, quod Galenus priusquam aruerit dulce esse scribit, *lib. 4. simpl. med. fac. cap. 14.* & plantas varias, recentes & exiccatas, quibus vescuntur quædam bruta & aluntur, & ex quibus, maximâ parte non acidis, per multas intermedias mutationes Lac generatur, recurras: nemo enim mētis compos gramen, herbas, fœnum &c. crudum & semicoctum Lac appellaverit. Et si regressum in infinitum, instituere licet, cur non regrediuntur putrescentia pari facilitate ad elementa: & cur propterea putrescentia nullum obtinere saporem non dicis, quia elementa ante mi-

stionem nullum saporem habuere. Hordeum & Triticum immatura vel semimatura aciditatem habere, ut tu dicis, non est verum: sensus enim te erroris convincunt, qui lacteum, uti etiam Scaliger in 6. de Plant. cap. 10. scribit, & aqueum, non acidum eorum per initia esse succum, testantur. Galenus Triticum, Hordeum, & quæ ejus sunt generis, quum propter humiditatem principio qualitatum, propè expertia sint, temporis successu maturata ac siccata dulciora evadere, scribit 4. simpl. med. fac. cap. 14. Quod si herbam fortè Hordei, aliarumq; frugum acidam esse finxeris (ego hætenus nunquam gustavi, scio tamen non esse acidam) tunc ego vicissim, herbam hordei immaturum & semicoctum esse ac dici hordeum, & ex herba, tanquam materiâ, grana generari hordei, ut probes, non præter rationem postulavero. Donec tu hæc præstiteris, ego interim talia corruptione vel putredine ac escencia, aciditatè prius, cum immatura, cruda & semicocta essent, non habuisse, contra impudens tuum postulatum affirmo. Vinum immaturum, quod tu tanquam minus notum per id est explicando Uvam acerbâ appellas, (rectius & melius succum uvæ acerbæ vel omphacium dixisses), aciditatem quandam habere non negamus: verum non talis ea est aciditas, qualis in aceto: nec mirum: cum etiam non idè sit utrobique elementorum concrementum, à quo saporis hi, quos tu crudos & imperfectos appellas, Theophrastus verò lib. 6. de caus. Plant. cap. 10. populariter loquens ὀλίγες materiales futurorum nominat, propterea quòd forma, quâ in materiam introductâ cessat motus, nòdum invecsta est, dependere dicuntur. Non idem est, inquam, temperamentum Aceto & Omphacio, non eadem substantia, & propterea non idem sapor, neq; eadem facultas. Omphacium

cium non acidum modò est, sed & acerbæ astringentisq̃ue qualitatìs: & inter omphacas aliæ plus acerbitatìs, aliæ aciditatìs minus obtinent, sunt & quæ pari portione ambas fortitæ sunt. *Galen. 4 simpl. med. fac. cap. 11.* Non ea est in Omphacio, quæ in Aceto substantiæ tenuitas, ut in profundum penetret: terrenū enim est magis. Nec eam habet acrimoniā, quam acētū, nō ex putredine, uti opinatus est Galenus, sed à Sale, quo abundat, obtinet. Quæ ab Omphacio fit refrigeratio, imbecillior est, quàm quæ ab aceto proficiscitur, teste etiam Galeno *l. c.* Hinc non per omnia sentimus cum Galeno affirmante Vinum per refrigerationem (hæc perfrigeratio fortè est Sennerti salis volatilis & inflammabilis fixio) acescens in eundem humorem converti, ex quo provenerat. Consule sensus, visum, gustum, olfactum & etiam tactum, atq; magnam utrobq; deprehendes diversitatem. Vide, gusta, tange, & odorare Cerasa, Pruna, Mora, Persica putrida & eadem cruda ac semimatura, & diversissimas deprehendes substantias, sapes atq; odores.

Sed hîc peculiariter quædam sunt notanda. Sorbomatura nec acida, nec acerbæ sunt Galeno *lib. 2. de alim. fac. cap. 25.* sed austera: ante maturationem itaq; non fuere acida: quia acida coctione ac perfectione austera atq; terrestria non redduntur: quando itaq; putredine acescunt, nō reassumunt aciditatem, quam nunquam habuere. Persicorum plurimæ reperiuntur species, calore, sapore & substantia differentes. Prunorum differentiæ inexplicabiles ferè sunt. Cerasorum etiam sunt variæ. De omnibus ne, an de aliquibus tantum, & de quibus Persicorum, Prunorum, Cerasorum speciebus Castello indefinitè, hoc est, Sophisticè loquenti, sermo sit, non constat.

Sunt quædam ex his, quibus acidus sapor non materialis, sed formalis est, & simul cum maturatione ac perfectione provenit & introducitur, ac propterea putredine non reassumitur, sed unâ cum partium concremento aboletur. Tandem, cum dicas, si prædicti fructus perfectè maturi simul coacervati putredinem acquisiverint, aciditatē quam immatura habebant putredine reassumere: nō immeritò quæro ex te, quid fiat cum maturis quidem, sed non perfectè maturis, si putrescant: & quid cum iis, qui non coacervati putrescunt, num fortè, eos sine coacervatione putrescere posse, neges.

Hoc quidem totum non est meum recens inventum, sed Galeni.

PRomisisti in præcedentibus, quod putridæ aciditatis causas, non ex aliena, sed propria officina depromere velis: nunc verò promissi & dictorum immemor, hoc totum, seu totam hanc *αιτιολογίαν* tuam, non tuum recens, sed antiquum Galeni, imò Galeno antiquius, ipsius nempe Theophrasti esse inventum, fateris. Scimus nos quidem sine tua admonitione, sive suggestionē, quid post Theophrastum sentiat Galenus de perfrigeratione Vini & conversione in illum humorem, ex quo provenerat: sed demonstrationem videmus nullam: eumq; per omnia tecum sentire, negamus. Triticum enim & Hordeum immatura acida esse, Galenus nullibi docuit: nec vinum immaturum uvam acerbam appellavit. Acetum putredine acrimoniam acquirere is affirmat, tu negas. De fructuum non nisi coacervatorū putredine, & aciditatis pristinæ, ac propter hanc temperamenti partiumq; concretionis, ma-
tura-

turatione abolitæ, reasumptione, apud Galenum nihil reperio Sic etiam Theophrastum, etsi is de resolutione acidi in acidum, veluti in materiam, absq; demonstratione nonnihil scribat, non tamen planè habes ὁμόψηφον. Is enim Vini in acetum mutationem, non tecum putredinè, quæ ἐιμαρμένη ἐστὶ καὶ φύσιν est Philosopho lib 4. Meteor. corruptio, sed violentam atq; præternaturalem esse corruptionem quæ βία est, loco à te allegato optimè dicit.

Quod si Galeno (ut Germani solent)
parum fidis.

CURtu servilis credulitatis Professor, Galeno non credis, Acetum heterogenum esse, & per putredinem acrimoniam acquirere, asserenti? Cur non credis Theophrasto, qui violentâ & præternaturali corruptione, non putredine, Vinum in acetum mutari statuit? Cur non credis Aristoteli & Galeno, in ustis caliditatem, quam igniculum & ἐμπύρευμα vocant, admittentibus? Ad quid hæc in Germanos, quos non nosti, τηλίπυσι? Galenus non in Hippocratis solum scriptis, sed & in aliis omnibus antiquorum libris se observare scribit, ut ne temerè quæ quisque ipsorum dixerit, approbet, sed experiētiâ & ratione, verum ne an falsum sit, quod scripserunt, examinat. 6. Epidem. 2. 25. Hinc passim non Aristotelem modò, Athenæum, Chrysippum, Asclepiadem, Archigenem &c. quibus adjutus optimus evasit, variorum errorum; sed & Hippocratem imperfectionis, obscuritatis, contradictionis, falsitatis, non servati ordinis, impropriæ locutionis &c. coarguit. Quod itaq; sibi juris statuit Galenus in suos sive coëtaneos, sive antecessores & præceptores: idem in ipsummet, quem nō extra hominum sortē, quos difficile est non in multis peccare,

care, *Galen. 2. x. l. cap. 1.* collocant, interdum non modò Germani, sed &, ut Græcos, Mauritanos, Gallos, Hispanos, Anglos taceam, Italarum plurimi, Montanus, Mercurialis, Scaliger, Fallopius, Cœsalpinus, Cardanus, Zecchius, Augenius, Cuncus, Saxonia &c. meritò sine tua venia usurpant: & temerariam Alexandri Massariæ Itali vocem, quâ nec fallere nec falli Galenum potuisse, *add. apolog. lib. 3. disp. 3. cap. 11.* & cum eodem se errare malle, quàm cum aliis benè sentire (quod etiam Riolanus Gallus quodam in loco scribit) profitetur, reipsa detestantur. Causam si uberiorè scire desideras, cur Germani non temerè fervorum, instar atque inconsideratè credant, quæ quisq; antiquorum tradidit, lege si libet, per negotia enim vacat, lege, inquam, Thadd. Hageci. *præfationem in libros L. Grylli de Sapore dulci & amaro*; Danielis Sennerti *præfationem suarum Instit. Medic. ad Lector. & caput eiusdem 3. de Chym. cum Aristot. & Galen. consens. & diff.* Michaëlis item Döringii *acroam. de Opio sect. 2. p. 1. cap. 1. f. 34. & seqq.* Si tibi hi non satisfaciunt, tunc nos tu doce meliora.

Hoc posito, sic aio.

Hisce à Castello pro firmis atque necessariis suppositis, concludit tandem Acetum minerale seu Spiritum Chalcanthinum per Vitrioli putredinem generari: eo, ob calorem insitum ab externi caloris potentia resolutum, recrudescente, refrigerato, & pristinum saporem, quem in principio generationis habebat, cōstione verò abolitum, reassumentem. Doleo vicem tuam, miseretq; me tui, Castelle, qui plenus Campanæ superbiæ, ut aliàs, ita hîc imprimis, per imprudentiam temerè te dedisti, & omnem existimationem atque authoritatem, etiam apud eos, qui
prima

prima Philosophiæ tyrocinia docent, perdidisti. Qui enim hæc tua legunt, te ne per transfennam quidem Peripatericam salutasse Philosophiam, judicant, & indignum esse statuunt, qui cum Philosophis congregiaris. Alij modestius de te sentientes, te, cum hæc scriberes, in potestate mentis fuisse, ambigunt. Nonnulli temulentum te fuisse suspicantur, *ψευδῆς γὰρ δόξα πῖς μεθύσει γίγνεται*, inquit Anacharsides apud Athenæum: sobrium enim te, aut metus aut pudor cohibuisset, quò minùs tales easq; pueriles nugas de rebus serijs, de putredine, de combustione & alijs Misti affectionibus, effutivisses: at vinum tibi & pudorem excussit, & metum abegit. Temetum itaque edormi, & te nonnihil recollige, ac primùm quid Putredo *κυρίως ἔιδως* dicta, quid Combustio, aliæque Misti affectiones sint, quomodo & à quibus fiant, in quibus conveniant & differant, ex Philosophorum scriptis discere: & tùm quàm benè, quàm scitè, quàm constanter, Spiritus Chalcanthini fequestrationem violentiâ ignis externi vehementissimi & comburentis factam, Putredinem appellaris, ipsemet discerne & judica.

Resoluto calore infuso in Sulphure & Vitriolo potentiâ externi caloris.

IN Putredine fit interitus proprii & naturalis caloris, qui est in unoquoque humido, à calore alieno, qui est *τῷ περιέχοντι*, Aristot lib. 4. Meteor. cap. 1. evocatur enim sensim calor *σύμφυτον* ab externo, laxante, ut S. Simonius docet de Putred. f. 242. & aperiente corporis meatus ac poros, & ita minuitur, ut nequeat amplius regere ac determinare humidum & siccum, è quibus tanquam materiâ Mistum

constat: hinc consequenter humidum, quod secundum naturam est, suo juri relictum, & caloris dominio destitutum, spontè diffluit ac separatur à sicco & coëvaporat. Ex hisce sequitur, primùm illam externi caloris actionem non esse vehementem, sed lenem, mediocrem, sensimq; factā. Id docet etiā Zabarella *lib. 3. de mist. gen. & int. cap. 5.* inquit: Est nobis ante omnia statuendum tanquam verissimum, putredinem à calore ambientis tunc solum fieri, quando ille mediocris & debilis est, & sensim agens: non fieri autē, quando ambiens est calidissimum. Patet autem hoc per experientiam: nam res in ignem conjectæ non putrescunt, sed uruntur: & in æstate plura, quæ ab æris calore putrescerent, si exponantur radiis Solis, qui magnum calorem efficiunt, non modò non putrescunt, sed etiam à putredine præservantur. Ratio autem hujus discriminis est, quoniam si calor vehementer agat, prius resolvit humidum, quàm calorem internum educat: quoniam internus calor non potest educi celeri & vehementi actione, sed longā æminis vehementi. &c. Hæc Zabarella.

Secundo sequitur, ea quorum meatus & pori ob abundantiam uniuscujusq; naturalis siue adventitij humoris, aut externum calorem humidum (ob quā causam Piccolomin. *de Putred. cap. 2. & 17.* Putredinem magna ex parte à calore fieri humido scribit) faciliùs laxantur, etiam faciliùs & citiùs alijs putrescere.

In Combustione verò, quā Vitrioli ac Sulphuris acidum liquorem elici constat, calidum misti innatum resolvi aut evocari, prout hîc singis Castelle, constantissimè negat Zabarella *de mist. gen. & int. lib. 3. cap. 5.* & Combustionem nullo pacto dici posse corruptionem caloris à calore, sed frigidi & humidi à calido & sicco, asserit. Sic Piccolomin.

colomineus *de Putred. cap. 17.* Combustionem primò referrì ad humorem, illumq̃ue consumere docet. Et S. Simonius *de Putred. contr. Erasf. com. 27.* scribit, absumi in combustione humidum cum sicci portione, cedens in ignei calorìs pabulum:quem humoris misti interitum, calorìs nativì interitus seu evocatio non necessariò sequitur, quemadmodum calorìs evocationem humidì sequitur à sicco secessio. Non enim necessarium est, inquit Zabarella *de mist. gen. & int. lib. 2. cap. 9* ut amoro effectù amoveatur causa, est tamen necessarium, ut amotâ causâ amoveatur effectus: pendet enim effectus ex causa, non causâ ex effectù. Atqui calor naturalis in misto est causa conjunctionis humidì cum sicco, ut Aristoteles dixit. Ergo necesse est, ut exitum calorìs naturalis insequatur separatio humidì à sicco: non sic necessarium est, ut exitum humidì insequatur exitus calorìs naturalis: in multis enim videmus contingere, ut si exiccantur, à putredine præserventur, & diutius durent.

Potentiâ externi calorìs.

R Ecè & appositè contra Putredinem tuam Vitrioli & Sulphuris hic scribis. Potentiâ & quidem vehemētissima ignis ardētis actione, & ut ipsemet fateris *f. 31.* summâ aduſtione, Sulphur & Vitriolum, ut acida ipsorū pars separetur, comburuntur, non putrescunt: nec resolvitur ipsorū calor, sed augetur & intenditur, igneusq̃ue redditur, donec pabulo omni destitutus intereat: in Sulphure quidem, utpote tuo etiam iudicio *f. 25.* maximè combustibili, & *εὐφλετῶ* faciliùs & citiùs: in Vitriolo verò difficiliùs & tardiùs.

Encheriam seu operationis modum, quo acidus ex Sul-

phure & Vitriolo liquor διακρίσει elaboratur, in gratiã eorum, qui operationum Chymicarum sunt ignari, paucis delineandum esse duximus. Sulphur tritum & paropsidi impositum tædâ vel candelâ incenditur: hinc humidũ pingue & φλογισόν in ignis cedit pabulum & absimitur, pars verò non inflammabilis resolvitur in fenum & elevatur, ac dispergeretur in auras, nã à supereminente campana vel alio concavo vase, tanquam camino retineretur, cujus lateribus pruina specie accrescens, à vasis & aëris frigiditate & humiditate cogitur, inq; liquorem suã naturã, nõ combustionem, multò minùs putredine, quæ hinc nulla est, acidum, phlegmati ferè insipido mistum, abit: à quo rectificatione separatur.

Vitriolum verò supra prunas primùm uritur & torretur, aquositate superflua & halituum immodicorum, separandorum gratiã: postea ardentissimi ignis violentiã in retorta ignitur, hinc pars comburitur, reliquum verò humoris nõ sponte post caloris proprii evocationem diffuit, sed vi attenuatur, inque vapores instar nebulae primùm, deinde procedente ignis actione instar nubis dense, resolvitur; qui secederent in auram, in aëremq; dispergerentur, nã receptaculo, eoq; magno & capaci conclusi, tandem ab ambientis frigore in liquorem cogerentur naturã suã heterogeneam, humore insipido phlegmatico, acido volatili, acido fixo & acerrimo ac summè caustico, constantem. Plenius si uratur, tandem nihil restat nisi quidpiam instar elementi terrei, coloris rubetis, sine morfu exiccans. Ex dictis quilibet, qui à mente non excidit, judicare potest, Spirituum Sulphuris & Vitrioli præparationem non putredine, sed combustionem fieri: & te

Castel-

Castelle contrarium asserentem ἀρρώστια τῆς διανοίας laborare, & de Putredine atq; Cōbustione minùs nosse, quàm plebem ignobilem, rusticos & mulierculas: ad quas, ut suū iudicium de sapore spiritus Vitrioli ferant, cūm Romanis, uti scribis, Medicis depravatè afficiatur sensus gustus, confugere, tibi & universæ Medicorū scholæ dedecus insigne esse, in epist. dedic. ad Cardinalem, conquereris.

Relinquitur materia recrudescēs, refrigerataq;.

QUID relinquitur in Cucurbita post Spiritus seu olei potabilis extractionem? In præcedente secunda Aporia respondes, derelinqui partes calidas, acres, salvas. Et rectè. Relinquitur enim Colcotar, quod tu Vitriolum ustum, fæces ustas & Colcothar ustum, terrestrem & siccissimam, acerrimam & causticam Vitrioli partem, cum minori actuali humiditate quàm phlegma sit acidum, (ridiculè hoc: nec Vitriolum nec Colcotar est actu & ad tactum humidum: phlegma verò Vitrioli acidum, & oleum Colcotaris acerrimum, utrumq; ad tactum æquè humidum est, non hoc minus illud magis, potestate tamen hoc magis quàm illud siccans) appellas; & multò acius Vitriolo crudo, calidissimum, acerrimum, & siccissimum, & cū crassa essentia causticum esse dicis. Post enim spiritus seu olei potabilis extractionem in Colcotare relinquitur oleum, tibi Sal volatile nominatum, quod nigrum, causticum, acerrimum, siccissimum, & calidissimum etiam actu, esse, ac ab eo Colcotar acerrimum & calidissimum reddi statuis. Quâ itaq; fronte, quo ore, tu nunc id quod relinquitur post spiritus Vitrioli extractionem, refrigeratum, recrudescens, & proprio privato esse calore, asse-

rere, & *φαινομενως* audes? Qui non erubescis, nec harum nugarum te pudet? Non est, ut pro incrustandis atq; palliandis tuis erroribus, tibi nunc non de Colcotare, sed de Spiritu acido, qui adustione cogitur separari, sermonē esse, dicas. Spiritus enim non relinquitur post imaginariā tuā, inq; tuo Cerebro conceptam cōbustivam Vitrioli putredinem: sed Colcotar relinquitur, Spiritus verò dissiparetur in ambientem, & secederet penitus, non secus ac lignorum combustorum fumus, nī vāse capaci convenienter adaptato & juncto, cohiberetur, relicta post se, tuā propriā cōfessione, totius Vitrioli parte calidissima, quæ tātū abest, ut calore sit privata suo, ut multò calidior sit, quā Vitriolum ante ustionem fuerat: quo etiam ob calidissimā & acerrimam vim intra corpus uti reformidas, cū non-usto Vitriolo te sēpius, in pueris etiam unius tantū anni, feliciter usum esse profiteris.

Præterea si Vitrioli spiritus summā adustione putrefactus frigiditatem, & ejus sobolem aciditatem, quam ipsum in principio generationis suæ habuisse & postea amisisse tradis, demū reassumit, eandem, dum in Vitriolo reliquis partibus ante separationem mistus erat, non habuit. At consequens ex tua doctrina est falsum. Scribis enim Chalcanthum esse heterogeneum, cum aliquot [ergo, non omnibus] particulis calidis, à prædominio frigidū [ergo frigiditatem putredine combustivā non reassumit] propter partes frigidiores, aqueas, phlegmaticas, acidas [ergo ante putredinem tuam fuerunt acidæ] quibus calidiores quasi vinculis & obstaculis vinciuntur & deprimuntur: his verò separatis calidiores, quæ velut in carcere latebant solvuntur, liberæq; à contrariorum præsentia per se agunt. Ergo falsum est etiam tuum Antecedens. Et cum

cum novas separatione non acquirit qualitates tuum acetum minerale, nec saporem novum quem in misto latentem prius non habuerit: ita falleris etiam & fallis, dum Vitrioli spiritum novas, peculiare, & à prioribus, quas dum pars esset totius non determinati Vitrioli, habebat, diversas & planè contrarias, fortiri vires & facultates, scribis.

Si dicas aciditatem mineralium investigasse exemplo vegetabilium.

Conjecturâ quidem assequor objectionem : ἀσυνλογίαν tamen, quâ tanquam Vpupa sterquiliniis perpetuò delectaris, non intelligo. Sapores semper sunt sapores, ais. Magnum mysterium. Asinus semper, hoc est, quamdiu est, Asinus est. Quid ex hoc colligis? Ergo mineralium & vegetabilium sapores origine & causis non differunt: quoniam & Theophrastus inter hæc (inter hos sapores volebas dicere) non distinguit. Quæ consecutionis est ratio? Nulla. Si causis, uti opinaris, non differunt prædicti sapores, cur immediatè scribis, eos differre materiâ? An fortè Materiam à causarum numero repudias? Certè si Materiâ differunt mineralium & vegetabilium sapores, differunt quoque Formâ, & propter has etiam Efficienter. Ex suis namque, in suis & à suis principiis, materialiter, formaliter & effectivè, concrefcunt in terræ fibris & sinibus succi minerales: & ex suis, in suis, & à suis succi vegetabiles. Nec contradicit nobis Theophrastus, qui non planè easdem, sed quodammodo easdem esse causas saporum mineralium & vegetabilium, scribit: quamvis testimonio Theophrasti, si alicubi hac in materia nobis contrarius est, non moveamur, veritatis majorem

rem rationem habentes, quàm authoritatis malè sententium. Nam & Averrhoes scribit, authores illos antiquos nullâ demonstratione, sed infirmis & vix probabilibus rationibus conari saporum mystiones, ortum & causas explicare. Ipse certè Galenus, quemadmodum in præcedentibus *ex lib. 1 simpl. med. fac. cap. 24.* monuimus, studiosos dehortatur à Physicorum sui temporis hac de re quæstionibus, crebras, ut ait, dubitationes habentibus. Naturæ intentionem in generandis saporibus, seu Finem saporum quod attinet, tu hujus gratiâ seu respectu non variare sapores asseris: Nos (et si κρησφύγετιν hoc ad propositum problema de ortu aciditatis mineralis nihil pertinet) negamus: siquidem ad cibi commendationem & utilium cognitionem, ad quos metalla non referuntur, vegetabilibus saporibus à natura esse insitos omnes fatentur. Ita enim scribit N. Taurellus *alp. caus. lib. 5. quæst. 5. f. 922.* ideo saporibus alimentis adjecti sunt, ut antequam degluciantur, quanam utilia & competentia sint, cognoscatur: imò etiam priusquam mastificentur, ne quod assumatur, quod nocere possit. Et Scaliger *in lib. 6. de caus. Plant. cap. 5* inquit: cum sapor à natura sit insitus (vides intentionem & institutum naturæ?) ad cibi commendationem, ut ad vitam sustinendam allicerentur animalia: metallicorum nihil ad alimentum capita reducatur: non videtur sapor esse à natura quæsitus pro metallis.

Fermentatio autem ab aceto minerali in o-
leo Tartari, proprietas est aliorum aci-
dorum omnium.

VT aliàs, ita hîc quoque inscitiam atque ruditatem tuam prodis. Acida fermentant quidem, etsi non.
sola

sola (quædam enim spirituum & caloris causa pro fermento usurpantur, cujusmodi sunt fæces vini & cerevisiæ, lupulus & alia flatulenta calida) non tamen, uti somnias, fermentantur, nec spumescunt, sed faciunt spumescere, atque elevari & fervere crescendo id quod fermentatur. Nec Acidulæ ob fermentationem à propria aciditate cum impetu quodam è terra interdum profiliunt, quo deliramèto nugarum atque errorum tuorum cumulum adauges: sed longè aliam ob causam, Tyronibus etiam notam, & acidulis cum scaturientibus etiam dulcibus aquis communem. Nunquam né Vinum è dolio adaperto epistomio profilire vidisti, & quidem magno cum impetu? Quipotes, quæso, idem à seipso fermentari? aut quæ causa est, quòd non semper non profilientes modò, sed etiam postquam profuerunt, fermentantur acidulæ, spumescunt, atque elevantur?

Oleum seu liquor ex Tartaro usto per deliquium resolutus non fermentatur à vitrioli spiritu, non elevatur, non spumescit, non intumescit fermentando: sed ex horum subitâ commistione mutua fit pugna & lucta spirituum agentium & repatientium, ex lucta fervor, & cum fervore commistio coagulatorum spirituum, qui fervore cessante ad fundum sidunt: quod in alijs etiam metallorū & mineralium solutionibus minimè acidis, sed acerrimis, videre est; verbi gratia, in solutione auri, cui liquor Tartari instillatus fuerit: in mistione butyri, seu olei antimonij mercurialis cum aqua regia: & in alijs pluribus: ex quorū subita commistione talis in momento fit subita effervescentia, ut vas vel vitrum, in quo commiscantur, ab ea supra modum incalescat. Id quod ab oleo etiam Vitrioli non potabili, quod tu nigrum appellas, & acerrimum, mi-

nimeque acidum esse scribis, accidere, experiri quilibet potest.

Hinc planè ridiculus es, dum Lapidem Philosophorum dictum, ob vim fermentandi acidum esse debere, blatis. Quid enim tibi cum mystica Hermeticorum in opere exaltatorio fermentatione, quâ animæ incorporatio & corporis vicissim animatio fieri dicitur, est negotij, qui ne rusticæ & culinariæ quidem fermentationis naturam intelligis?

Sed missâ hæc tandem faciamus: siquidem tumet ipse vanitatis tuarum ineptiarum, mucosarumq; contemplationum de putrida aciditate, & combustiva Vitrioli putredine pertæsus, aliam & quidem veritati magis consentaneam rationem tandem arripis atq; proponis; διαχεισθαι nempe, quâ Vitrioli pars acida beneficio caloris ignei & vehemētissimi, veluti vinculis soluta, separatur à reliquis, quibus integrum Vitriolum constat, partibus, inque apri-cum suo cum sapore acido, non ustione, aut putredine, aut nova generatione acquisito, sed sibi innato, producitur. Agimus itaque tibi Castelle gratias, quod nunc nobis per tuam beneficam liberalitatem liceat, repudiâtâ Vitrioli combustiva tua putredine διαχεισθαι asserere, & id quod verum esse intelligimus, credere.

Ethic tu finem Chymico labori imponis.

Altera hæc hujus Aporiæ est pars, vel rectius nova Aporia & dubitatio, in qua de Sale disceptatur Vitrioli. Et primùm Minderero virio vertis Castelle, quod non totam Vitrioli Anatomem compleverit: &, quod tam frigide, tam crudè in Vitrioli præparatione sese agentem ostenderit, te cum omnibus qui Romæ sunt Spagyricis, mirari,

mirari, non sine virulentia aculeo profiteris. Mox tamen pro Mindereri defensione te pluries admiratoribus illis respondisse, ais, quod non egerit Mindererus, nisi de ijs liquoribus, quos in Medicina utiles censebat. Apage obtrectator cum ista tua defensione! ubi maledicâ dicacitate tua benè & pro arbitrio prius Mindererû lapidasti & postmodum lapidas, nunc frustulum panis secundarij ostendis ei. Si defendisti Mindererum seriò, cur frigiditatem & cruditatem in Vitrioli præparationibus ei cum sodalitis tuo objicis, & miraris? cum tu non nisi putrida, ἐξήμελα, e-vanida, mucosa, nulliusque pretij & usus, nisi fortè ad interficiendos mures, regesseris. Cur Salis Vitrioli præparationem, quam Mindererus proposuit, indignam esse, ais, ut à Viro Spagyrico, qualem Mindererus se perhibet, tradatur? Tu certè indignus, qui Minderero matulam aut anitergium porrigas: & tamen stolidissimè te aliorû Censorem constituis. Crede mihi, nec Mindererus tuâ defensione, nec tui illi Spagyrici, si viri sunt boni & literati, responsione hypocritica indignè. Nam Mindererus pro sese ipsemet satis clarè & perspicuè loquitur, & tibi ac miratrici tuorum Spagyricorum turbæ, & mirabundo sodalium stupori solidè, si modò sua sine livore legistis & lecta intellexistis, respondet. In epistola enim dedicatoria, in præfatione ad Lectorem & alibi, sibi solùm de Medicinis ex Vitriolo parandis, earundemque qualitatibus, viribus & usu, ratione & fidorum experimentorum autoritate nixo, & per tot lustra probato: non de viscoso, glutinoso, digitis & cultro adhærente, & simul acutissimo atque falsissimo Sale, non Sale, sed Nitro Chalcantino soli Corvino inter tot Romæ Spagyricos viso; nec de Vitrioli Sale fixo, Sale minimè falso, & minimè acri, soli T. Aldino noto, ser-

monem fore scribit. Recordaris ne, an oblitus planè es, qua de re inter se acriter decertare, hinc inde invicem cōtradicens studio digladiari, & altercari Romanos Medicos ab initio operis tui scripseris? Nonné de olei Vitrioli tantum sapore, viribus atq; usu in morbis, febribus præfertim, fuit exorta à nonnullis controversia, quorum frigidis & crudis opinionibus Disquisitionē suam, ut inscriptionis fons testatur, opposuit Mindererus? Cur igitur ab ipso plura impudenter cum tuo sodalicio requiris, quialias præstitit plura, quàm controversiæ status necessariò requirere videbatur? Hujus enim occasione aliorum etiam simul nonnullorum remediorum è Vitriolo ante olei potissimum sequestrationem eliciendorum, & apud Germanos frequenti usu & experienciā probatorum, meminit: plura etiam *circa finem capituli tertii fol. 27.* pollicitus, quæ in Disquisitionis hujus suæ perfectiorem illustrationem dudum, crede mihi, prodijissent, nī immatura mors ipsum nobis eripuisset.

Non tamen ideo totam Vitrioli Anatomē Mindererus pro modestia sua, hīc aut alibi, promittere aut complere voluit: quia id nec debuit, nec potuit, tum sui, tum, subjctæ materiæ ratione. Sui quidem ratione propterea, quòd tempore & otio destitutus, Disquisitionem hanc suam de Chalcantho partim inter irrequietæ praxeos molestias atq; labores, itinerumque distractiones ac perturbationes alias: partim intra thermas Chalcanthinas seu Acidulas, ad quas sanitatis recuperandæ ac fulciendæ causâ concesserat, raptim, perfunctoriè, & succisivis horis, in turba meditationem & scriptionem interturbantium, nobilium & ignobilium, secularium & religiosorum, qui iisdem in Acidulis valetudinis gratia tunc
tempo-

temporis commorabantur, & Minderero utebantur familiariter, plurimi etiam abutebantur, scripsit atq; exaravit. Subjectæ verò materiæ seu Vitrioli ratione, perfectam & omnibus numeris absolutam ejus Anatomen non potuit, nec propterea voluit promittere, multò minùs tradere, qui Vitrioli opes ferè infinitas esse, nec unius ætatis, multò minùs unius hominis laboribus erui posse, non minùs ac tu, qui infinita ex Vitriolo extrahi posse in hac Aporia scribis, agnuit. Ita enim *in præfatione ad Lectorem* scribit: Solum Vitriolum sibi examinandum proponant juniores, semper in eo novi aliquid, quod Medicæ doctrinæ lumen adferre queat, reperturi. Et *cap. 2. fol. 18.* Suscepit autem Nereus ex Doride uxore maximam Nympharum copiam, quibus significatur, ex uno Vitriolo infinita ferè Nympharum seu medicamentorum genera vel species depromi posse, suntq; multivarie Vitrioli opes, ac remedium thesauri Nympharum harum multitudine designatæ. Et *cap. 4. f. 29 ac seq.* attamen licet tota sedulitate mundus in exquirendis Vitrioli facultatibus jam aliquot ætatibus omnem suam industriam posuerit, firmiter tamen in ea opinione hæreo, eum ne quartam adhuc Vitrioli & medicinarum ex eo eliciendarum partem eruisse.

Sed quicquid sit, laborem hunc profequar ego.

Hinc non immeritò nos potiùs miramur, imò ridemus arrogantem tuam temeritatem, quâ laborem hunc à Minderero non complem, hoc est, totam Vitrioli anatomiam, te persequi, id est, conficere, absolvere atq; complere velle, insolenter promittis. Cum tamen, etsi infinita ex eo posse extrahi fatearis, præter oleum acerrimum,

calidissimumq; (quod ad metallorum operas ablegavit Mindererus, nos autem inter Chirurgica remedia locum eidem non ignobilem tribuimus) & geminum Sal à tenūquam præparatum, sed saltem apud Corvinum & Aldinum inspectum, quorum prius Vitrioli Sal esse tu ipse negas, alterum verò non Vitrioli, sed lapidum & terrarum, si modò tale quidpiam reperitur, esse nos dicimus, nihil attuleris.

Cucurbitam inspicio.

DE hac tua à Corvino mutuata Encherefi judicent periti: ego Colcotar fervens non libenter ita tractārim. Vis enim, ut post oleum potabile extractum, Cucurbita statim, hoc est, candens adhuc atque ignita frangatur, & Sal super crustula, qua Vitrioli rubificati superficies tegitur, efflorescens, statim & momento temporis gladij acie abradatur: periculum namq; in mora: quod calore enim secretum atq; concretum erat, frigiditate aëris liquefcere ac diffluere, & digitis ac gladio cum visciditate quadam adharere, tradis. Occasione data num hæc vera sint experiemur ac videbimus. Interim libenter ex te rationem audirem (non enim quævis cujusvis effata pro axiomatibus habeo) cur id falsissimum, uti scribis, & acerrimum Sal, non Vitrioli legitimum Sal, sed Nitrum potius esse dicas: & quæ efflorescat super Colcotaris crustula: & unde Nitrum hoc ab ambiente aëre in momento diffluat, & glutinosam visciditatem acquirat.

Præparatio autem Salis, quam tu doces,
indigna est.

EX Colcotare rubro reduci Vitriolum, segregatum à Sulphure impuro & peregrino, ab aluminosis itē, alijsq; mine-

mineralibus substantijs, & à lapidum atq; terrarum ramē-
tis, & propterea summè depuratum, ac coloris elegantissi-
mi, & nō exigui in Medicina usus, scimus absq; tua & Cor-
vini tui informatione, & à M. Joanne Isaaco Hollando e-
docti proprijs manibus elaboravimus. Non tamen inde
sequitur, præter Vitriolum inde reducendum, nīl Salis in-
Colcotare contineri: separato namq; Vitriolo illo depu-
rato ex reliquijs nihilominus Sal elicitur, quod in proposi-
ta à Mindero Salis Chalcanthini præparatione cū Vitrio-
lo depurato, licet non adeò copiosum, permiscetur, & si-
mul dealbatur. Notandum hīc Colcotar calcinari debe-
re donec in pulverem **bruncum** seu obscurè purpu-
reum abeat: hunc enim colorem si calcinatione non a-
dipiscitur, sed **rubrum** saltem, nihil ferè inde quàm Vi-
triolum depuratum recipies, è quo & phlegma & spiritus,
humidus ac siccus, iterum elici possunt: ubi verò calcinatuū
fuerit ad nigredinem vel spongiositatem, nec multum
Salis inde conficies, nec quod purget multum: id quod et-
iam Angelus Sala *Hemetologia cap. 3* monuit.

Nec Sal colligere hac ratione poteris un-
quam, ratio est.

Videamus arietem, quo Mindereri & sexcentorū Spa-
gyricorum Salem Chalcanthinum impugnas, sed nō
expugnas. Ex metallicis, scribis, & lapidibus absq; calci-
natione nunquam legitimum Sal abstrahes. Colcotar seu
Vitriolum ustum non est calcinatum. Ergo ex Colcotare
nunquam Sal extrahes. Majorem, licet minimis Chymì-
corum notam, & confirmationis tuæ minimè indigā, pro-
bas comparatione mineralium cū vegetabilibus, ex qui-
bus so-

bus solâ etiam incineratione Salem extrahi scribis, quod nos negamus. Ad minorem respondeo concedendo Colcotar non esse perfectè, absolutè, ad extremum, & καθ' ὅλον calcinatum, ut non quædam Vitrioli, ut tecum loquar, nõ exusti supersint particulæ: calcinatum tamen esse κῆρυε-
 ρⓈ dicimus & ex parte, ex qua exusta quin Salex tuis etiam fundamentis elici queat, negare non potes: cum præfertim ipse etiam Sal acerrimum & falsissimum antè perfectè calcinatum Vitriolum Colcotari rubificato efflorescere scribas. Aut si negas in Colcotare ullam Vitrioli partem esse exustam, dic mihi, quæso, unde illud acerrimum Sal, quod tu Nitrum esse somnias, & quo modo eliciatur. Dic etiam num totum Colcotar, quantum quantum est, in Vitriolum reducatur, an solum pars aliqua ejus. Hoc tu affirmare videris, dum Vitriolum resuscitatum particulam saltem Vitrioli non omninò exusti in Colcotare esse scribis. Quæro itaq; ulterius, qualis sit illa residua Colcotaris pars, quæ in Vitriolum non reducitur, sed instar capitîs mortui post vitrioli reductionem & liquoris ad siccum evaporationem, manet? Exustam esse non negabis, aliàs reduceretur. Quòd si itaq; exusta est, ideo Sale etiam prædita ignium vehementiâ ad actum deducto: idq; eò magis, cum tu ex capite seu terra Vitrioli mortua, seu terreo Vitrioli elemento, sedimento potius aut purgamento vel cadavere Chalcanthini salis, sulfugine ignis violentiâ omni separatâ, Sal conficere doceas non falsum, sed insipidum; de quo postea.

Scias præterea, qui perfectam, absolutam, & totalem Vitrioli in terram seu cineres insipidos calcinationem & incinerationem tantoperè urges, Chalcanthum, ut & alios Sales, artificijs quidem calcinationum præparari, sed
 veras

veras calces, quæ sunt lapideam naturam per se vix inflammabilem habentium, non reddere, nec verè & *αυανίμας* calcinari: & calces, quæ in Vitrioli combustionetandem remanent, propriè loquendo non esse Vitrioli, sed partim ærosæ terræ, aut ipsius fortè æris (quod in occultis suis visceribus oclusum cōtinet, & quod vel omnium Chymicorum minimus novit è Vitriolo extrahere) partim ramentorum lapidum, aliarumq; terrarum, quas pro nativa acrimonia, arripit, secumq; involvit: quæq; falsugine ablata restant, & pro calce Vitrioli habentur, sed revera non sunt. Hinc si quod Sal ex terra Vitrioli mortua, in fornace & igne vitrariorum per decem dies, uti tradis, calcinata, extrahitur, id non Vitrioli est, quod combustioneplanè secessit, sed terræ æræq; lapidis calcarij, marmorei &c. quorum ramenta, uti diximus, secum vehebat.

Temerè itaque insultasti Minderero, & pro complemento Anatomix Chalcanthinæ impudenter lapidū atq; terrarum Sal pro Chalcanthino Sale lectoribus obtrufisti: tuam imperitiam ac nimiam credulitatem cō etiam prodens, dum caput illud mortuum in fornace vitrariorum per decem dies non vitrificari, sed in calcem redigi posse, affirmas. Nec sufficit monuisse, caveto ne vitrificetur: sed quomodo Vitrificatio & fusio in vitrariorum igne tā violento atque diuturno præcaveri, & ignis gradus in tali fornace ad arbitrium regi possint ac debeant, nos torpidos & præ somnolentia stertentes docere debuisses. Nec minus ineptis, dum oleum Vitrioli rubrum seu nigrum appellatum, contra integri sensus sanum judicium, & tuam propriam doctrinam (si modò tua hæc est, & non compiliatorum) actu calidum esse pronuncias. Si enim de-

mum post commotionem seu transfusionem de vase in-
 vas actu incalescit hoc oleū, uti eādem linea fateris, prius,
 hoc est, ante transfusionem & commotionem, non fuisse
 calidum actu, ut itidem fatearis, & sensui integro ac sano,
 qui nullum calorem, & ne teporem quidem in vasculo, in
 quo hoc oleum per dies, menses vel annos aliquot conser-
 vatur, percipit, fidem ut adhibeas, necesse est. Quod au-
 tem, si huic oleo actu & ad tactum frigidus affundatur oleū
 Vitrioli cādidum & potabile, phlegma acidū, liquor Tar-
 tari, aut aliqua caustica aqua, actu etiam frigida, exoritur
 mutua effervescencia, & vas etiam in momento ferē supra
 modum incalescat, scimus: & quod id cum alijs causticis
 liquoribus, etiam cum oleo Vitrioli candido & potabili,
 quod tu nec potestate, nec actu calidum esse, affirmas, cō-
 mune habeat, dicimus. Evenit mihi aliquoties, ut cum
 phlegma Vitrioli spiritu acido volatili imprægnatum ob
 certas causas oleo candido & potabili affunderem atque
 permiscerem, ē vestigio ex commistione & pugna illorum
 diversorum liquorum vitreum vasculum, quod prius actu
 frigidum fuit, à contentis & luctantibus liquoribus, adeo
 incaluerit, ut manu ferre summum fervorē nequiverim,
 sed vitrum, nī ad manum protinus fuisset mensa, in quam
 ocyus reposui, in pavementum projicere coactus fuisset:
 quem tamen fervorem, cum non *φύει* sed *χρὰ π. θ.* fue-
 rit, paulò post cessante permistorum liquorum pugna, de-
 posuit, & actualem frigiditatem reassumfit.

Atque ex his constat decipi illos.

Nihil ad nos hæc, uti & posterior controversia, in qua
 disquiritur, num Chalcanthum ustione mitius fiat, an
 acrius. Siquidem Colcotar seu Vitriolum ustum acerrimū

mum

mum, crudoq; multò acrius esse, & Vitriolum non urere
 nec escharoticum fieri, nisi ipsummet priùs uratur, Min-
 dererus optimè docet, & sibi consentientem atq; ὁμοψήφον
 habet Castellum. Quia tamen Castellus optimam do-
 ctrinam pessimâ coronide non ornat, sed deturpat: & A.
 Cletus, pro impudenti sua audaciâ & audaci impudēciâ,
 in hujus quæstionis enodatione, *libelli sui cap. 3.* Mindererū
 pueriliter exagitat: ideo paucula etiam de hac controver-
 sia κολοφῶντι loco hîc adjungemus. Et primū Castellum
 quod attinet, laudo ipsius candorem, quò errorem,
 Dioscoridis atq; Galeni manifestum agnoscens, se non ha-
 bere quid pro Dioscoride, & consequenter etiam pro Ga-
 leno dicat, fatetur: quòd autem sub finem problematicè
 respòdet, *non docet urere Dioscorides, ut fiat escharoticum, quòd cru-
 dum non erat, cum acrimoniam tollere vult, omninò calcinat?* non
 probo: quia non ad mentem Dioscoridis atq; Galeni. Non
 enim perfectâ & absolutâ calcinatione, quòd etiam Ca-
 stellus in præcedentibus sponte fatetur, sed assatione solâ
 & rubefactione, quam fieri jubet in fictili novo vivis car-
 bonibus superposito, mitius fieri Chalcanthum scribit
 Dioscorides: quòd falsum esse experientia testatur. De-
 cepit Castellum Franc. Vallesius, qui *lib. 9. controuers. cap. 9.*
 scribit ex Galeni præmio *lib. 9 simpl. med.* constare, etsi Ga-
 lenus non moneat, eam ustionem, quæ rem calidiorem se
 esse effectura, mediocritatem quandam debere retinere
 (hæc Castelli est rubefactio & assatio): nam per nimiam u-
 stionem (calcinationem appellat Castellus) nulla res est,
 quæ tandem non evadat in cineres & terream substantiâ.
 Erravit hîc Vallesius, & interpretationem finxit à mente
 Galeni alienissimam. Controversiam enim hanc decedit
 Galenus loco citato non ex gradibus ustionis mediocris &

nimiæ, sed ex discrimine rerum quæ uruntur, inquiens: Nam pleriq; existimant combusta omnia seipsis effici frigidiora: alij econtra combustorum omnium augeri caliditatem existimant: utriq; sanè errantes. Conspiciuntur enim liquidò quedam calidiora reddita, contra quædam, ab ustione minus apparent calida. Non quòd illa mediocriter, hæc omninò sunt exusta; sed quòd acria, inquit, multum caloris amittant usta, at quæ hujusmodi nō sunt, assumant. Non itaq; ex gradibus ustionis, uti contra expressa Galeni verba fingit Vallesius, sed ex discrimine & diversitate ustilium controversiam hancce decidere infelicer conatus est Galenus.

Secundò A. Cletum quod concernit, is caput disputationis suæ tertium à calumnia & mendacio exorditur, mendacijs atq; erroribus continuat, & ijsdem tandem Colophonem capitulo imponit. Mendacium est (date veniā Lectores scapham scaphā appellanti) Mindererum ullibi scripsisse, veteres solo usto Vitriolo semper, & nunquam crudo usos esse. Adhibe, Clete, caligantibus tuis oculis conspiciat, & lege primū, quæ Mindererus in margine fol. 25. annotavit verba: Veteres, inquit, vix unquam Vitriolo crudo, vel saltem rarius, sed usto ut plurimum usos fuisse. Et paulo post in contextu ait: licet etiam Chalcantho puro (hoc est, non usto nec in Colcothar reducto) veteres uterentur. Deinde ex Grammaticis quære, num rarius apud ipsos idem sit, quod nunquā, & num ut plurimum idem significet, quod semper. Et tum dispice num Mindererus, an verò A. Cletus seipsum aliosq; fefellerit.

Hinc alterum emergit mendacium, quòd Mindere-
rus ve-

rus veritate compulsus pugnantia tradiderit, & veteres crudo etiam Vitriolo usos fuisse, confessus sit: cum hoc ipse nunquam negaverit, sed rarius saltem veteres crudum usurpasse, scripserit. Et si fortè Dioscoridem usto saltem, Vitriolo pro necandis latis ventris tineis usum fuisse, scripsisset Mindererus, quid tu haberes quod regeres? Ego pro usto Vitriolo hunc tibi devorandum bolum, ut experiar quid quantum vé possis, aut quousq; profeceris, exhibeo. Vitriolum, quod Dioscorides contra latis ventris tineas & fungorum venena exhibuit, escharoticum est, & crustas inducit: ita enim scribit: Chalcanthum valet adstringere, calefacere, & crustas inducere, latis ventris tineas necat. At crudum Vitriolum non est escharoticum, sed ustum tantum: non enim urit, quod experientia docet, nisi uratur: & Castellus, cum antiqui Vitriolum escharoticum dicunt, de usto intelligendum esse monet. Ergo non crado, sed usto est usus Dioscorides Vitriolo. Et propterea, postquam vires escharotici Vitrioli recensuit, ustionis modum subjunxit, quem eundem esse scribit cum ustione Chalcitidis. Sic Dioscoridem intellexit etiam Bricius Bauderon. qui *Prax. tr. 2. cap. 51.* in diarrhæa ex usu fungorum venenatorum illicò ex Dioscoride, Nicandro, & Avicenna, dat Chalcanthi usti drahmam unam.

Tertium mendacium est, quòd Mindererus nunc violentius, nunc mitius, combustione fieri Vitriolum affirmaverit. Quòd violentius fiat ustione Vitriolum, expressè, cathgoricè & semper atque constanter affirmavit Mindererus, asserens cum Castello, Vitriolum non esse escharoticum, non crustas inducere, non urere, nisi ipsum,

prius uratur: mitius autem fieri uſtione Vitriolum, ipſe ne per ſomnium quidem unquam cogitavit: nec *in capite 10. diſquiſitionis ſuæ* à te pro confirmatione tui mendacij allegato, quidpiam huiusmodi legitur, aut conſecutione quadam legitima inde colligitur. Obſectio aliter ſentientium, quam Mindererus *l. c.* diluit, uti ex tectū colligo, talis fuit. Mineralia uſtione acriora fiunt, quàm fuere ante uſtione. Spiritus Vitrioli eſt minerale uſtum, ſeu uſtione præparatum. Ergo Spiritus Vitrioli acrior eſt Vitriolo non uſto. Ad huius obſectionis Propoſitionem, quam maiorem appellant, reſpondet Mindererus, eam non eſſe univerſaliter veram, ſed tantum particularem, inquiens: neſciunt autem vel non intelligunt, quædam mineralia uſtione miteſcere, aliqua verò exaſperari & acriora evadere. Ad Aſſumptionem verò, ijs verbis, jam verò ſi oleum Vitrioli conſideremus &c. reſpondet, & negat, Oleum Vitrioli eſſe Vitriolum, uſtum, ſed ignis violentiâ ſeparatum ab uſto Vitriolo, à Colcothare ſcilicet, quod oleum acerrimum, Sal, gillam &c. in ſe continet. Cum itaque obſectionis maior propoſitio in prima figura eſt particularis, & minor falſa, ideo & ob formæ & materiæ vitium, à Minderero merito rejicitur. Principijs namque Syllogiſmi ſubrutis, cadit ſtrues cætera, & ingenti ruptura viſta ſathicit. In hiſce Syllogiſticâ formâ ideo propoſitis, ut ſolutionis Mindererianæ efficaciam, ſi non oculis cernere, manibus ſaltem palpare poſſis, ſi quidpiam deſideras Clete, age præſta te virum, & meliora nos doce.

Quantum mendacium Dioſcoridem concernit, quem *lib. 5. cap. 78.* Chalcanthum uſtione viribus efficacius reddi, docuiſ-

docuisse, affirmare non erubescis. Injuriam hic fieri Dioscoridi omnes testabuntur, quicunque textum Dioscoridis etiam oscitanter perlegerint. Hic enim postquam continuis quinque capitibus de Chalcantho, Chalciti, Misy, Melantheria, Sory egisset, subdit *cap. 78.* prædicta hæc omnia non usta ustis validiora existimari. Quæ itaque fronte audes pervertere atque depravare locutionem Dioscoridis, ei que prorsus contrariam seu contradictoriam affingere dictionem? Non usta crudis, sed cruda esse validiora ustis, Dioscorides expressis verbis tradidit: tu cruda non validiora, sed remissiora esse Dioscoridi, fingis: & ea verba quæ Dioscorides de Sale, Vini facie, Nitro, Calce, & consimilibus protulit, tu fallaciam compositionis & divisionis committens, temerè & impudenter Chalcantho & similibus attribuis: & hæc mendaciloqua temeritate tua atque impudentiâ omnibus bonis te irridendum prostituis. Quid tandem pro decisione propositæ controversiæ de ustis & crudis mineralibus adfers Clete? Pro more ruditatis tuæ ad autoritates & testimonia Galeni, Avicennæ, Aëtij confugis, & Chalcanthum more aliorum, quæ acria sunt, mineralium, ustione mitius fieri, contra experientiam sensuumque testimonium asseris. Nec est ut vestigia Castelli & Valsij sequutus, ad distinctionem Combustionis in Rubificationem & Calcinationem, præter mentem Dioscoridis & Galeni confugas: siquidem in præcedentibus monstravi, ustionem Dioscoridis & aliorum veterum, non calcinationem absolutam atque extremam, sed assationem & rubificationem potius esse: & Galenum non ad gradum ustionis, sed ad diversitatem ustilium in decisione hujus controversiæ respexisse: & experientiæ, quæ Vi-

triolant

trium, licet acre sit, uisione tamen non mitescere, sed acerrimum fieri, docet, nullam habuisse rationem. Quæ de Empyreumate ex mente Aristotelis & Galeni inferis, Mindererum non concernunt: ideoque ea Castelio, qui de eadem in sequenti Aporia copiosus est, examinanda relinquimus: huic tertiæ discussioni tandem finem imponentes.

E X A M E N DUBITATIONIS CHALCANTHI-

N A E Q V A R T A E.

BImembris hæc Aporia ad Mindereri Disquisitionem vix quicquam attinet: & propterea labore Examinis hujus Aporiæ optimo jure superfedere potuissimus. Quæ enim de Empyreumate in posteriori membro declamas, Castelle, Mindereri doctrinæ, quam, in quantum Veritas patitur, defendendam suscepimus, nequaquam contradicunt, utpote cujus in tota Disquisitione sua ne verbulo, quod ego sciam, mentionem fecit. Cum itaque discursu hâc tuo manibus potissimum Aristotelis atque Galeni, à quibus supplex veniam petis, detrahis, & eos manifestè deceptos esse, falsis fundamentis niti, iisque id minimè condonandum esse, scribis: ideo ijs qui Aristotelis & Galeni doctrinam Romæ publicè interpretantur & profitentur, hanc dirimendam controversiam, & quàm benè σύγερων & διάκριων antiquorum ab Aristotele, omnium Peripateticorum opinione, rectè sublaram atque explosam, iterum postliminio revoces, & Aristotelis περὶ ἐν ἐξ atq; huic oppositæ φθορᾷ ubique & in omnibus, substituas, perpendendum

dendum & disquirendum relinquimus. Non ignorantes, authorem quoque *lib. 1. de Dieta* (quem Hippocratem fuisse, Galenus *lib. 1. de alim. fac. cap. 1.* cum plurimum ab Hippocratica sententia recedat, dubitat; & *lib. 6. aphorism.* nonnullos ad Aristonem, nonnullos ad Philistionem, quosdam ad Pherecydem, retulisse: & *1. vict. acut. 18.* etiam Euriphonti & Phaonti attribuisse, scribit. J. Schegkius Stoici cujusdam esse opinatur *lib. 1. de occult. med. fac. cap. 1.* At Theodorus Zvingerus & λέξις τὰς hujus operis penitus Hippocrateam, & jam ætate provec̃ti Hippocratis esse videri, tradit,) nihil aliud intelligere per generari & interire, quàm ζυμίσσας καὶ διακρίνας, hoc est, commisceri & fcerni.

Quæ verò de Vitrioli Venenositate in primo membro garris, ineptissima sunt; nec contra mentem atq; sententiam Mindereri, sed saltem contrà verba quædam à te studiosè perversa, & ne sine fœtore cedas palæstra, Sophisticè in alienum sensum cæco impetu detorta, pugnat. Ne itaq; defuisse Amico & Veritati in hac levi etiam controverſiola videar: ideo quæ Mindereri de Venenositate Vitrioli fuerit sententia, primùm paucis perstringam: deinde ad tuas & A. Cleri Sophisticationes atq; nugas breviter respondebo.

Mindererus tam rudis non fuit, quin optimè novisset, Venena propriè sic dicta, antipathiâ determinatâ & totâ substantiâ, seu totius substantiæ viribus naturæ viventium adversa, & occulto modo, siue propter formam, siue propter καὶ σι inexplicabilem, noxia esse. In qua significatione Vitriolum, siue crudum, siue combustum, Venenum esse, is nullibi dixit, nullibi scripsit, imò ne cogitavit unquam. Verùm idem simul etiam novit, à pluri-

mis, imò ab omnibus ferè, etià classicis authoribus & scriptoribus, à proprio hujus vocis, Veneni scilicet, significatu interdum discedi, & non modò res noxias, atque ob certam perniciem & quodammodo similes Venenorum operationibus effectus fugiendas, sed etià res per se utilissimas, nec vitæ aut sanitati adversas, sed ob usum saltem intempestivum, inconsideratum & immaturum damnosæ, veluti est Aqua frigida, Vinum, Crocus, semina Coriandri &c. Veneni nomine designari. Hac ratione Colcothar seu Vitriolum ustum, ob causticam & adurentem vim noxium, & in usu interno prorsus fugiendum, Venenum esse, & venenatam, hoc est, noxiam & fugiendam, non occultam, sed manifestam qualitatem ei inesse, scripsit. Draconem etià appellavit allegoricè, alludens ad historiam Cœrulei, uti Virgilius ipsum appellat, Protei apud Homerum *lib. 4. Odys.* cujus exemplo Vitrioli naturam eleganter declaravit. At Vitriolum crudum, quod tu *Aporia prima fol. 8.* simpliciter malignum, & corpori inimicum esse pronuncias, etsi inconsiderato & temerario usu nocentissimum esse possit, Mindererus tamen Venenum, nunquam appellavit: utpote quod non prorsus noxium, & fugiendum sit, sed à Dioscoride contra vermes & venenatos fungos commendetur. Quid tu adhuc Castelle? Quæris ex Minderero, cum ex usto (tu ineptissime Coctum Vitriolum appellas) & propterea ex venenato Vitriolo oleum eliciat, ubi maneat illa Venenositas: num ascendat cum oleo, an maneat cum residuo, quod Caput mortuum appellant. Ego pro Minderero respondeo, oleum Vitrioli potabile non ex Colcothare elici, sed post hujus extractionem quod manet in Retorta Colcothar, seu Vitriolum ustum, non autem Caput mortuum, uti de-

liras,

lras, appellari: inque eo haerere causticam illam & adu-
 rentem calidissimamque substantiam, liquorem nempe
 illum, quem tu Sal volatile, oleum nigrum, non potabile,
 acerrimum & siccissimum appellas, & actu etiam calidissi-
 mum esse profiteris, & quia ob hæc noxium agnoscis,
 ideo ab eo in Medicina abstinendum esse censēs. Quid
 tu præterea ad hanc responsionem? Difficile est credere,
 inquis, cum ex Vitriolo ob ustionem venenato, per ulte-
 riorem etiam usturam venenosiore adhuc continuo red-
 dito, oleum extraxeris, nihil etiam venenosi contineri in
 ipsius succo. Quorsum hæc ineptiæ? Quis Colcothar, ob
 ustionem, quam perpeßum est, venenosum dixit? Quis
 ex Colcothare spiritum seu oleum album potabile proli-
 cere docuit? Quis mineralibus ac metallicis hisce suc-
 cum tribuit? Desipis Castelle, aut temulentus es. Si illud,
 naviga Anticyras, & πῆλ' ἐκείβορον, si nullum est in Italia,
 quo mania tua possit sanari. Si hoc, edormi temetum, &
 quàm leve hoc sit & inconstans effugium tuum, intelliges:
 nec difficile tibi amplius, sed facillimum erit tibi ipsi cre-
 dere, atque fidem habere ijs, quæ in præcedenti Aporia f.
 34. scripsisti, commonefaciens lectores, ut in Vitrioli ela-
 boratione maximam habeant curam, ut substantias di-
 versas, & qualitatum contrariarum, oleum nempe pota-
 bile, & oleum nigrum causticum, ob quod Colcothar
 Minderero noxium, & venenosum dicitur, rectè & sepa-
 ratim per diversas retortas eliciant, ne mista ægris exhi-
 beantur. Quâ sollicitudine frustra urgeris, cum Spagy-
 rico mediocri facillimum sit, contrarios hosce liquores u-
 nâ cum phlegmate unicâ retortâ, & unico igne, non in-
 terrupto sed continuato labore simul sequestratos, tan-
 dem rectificatione per balneum Marię appellatum, & per

arenam, separare, & potabilem spiritum ab acerrimo illo, caustico ac propterea venenoso liquore depurgare.

Si ascendet venenofitas cum spiritu vel oleo.

VIde, quomodo secum luctetur falsitas, dum veritati manifestæ pertinaciter se opponit. Ipsemet Mindererus explicavit, & nos prius diximus, quæ in re sita sit Colcotharis venenofitas. Si tu Castelle aliam substantiam venenosam, quæ simul cum spiritu vel oleo in destillatione ascendit, in Vitriolo agnoscis, eam nobis significasse debebas. Authoritatibus nos non movemur, ubi sensu aut rationibus opus est. Plurima noxia usu esse & modo scimus, quæ tamen per se non sunt noxia. Musti effervescentis halitus noxii sunt, quod tamen sine tali noxa bibimus. Plumbifusores halitum tunc metuunt cum eliquatur; at illud in corporibus diu hæere potest sine noxa, daturque aliquando globulorum formâ ad expediendum Ileon. Cavendum est à fumo Chalcanti, quia copiâ suâ ad Pulmones, & hisce mediantibus ad Cor inspiratione attractus lædit, & respirationem præcludit. Aërem fodinarum quarundam, etiam auri, argenti, cupri &c. noxium esse scimus: id autem ab auro, argento &c. esse atque accidere negamus.

Atque tu assimilas hujus potum perniciosi Cantharidibus.

NON assimilat Vitrioli oleum perniciosi Cantharidibus Mindererus: sed tutum esse olei Vitrioli usum, argumentum à majore desumpto, probat. Si enim Cantharides,

rides, quæ pernicioſa, eroſione necantia atque interimen-
tia Galeno ſunt pharmaca, debitâ permiſſione utiles red-
duntur ijs partibus, quas lædere naturâ aptę ſunt: multò
magis oleum Vitrioli pernicię illa & venenoſitate carens,
ac ſolo improvido & temerario uſu nocens, nec plenis
manibus devorandum, permiſſione debita ita attempera-
ri poteſt, ut dexteritate quadam in uſum deductum tutiſ-
ſimè uſurpetur. At prius eſt verum. Ergo etiam po-
ſterius.

Cum debebas probare Chalcanthum non eſſe
Venenum, inſurgis contra Colocynthi-
dem &c. & ſic argumentum
eludis.

NON eluſit argumentum Mindererus, ſed Vitriolum,
eſſe Venenum, uti Miſochymici ſine probatione ca-
lumniantur, negavit. Et ne fruſtra aut temerè, vel ſine
ratione id negaſſe videretur, rationem ſubjunxit, quam
etiam *cap. 6. f. 53.* videre eſt, quia ſcilicet Dioſcorides id
vermes necare, & venenatis fungis adverſari, ſcripſerit;
cùm econtra Venena Galeno nullo unquam uſui ſint, ne-
que ſanis hominibus neque ægrotantibus. *6. Epid. 6. 2.* Ad-
do ego, quia tu, Caſtelle, non contra fungorum modò le-
thalium eſum, ſed & contra Pleuritidem, febrem peſtilen-
tem cum morbillis, & contra convulſorios puerorũ mor-
bos, à propria & aliena experientia, *in epiftola ad Mindere-
rum* commendas. Hoc non eſt eludere, Caſtelle, ſed ſo-
lidè atque realiter ad objectionem calumniatorum re-
ſpondere. Nec vitio vertendum eſt Minderero, quòd
refutatâ illâ frivolâ objectione, inſurgat contra culices ex-

colantes & camelum deglutientes Mischymicos & Chalcanthomastyges, Venenositatem in Virriolo quærentes, qui eandem in Colocynthide, Elleboro, Peplio, Tithymalo, Esula, Mezereo, planè venenatis medicamentis, quâ de re P. Amelung. *tract. nob. de Alchy. 1. cap. 5. & 6.* non animadvertunt. Et sic à quarta etiam inuestiva tua Mindererum vindicavimus.

Restat ut tandem A. Cleti circa hanc controversiam nugas etiam audiamus. Is ab initio statim Disput. suæ *cap. 7.* Chalcanthum jure merito inter Venena, ab rationem non ignobilem, collocandum esse, pronunciat. Quæ illa est non ignobilis ratio? Quia Galenus id testatus est; quia illo posteriores Medici, Arnoldus Villanovanus, Antonius Guainerius, Ponzettus, & Cardanus, apertis verbis inter Venena illi locum dedere. Et cum omne Venenum Avicennæ, Haliabati, Gentili, Mercuriali, Guainerio, Fernelio, totius substantiæ dissidio veneficum sit, ideo hinc liquere, ait, Chalcanthum etiam à totius substantiæ dissidio, à forma specifica, à proprietate, viribus & qualitate occulta, noxium & exitiale esse. Quanti faciamus nos ignobile hoc & inartificiale probationis seu argumentationis genus, quod ab autoritatibus desumitur, supra diximus. Artificum quidem autoritas in rebus suis non immeritò magni est, si non ad demonstrandum, ad persuadendum tamen, momenti: & valere deberet horum doctrina præ cæteris, nisi suâ ipsorum dissensione, in hac præsertim de Venenis materia, penè rem incertiore reliquissent, & de re eadem diversa, contrariaque nonnunquam & sensissent & scripsissent, non veteres modò, sed & recentissimi. Alij hoc Venenum est, alij illud. Hic assertis nonnullorum indulget, & ex authorum decretis, ille ex

ille ex rerum natura disputat. Quo pacto sæpè se ita intricant, ut explicari sine Sophisticis subterfugiis, & sine novis commentis, itidemque caducis & intricatis, vix possint. Aliud itaque & Philosopho dignum atque artificiale probationis genus à Cleto non immeritò requirimus: rationes scilicet firmas, & causas proprias, quibus Vitriolum Venenum esse, & quidem non in ampliori, uti cum Gentili loquitur, significatione, sed propriè appellatum Venenum, quod à totius substantiæ dissidio corporibus nostris exitiale sit, vitæque insidietur, nos, ut ipsi tandem assentiamur, convincat. Siquidem nec Observationibus P. Foresti, Amati Lusitani & Caspari Hoffmanni, quos in subsidium & fulcimentum cariosæ ac labilis, ruinamque minitantis opinionis suæ, impertinenter accersit, inconsideratè assentimur; nec eorum auctoritate & fama ad quidvis credendum, priusquam per demonstrationes cogamur dictis fidem præbere, movemur: sed quod in ipsorum scriptis, ut & aliorum observationibus, rationi atque experientiæ congruit, cum laude authorum gratà mente accipimus: quod autem rationi atque experientiæ repugnat, cum pace eorum, quamvis ipsis incomparabiliter inferiores simus, respuimus. Hanc semitam præcedendo nobis monstravit Galenus, qui *lib. 6. Epid. s. 2. ad t. x. 25.* quo *μηδὲν εἰκῆ, μηδὲν ὁπεροπᾶν* præcepit Hippocrates, sic scribit: Neque id in Hippocratis solum scriptis, sed & in omnibus antiquorum libris observo, ut non temerè quæ quisque ipsorum dixerit, approbem, sed experientia & ratione verumné an falsum sit, quod scripserunt, examino.

Excutiamus itaque primùm observationem P. Foresti, quæ est *quadragesima libri tertii*. Ibi Architectus annos na-

nos natus 32. macilentus, biliosus, post æstivam tertianam intermittentem diuturnam, in autumnno ex bile adusta in atram transeunte, in Quartanam atrabiliariam incidisse: & cum sanitatem statim ex voto non consequeretur, à Foresto ejusque legitimis remediis abstinuisse, & Empirica consilia amplexus, tandem ex consilio Mulierculæ Vitrioli albi exiguam quātitatem cū Cerevisia in ipsa febris accessione hausisse, & plurima *ἄνω καὶ κάτω* excrevisse dicitur, ita ut adstantes putarent, animā simul cum vomitu evolaturam. Addit Forestus Vomitum huncce & excretionem enormem subsecutam esse febrem continuam, ardentem, inflammationem pectoris & gulæ, strangulatum, tussim, sputum cruentum primum, deinde etiam purulentum, ac tandem cum febre hæctica tabem. In hac historia etsi plurima occurrant obelo confodienda, aut asterisco notanda; prætermiſsis tamen aliis ad præsentem quæstionem non pertinentibus, non immeritò primum miramur, Forestum architecto suo decoctum Hordei, Prunorum Damascenorum, Uvar. pass. foliorum Violar. Malvæ & Liquiritiæ pro abstergendo Vitriolo præscripsisse, cum illud *ἄνω καὶ κάτω* cum recrementis plurimis dudum rejectum, & Forestus tum demum ad curationem revocatus fuerit, cum sputum non cruentum, sed purulentum ei diu multumque adhæsisset, ipseque Hæctica febre quasi consumptus videretur, ita ut nihil spei salutis superesset. Deinde non præter rationem dubitamus, num tabes phthysica, in homine, uti scribit, desperato & Hæctica febre consumpto, tabulis diatragac. frigi. Syrup. violar. jujubin. liquirit. Sacch. penid. & decocto hordei atque ungulæ caballinæ perfectè curari potuerit.

Ambi-

Ambigimus præterea, num rectè Forestus omnia ab ipso enarrata symptomata ab assumpto Vitriolo albo, quod ex affectu quodam Venenum esse præsupposuit quidem, sed non probavit, simpliciter & per se originem duxisse, judicaverit: aut num potius rem raro & non nisi fortè peraccidens visam, perinde ac si plerumque aut assiduò id eveniret, tradiderit: cum ad drachmam etiam integram, quæ non exigua ejus est quantitas, non contra latas modò ventris tineas, & adversus hausta fungorum venena, cum Dioscoride *lib. 5. cap. 74.* sed & in Pestilentia, uti Matthiolus *in comment. l.c.* scribit, in Pleuride etiam & Morbillis ex febre pestilenti, si Castellof 2. credimus, non à mulierculis temerarijs, sed à Medicis doctis, loco & tempore convenienti, sæpissimè cum fructu & sine omni damno, multò minùs cum gravibus ac perniciosis hujusmodi symptomatibus, aut repentini interitus metu, exhibeatur. Vehemens quidem, seu, uti quidam volunt, violentum est hujusmodi remedium: non tamen, propterea etiam à totius substantiæ dissidio perniciosum. Extra omnem controversiam est apud probatissimos quosq; Medicos, levissima pharmaca interdum pro morborum temporum ac corporum conditionibus solere esse gravia. Id quod (ut intra terminos Quartanæ Febris maneamus) accidit Mulieri illi apud eundem Forestum, *lib. 3. obser. 32.* quæ in diuturna quartana, cum in paroxysmi principio Aquam Rosaceam, ab Amato Lusitano *centur. 2. curat. 97.* tantopere commendatam, ebibisset, valdè angebatur, neque epoto etiam tunc Oxymelite evomere potuit, aquâ circa præcordia hærente, & insignem dolorem, angustiamque inferente. Idem contigit Matronæ Nobili apud Forestum *obser. 35. ejusdem libri.*

quæ cum quartanâ laborans, non ex mulierculæ temerariæ & audacis, sed Henrici Vergerii, Medici, Foresti testimonio, doctissimi, consilio & præscripto sumisset pro Vomitorio Aquam Rosaceam, (quam spuris quartanis ex ulatione magis ex usu esse, Mercatus *de Febr. lib. 6. cap. de febr. quarta.* scribit) evomere non potuit, nisi pauca quadam cum maxima angustia, ita ut postea quartana non tantum favire magis cœperit, sed etiam mutata fuerit in duplicem, & quidem Vergerio ac Foresto incurabilem quartanam, ex qua obiit. Quamvis & hic merito hæsitamus, num Aqua Rosacea usurpata ex simplici quartana duplicem, eamque incurabilem reddiderit. Levioribus quidem Vomitoriis, ob humoris Melancholici in febre Quartana legitima contumaciam, non contenti (quid enim adversus diuturnam Quartanam corpore existente robusto levia proderunt medicamenta? inquit Mercatus *de recto præsid. usu lib. 1. cap. 9. folio mibi 118.*) validiora interdum, & quidem in ipsis accessionibus, consilio & exemplo Hippocratis *lib. de affect. lib. 7. Epidem. & Galeni lib. 9. q. 6. q. 4. cap. 4. Aetii tetr. 1. ser. 3. cap. 125.* & aliorum, propinare coguntur Medici: inter quæ Vitriolum à nonnullis numeratur: quamvis elegantiores Medici à crudo abstineant, & cum Vitriolum exhibere volunt, potius Sale appellato Vitrioli, & Gylla Theophrasti, authorum loco floribus Antimonii Vitriolatis, potissimum utantur. Non tamen validioribus hæc omnitempore, aut in omnibus natutis locus est. Novimus enim non nisi signis coctionis apparentibus Vomitus generalem, quo totius corporis compages si quid mali conceperit effunditur, locum habere: & Galenum in quartana non existente crudo morbo, sed

sed coctionis signis apparentibus, cum Elleboro Vomitus provocasse.

Cum itaque mulier illa temeraria & audax, crudo adhuc existente morbo, Vitriolum Emeticum propinavit, mirum non est, non enormem modò evenisse evacuationem, sed & febrim fuisse auctam (cùm & non præsente febre Vnctor apud Hippocratem 7. *Epidem.* post temerè ebibitum fursum atque deorsum purgans, febris correptus sit, cum loquelæ impedimento, & inter loquendum crebriori anhelitu, & inter deglutiendum præfocatione, cæterisque Anginæ symptomatibus cum tussi, sed sine tumore) & alia subsequuta gravia symptomata: non ob medicamenti Venenositatem, uti cum Foresto putat Cletus, sed ob violentiam Vomitus intempestivi, & humoris Atrabilaris à natura nondum evicti, nec coctione emendati aut mitigati, conditionem. Hic enim crassitie sua partibus, per quas transit adhærescens, naturamque acrimoniâ suâ ad excretionem impensè stimulans, nec celeriter nec totus, etiamsi validè conaretur irritata natura, simul excerni quivit: & interim calore suo partes, quibus impermixtus adhæsit, inflammavit, & tenui ac mordaci suâ acrimoniâ arrosit. Id quod ab intempestivo cujuscvis vehementioris Emetici, etiam Asari radicum minimè venenatarum, & in mediocrium Emeticorum ordinem relatarum, usu, (quas in diuturnis febribus, iisque præsertim, quæ ex contumaci infarctu proveniunt, conferre scribit Mesue, & quibus in Germania & tertianam & quartanam febrim curari, tradit Matthiolus in *Dioscorid. lib. 1. cap. 9* & quas J. B. Zapata *clau. Medic. cap. 12.* ad quartanæ curationem tantoperè commendat, & comprobat experientia) ob humoris crudi, uti dixi-

mus, conditionem, evenire potuisset. Sic Tussim & sanguinis sputum ex ruptura Venæ alicujus in Thorace, non Venenositati Vitrioli, sed violentæ ex intempestivo & enormi vomitu, Thoracis divulsivæ commotioni, adscribendum esse, nemo negaverit: si præsertim, quod credibile est, obnoxius fuit Pulmonum morbis Quartanarius ille, nec assuetus vomere, & naturâ fortassis suâ difficilis ad vomendum, angustum habens pectus & compressum: quales ad vomendum esse ineptissimos, iisq; vasculum aliquod ex his quæ respirando usui sunt, facile rumpi, scribit Galenus *lib. 9. q. 9. cap. 3.* Ex dictis apparet, deleteriam Chalcanthi vim Foresti observatione non esse demonstratam, uti somniat Cletus: qui ratione & experientia minimè consultis, è libris quæcunque obvia sine judicio transcribendo in plerisque gravissimè errat.

Ad Amatam Lusitanum quod attinet, is *centur. 2. curat. 84.* historiam recenset Monachi juvenis, qui cum puellam, hortulani horti Monachorum apud Cœnobium S. Spiritus Pisauri filiam, deperiret, seipsum Vitriolo assumptum enecavit. Nos non negamus, hoc potuisse & posse fieri: ea tamen quæ enecare hominem possunt, idco etiam Venena esse ac deleteria, non concedimus, nec putamus quenkumq; impudentem fore, qui, ut id credamus, nobis persuadere ausurus est. Galenus, ut ipsemet testatur *de Theriac. ad Pison. cap. 17.* intempestivo & importuno Theriacæ usui puerum interfecit. Sic puellam Cassiâ sumptâ extinctam vidi. Caro Suilla Guainerio producebat aliquandiu nausam, tremorem cordis, synocopen, & vomitum sanguinis, licet non advertens & inscius, parum saltem de ea vel alio quopiam cibo, cum quo caro illa decoquebatur, manducasset. Ficum ni-

ve refrigeratarum esu mortuus esse scribitur Pompejus Columna Cardinalis. Gladio sibiipſi violentas manus intulit Saul, Lucretia, Sophronia: Laqueo Achitophel, Judas: Carbonibus ardentibus Porcia. Esu Melopeponum periit Paulus II. Pontifex, & Albertus II. Imperator. Gelidæ aquæ potu Henricus VI. in venatione extinctus est. Muscâ in fauces cum impetu impactâ suffocatus interiit Adrianus IV. Pontifex. Carnem incoctam plurimam cum devorasset avidius Severus Imperator, nec concoquere posset, expiravit. Spiritus seu anhelitus retentione seipsos suffocarunt Diogenes Cynicus, & Metrocles. Super duabus Croci sarcinulis indormiens Agaso Pisarenſis, eadem nocte obiit. Quod si itaque Theriacam, Cassiam, Ficus, Gladios, Laqueos, Carbones, Melopepones, Aquam frigidam, Muscas, Carnem crudam, Suillam, Anhelitum, Crocum, propterea quod nonnullos enecarint, inter Venena reposuerit Cletus, nihil fere in rerum natura reperiet, quod non pari ratione & jure in deleteriorum classẽ erit collocandum.

Catpari Hoffmanni ex Ioanne Schenckio allegata authoritas Cletum pariter nihil juvat: is enim non totius substantiæ dissidio & occultis viribus noxium esse Vitrioli oleum scribit, sed qualitatem saltem ejus manifestam & causticam sibi suspectam esse, & propterea continuatam ejus usurpationem non probari, tradit. Et tantum abest, ut id pro deleterio ac veneno habuerit, ut potius se eo aliquoties usum esse, confessus sit. Hinc apparet Cletum non legiſſe integrum locum, sed titulum saltem seu inscriptionem Schenckii, in qua Vitrioli & Vitriolatorum exitialis facultatis mentio fit, pro more stupiditatis suæ oscitanter inspexiſſe.

Cum itaq; pro demonstranda deleteria & venenosa Vitrioli facultate nihil prorsus talibus conatibus dignum, in medium attulit Cletus: ideo impudentiam ipsius miramur, quâ circa finem capitis affirmare audet, ex iis, quæ ab ipso allata sunt, liquere Venenum esse Chalcanthum, illudque totâ substantiâ insensum: quò cum violentius existat illius oleum, ideo inter Venena ipsum etiam oleum esse collocandum.

His absolutam arbitramur primam Examinis nostri partem, quâ frui Candide Lector, & candidè iudica: atque posteriorem, quæ de legitimo spiritus seu olei Vitrioli in plurimis morbis usu erit, & octo sequentium Castelli Aporiarum Discussionem continebit, propediem à me expecta.

F I N I S.

Menda, Lector benevole, priusquam legas,
sic emenda.

); (4. fac. 2. l. 9. acceptam p. 19. l. 10. confusa p. 20. l. 18. sunt. p. 24. l. 17. compedibus 27. 10. ὀφθαλμοῖσι l. 21. quidem l. 30. ποιήται 30 23. ac 39. 9. lib 2. simpl. l. 12. cum oleo 46. 15. quam 48. 19. posito, inter 61. 30. puerilibus 88. 27. eo & 95. 18. titubasse 97. 18. illativam, 98. 8. Hyoscyamum 89. 19. Dialecticissime 103. 28. sciscitantem 108. 8. & 113. 19. superare 116. 19. lentorem 118. 12. & quo 141. 24. acida ib. ἀνεψία, 148. 2. putrescere 160. 7. potuisse,

AVGVSTÆ VINDELICORVM

Typis JOHANNIS PRÆTORII.

ANNO CNRISTI

M DC XXVI.

THE HISTORY OF THE
REIGN OF THE LATE
KING OF GREAT BRITAIN

BY THE
HONOURABLE

THE LORDS OF THE
TREASURY

